

εἶνε μέρος τῆς περιόδου συνδεδεμένης
 μετὰ τὴν ἴσην μέρων συνδεδεμένης δὲ
 ἀποκρίσεως ἔχει ὅσον μὲν πρὸς τὴν μὲν
 πρῶτην εἶναι ἑβδόμην ποσὴν ἑβδόμην δὲ
 κριάρχου εἶναι μὲν ὅσον. ὅσον ἑβδόμην
 ὁ κριάρχος μετὰ τὴν ἴσην εἶναι μὲν ἀνεπιμέλειαν
 αἱ ἑβδόμην ἴσην εἶναι ἀνεπιμέλειαν
 ποσὴν ἴσην αἱ ἀνεπιμέλειαν μὲν ἴσην
 ποσὴν ἴσην ἀνεπιμέλειαν μὲν ἀνεπιμέλειαν
 εἶναι γὰρ. ὡς ἔστιν

~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~
~~6~~

16
 16
 16
 16

64

Κατοικία Τ. 24 φ. 206
1926 ΞΕΝ

ΕΜΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β'

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α', Β', Γ'

ΕΚΔΟΣΙΣ Θ'

350
~~375
190
565~~

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ
28—'Εν δδῶ Σταδίου—28
1926

$$\begin{array}{r} 22 \\ 15 \\ \hline 88 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 22 \\ \hline 888 \end{array}$$

Α'. Βίος τοῦ Ξενοφώντος.

Ὁ Ξενοφῶν ἦτο Ἀθηναῖος γεννηθεὶς τῷ 430 π. Χ. ἐκ γονέων εὐγενῶν καὶ πλουσίων, τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας. Ἐξεπαιδεύθη δὲ καὶ καλῶς, εὐτυχήσας γ' ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν καὶ τοῦ μεγίστου φιλοσόφου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τοῦ Σωκράτους.

Ὅτε ὁ Ξενοφῶν ἦτο 30 ἐτῶν (401 π. Χ.), μετέβη κατὰ προτροπὴν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν Κύρον, τὸν υἱὸν τοῦ Δαρείου τοῦ Νόθου καὶ ἀδελφὸν τοῦ τότε βασιλέως τοῦ Περσικοῦ κράτους Ἀρταξέρξου. Συσταθεὶς εἰς τὸν Κύρον ὑπὸ τοῦ Προξένου ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐκστρατείαν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούιαξα μάχῃ καὶ τὴν διὰ δόλου σφαγὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνηος τῶν στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων τοῦ Κύρου, ὁ Ξενοφῶν ἐνεθάρρυνε τοὺς εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἀπελπισίαν περιελθόντας Ἕλληνας. Ἐκλεχθεὶς εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν ἀντικαταστησάντων τοὺς δολοφονηθέντας ὠδήγησεν αὐτοὺς διὰ μέσου συνεχῶν μαχῶν καὶ πολλῶν κινδύνων καὶ κακουχιῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς Μ. Ἀσίαν, ἔνθα οἱ λεγόμενοι *Μύριοι* ἠνώθησαν μετὰ τῶν κατὰ τῶν Περσῶν πολεμούντων τότε Λακεδαιμονίων. Εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, τὰς Ἀθήνας, δὲν ἐπανῆλθε πλέον ὁ Ξενοφῶν, καταδικασθεὶς εἰς ἔξορίαν, διότι συνεπολέμησε μετὰ τοῦ Κύρου, ἕχθρου τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγησίλαος ἀνεκλήθη ἐκ τῆς Ἀσίας (394 π. Χ.), ἵνα πολεμήσῃ κατὰ τῶν Ἀθηναίων, Θηβαίων, Ἀργείων καὶ Κορινθίων, εἴτινες καθ' ὑποκίνησιν τῶν Περσῶν ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης, ὁ Ξενοφῶν ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν ἐν Κορωνεῖα μάχῃν ἠγωνίσθη μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἐλθόντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ τὴν μάχην ταύτην τὸν Ξενοφῶντα ἀντήμειψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὰς πρὸς τὴν Σπάρτην ὑπηρεσίας του δωρήσαντες εἰς αὐτὸν ἐν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλοῦντα τῆς Ἠλίδος. Ἐκτὶ δ' ὁ Ξενοφῶν ἔζησεν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη (390—370 π. Χ.) βίον εὐτυχῆ, ἀσχολούμενος εἰς τὴν θήραν, τὴν

γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφικὴν. Λαβὼν δὲ σύζυγον τὴν Φιλησίαν ἐγέννησεν ἕξ αὐτῆς τὸν Γρούλλον καὶ τὸν Διόδωρον.

Τὸν ἐν Σκιλλοῦντι ἡρεμον βίον τοῦ Ξενοφῶντος διέκοψεν ὁ μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Θηβαίων πόλεμος (371 π. Χ.). Οἱ Ἥλειοι, σύμμαχοι τῶν Θηβαίων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἠνάγκασαν τὸν Ξενοφῶντα νὰ φύγῃ ἐκ Σκιλλοῦντος εἰς Κόρινθον, ἔνθα ἔζησε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του, ἤτοι μέχρι τοῦ 355 π. Χ. Ὅτε δ' ὁ Ξενοφῶν διέτριβεν ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνεκάλεσαν τὸ κατ' αὐτοῦ ψήφισμα ἐξορίας, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπαγγέλθεν εἰς Ἀθήνας, ἐπεμψε δὲ μόνον τοὺς δύο υἱοὺς του, ἵνα ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν Θηβαίων, ὁ Γρούλλος δὲ καὶ ἐπεσε μαχόμενος ἐν τῇ παρὰ τὴν Μαντινείαν μάχῃ.

Ὁ Ξενοφῶν ὑπῆρξε θαρραλέος, καρτερικός, ἱκανὸς στρατηγός, φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

Β'. Συγγράμματα Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε 15 συγγράμματα, 4 μὲν μεγάλα, 11 δὲ μικρά.

Τὰ μεγάλα συγγράμματα αὐτοῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

Ἡ Κύρου Ἀνάβασις εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ περιγράφεται ἡ ἀπὸ τῶν Σάρδεων ἀνάβασις τοῦ Κύρου εἰς Βαβυλωνίαν καὶ ἡ μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην κάθοδος τῶν Μυρτίων εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἡ Κύρου Παιδεία εἰς 8 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι ἱστορικὸν μυθιστόρημα, ἐν ᾧ ὁ Ξενοφῶν περιγράφων τὴν ἀγωγὴν Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ὑποδεικνύει ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἐπήγασαν ἐκ τῶν χρηστῶν ἀρχῶν, ἃς ἐπόρισεν εἰς αὐτὸν ἡ ὀρθὴ παιδεία.

Τῆ Ἑλληνικὰ (πράγματα, συμβάντα) εἰς 7 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ 411 π. Χ. μέχρι 362 π. Χ., ἤτοι ἀπὸ τοῦ χρόνου, εἰς ὃν καταλήγει τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου, μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

Τὰ Ἀπομνημονεύματα εἰς 4 βιβλία. Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου ὁ Ξενοφῶν ἀπολογεῖται μὲν πρὸς τὰς κατηγορίας, ἃς ἀπέδωκαν πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως καὶ ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας του ἔβλαπτε τοὺς νέους, ὑποτυποῖ δὲ γενικὴν εἰκόνα τοῦ βίου τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ.

Ο

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Α΄. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου.
Παρασκευὴ πρὸς αὐτήν.

§ 1 - 5

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παῖδι ἀμφοτέρω παρεῖναι.

Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγγανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κῦ·

ρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλευοὶ αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ λαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ἐξαιτησαμένη αὐτόν, ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Ὁ δέ, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρούσας μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτόν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἄρταξέρξην.

Ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6 — 11

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροίζεν, ὡς μάλιστα ἐδύνατο, ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα, ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν.

Ὅπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους οὗτοι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι· καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἴωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου.

Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποσιτῆναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μιλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειράτω κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας. καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραϊτεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνης ἔτι ἐτύγγανεν ἔχων.

Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρασ Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρσίους δαρεικοὺς· ὁ δέ, λαβὼν τὸ χρυσίον, στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξί τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὐτῷ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγγανεν αὐτῷ καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλοὺς ξένους τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλοὺς καὶ ἑξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευσῆται. οὕτω δὲ αὐτῷ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λα-

βόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ.

Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἄχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Β'. Ἀφιξεις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις.—Πορεία τοῦ στρατεύματος.

§ 1—5

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν.

Ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στράτευμα καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρχάδι, ὃς αὐτῷ προεστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μιλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ, καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.

Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβῶν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους, καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρηνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5 - 10

Κῦρος δέ, ἔχων οὐκ εἴρηκα, ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαλανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα ἔγφυρα δὲ ἐπῆν ἐπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις.

Τοῦτον διαβὰς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην καὶ εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτὰ καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος

ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός, αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρὸς ἔστιν εἴκοσι καὶ δύο ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας καὶ τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντροφ, ὅθεν αἱ πηγαὶ· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Εξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομήσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἔχων ὀπλίτας χίλιους καὶ πελταστὰς Θερᾶκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κοῤῥήτας διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους καὶ Σοφαίνετος Ἀρκάδας ἔχων ὀπλίτας χίλιους. καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

§ 10 - 12

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινε ἡμέρας τρεῖς, ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνά ἔσθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώ-

δεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδῖον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν· ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Σουενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τετάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κιλιση φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κιλικας καὶ Ἀσπενδίους.

§ 13--18

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη, ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἶνον κεράσας αὐτήν.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κιλιση Κύρου ἐπιδειξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τετάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι.

στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρ-
 βάρους· οἱ δὲ παρήλαυον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ
 κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ'
 ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες
 κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ
 τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας· ἔπειδὴ δὲ πάντας παρή-
 λασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας
 Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλ-
 λήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι
 ὅλην τὴν φάλαγγα· οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώ-
 ταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν.
 ἐκ δὲ τούτου θάττον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ
 αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς
 σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἡ τε Κί-
 λισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς
 καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἑλληνες σὺν γέ-
 λωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν
 λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε.
 Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβά-
 ρους φόβον ἰδών.

[Περὶ ληψίς τῶν λοιπῶν παρχγράφων τοῦ β' κεφαλαίου.

Ἐκ τοῦ Τυριαίου προχωρῶν ὁ Κῦρος διὰ τῆς Λυκονίας,
 ἦν ὡς πολεμίαν οὖσαν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ διαρπά-
 σωσι, τὴν μὲν Κίλισσιν μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μένωνος ἐπέμ-
 ψεν εἰς Κιλικίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν διὰ τῆς Καππαδο-
 κίας ἐφθασεν εἰς Ταρσοῦς, πρωτεύουσιν τῆς Κιλικίας, εὐρῶν
 ἀφύλακτον τὴν διάβασιν· ἐνταῦθα δὲ συμφιλιωθείς πρὸς τὸν Σύν-
 νειν, βασιλέα τῶν Κιλικίων, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ χρήματα πολλὰ
 διὰ τὴν στρατιάν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Γ'. Στάσεις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων κατὰ τοῦ Κῦρου ὡς ἀπατῶντος αὐτούς.

§ 1 - 2

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευσον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλείᾳ ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑλοζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἄρξαιντο προΐεναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δέ, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὄρωντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε.

§ 3 - 6

«Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν· ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μισθοὺς ἔδωκε δαρεικούς· οὕς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρακᾶς ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτούς ἐξελαύνων, βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλλήνας τὴν γῆν· ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὐῖπαθον ὑπ' ἐκείνου.

Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι· εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅτι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς, ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας, τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ', ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔφομαι καὶ ὅτι ἂν δέη πείσομαι· νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμαχοὺς καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ᾧν, οὐκ ἂν ἰκανὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι, οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε».

§ 7

Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἳ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχιλιοὶ, λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα, ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ.

§ 8 - 9

Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετέπεμπε τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἠθέλε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν, ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. μεταπέπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι.

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὰν βουλόμενον ἔλεξε τοιάδε.

§ 9 - 12

« Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὡς περ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκεῖνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης· ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος, ὅτι σύνοιδα ἑμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα δὲ καὶ δεδιώς, μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῆναι νομίζει ὑπ' ἑμοῦ ἠδικῆσθαι.

Ἔμοι οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴτε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα ἄπιμεν καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ιδιώτου ὄφελος οὐδέν· ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ. ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν, ἦν πάντες ὁμοίως ὀρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι· ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον εἶναι». ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

§ 13 - 14

Ἐκ δὲ τούτου ἀνίστανται οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκεῖνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οἷα εἶη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι.

Εἷς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι

ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι — ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συσκευάζεσθαι ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει· ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφομένους τὰ ἄκρα, ὅμως μὴ φθάσωσι μήτε Κύρος, μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν καὶ πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηραπότες· οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε.

15 - 19

Μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον· «ὡς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν, μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω πολλὰ· γὰρ ἐνορῶ, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι, ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων».

Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐθεϊαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὡσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ, ὡς εὐήθες εἶη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, ᾧ λυμαινόμεθα τὴν προᾶξιν, εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν, ὃν ἂν Κύρος διδῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κύρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκναίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβούμεν δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι, ὃν δοίη, ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ, ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν, ἄκοντος ἀπιὼν Κύρου, λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν· ὁ οὐ δυνατὸν ἔστιν.

Ἄλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δὲ

μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον, οἵτινες ἐπιτήδειοι, σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐὰν μὲν ἡ^α πρᾶξις ἢ^β παραπλησία, οἷαπερ καὶ πρόσθεν ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ μείζων ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνωτέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπίοντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπιοίμεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγη, ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.

§ 20 — 21

Ἔδοξε ταῦτα καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἱ ἡρώτων Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ.

Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀκούοι Ἀμβροκόμαν, ἐχθρὸν ἄνδρα, ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἄν μὲν ἢ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἢν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν, ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα· θυμῶς δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι· προσαιτούσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρεῖς ἡμιδαρειαὶ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι, οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν τῷ γε φανερωῷ.

[Περὶληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ γ' καὶ τοῦ δ', ε' καὶ ς' κεφαλαίου.

Ἄφικόμενοι εἰς Ἴσσοῦς, τὴν ἐσχάτην τῆς Κιλικίας πόλιν,
Ἔμμ. Γ. Παντελάκη Χρηστομάθεια Β' Ἔκδ. Θ'. 2

εὐρίσκουσιν ἐκεῖ τὸν στόλον τοῦ Κύρου. Ἐξακολουθοῦντες δὲ τὴν πορείαν καὶ διαδάντες τὰς Κιλικίας Πύλας εἰσέρχονται εἰς τὴν Συρίαν. Ἐνταῦθα δύο στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ξένιας καὶ ὁ Πασίων, δραπετεύουσι μὲν, δὲν καταδιώκονται δὲ ὑπὸ τοῦ Κύρου· οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες, θαυμάσαντες τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ, προθυμότεροι συνακολουθοῦσιν αὐτῷ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀφικόμενοι εἰς Θάψακον παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν μανθάνουσιν οἱ Ἕλληνες παρ' αὐτοῦ τοῦ Κύρου τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας· καίτοι δὲ δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ, ὁμοῦ αἰσχυρόμενοι ἀλλήλους καὶ τὸν Κύρον, ἀποφασίζουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως πορείαν.

Ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Εὐφράτην ὁ Κύρος πορεύεται διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ὅπου πολλὰς κακουχίας ὑφίσταται τὸ στράτευμα ἐξ ἐλλείψεως τροφίμων, στρατοπεδεύει δὲ ἀπέναντι τῆς Χαρμάνδης, πόλεως παρὰ τὸν Εὐφράτην, ἐξ ἧς προμηθεύεται τροφάς, διαβαινόντων τὸν ποταμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ σχεδιῶν δερματίνων. Ἐνταῦθα ἐπαπειληθεῖσαν ῥῆξιν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μένωνος καὶ τοῦ Κλεάρχου προλαμβάνει ὁ Κύρος σωφρόνως ἐπεμβάς.

Ὁ Ὀρόντας, ἐπιφανῆς Πέρσης, ὅστις δις εἶχεν ἤδη ἄλλοτε φανῆ ἄπιστος πρὸς τὸν Κύρον, τὸ τρίτον νῦν προδότης αὐτοῦ συλληφθεὶς ἐξ ἐπιστολῆς τινος, ἣν ἔστειλε πρὸς τὸν βασιλέα, δικάζεται ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κύρον ἀρίστων Περσῶν καὶ τοῦ Κλεάρχου καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐξαφανίζεται].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Α'. Παρασκευαὶ πρὸς μάχην

§ 1—4

Ἐκ πυλῶν δὲ τῆς Ἀραβίας ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω ἦξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλεάρχον μὲν τοῦ δε-

Ξιου κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγειλαν Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς.

Κῦρος δέ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων, συνεβουλευέτο τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιαύδε· «Ὡ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον, ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἣς κέκινησθε καὶ ἣς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω· εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίον. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε, εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω· τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίσσει· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ, οἷους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους· ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι».

§ 5—10

Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε· «Καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι, ἂν δὲ εὖ γένηται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δέ, οὐδ' εἰ μεμνήῃό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ».

Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κῦρος· «Ἄλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἰκανούς, οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω». οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον.

Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινές, ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, ὅσοιπερ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀλισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πῶς ἤρειτο τὸν Κῦρον· Οἶε γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κῦρε, τὸν ἀδελφόν; Νῆ Δε', ἔφη ὁ Κῦρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι.

§ 10¹ 12

Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἄσις μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταί. δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κῦρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἰππεῖς, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν.

Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες τέταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρούας, Ἀρβάκης, τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πενήκοντα.

[Περὶληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ κεφαλαίου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Κύρος, ὡς μέλλων νὰ συναντήσῃ τὸν βασιλέα, πορεύεται ἔχων συντεταγμένον τὸ στρατεύμα· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀπεσύρθη νοτιώτερον, κατὰ λιπῶν ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρεῖαν καὶ βιθελίαν τάφρον, ἣν εἶχεν ὀρύξει ἀντὶ ὄχυρῶματος. Παρελθὼν δὲ τὴν τάφρον ταύτην ὁ Κύρος διὰ στενῆς τινος παρὰ τὸν Εὐφράτην παρόδου, μάτην περιέμενε τὸν ἀδελφόν· ὅθεν τὴν ἐπιούσαν ἡμελημένως καὶ ἀτάκτως ἐπορεύετο, διότι ἐπίστευεν ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν εἶχεν ἀπόφασιν νὰ πολεμήσῃ].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Η'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

§ 1—3

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἠνίκα Πατηγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρον ~~καταλύειν~~ ^{προσπίπτει} προφαίνεται ἐλαύνων ἀνά κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ καὶ εὐθύς πᾶσιν, οἷς ἐγενύχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπσεῖσθαι· Κύρος τε καταπηδῆσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνεδύετο καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτά

εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἔξοπλιζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4 - 7

✕ Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Προξένος δὲ ἐχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ στρατεύματος εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐώνυμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίσις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δὲ ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμητωπίδα καὶ προστερονίδα· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8 - 11

✕ Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὕτω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δαίτη ἐγένετο, ἐφάνη κορυφοῦς ὡσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῶ ὑπερῶν ὡσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. οἷε δὲ ἐγγύτερον ἐγένοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἦστραπτε καὶ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγένοντο.

✕ Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐώνυμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρης ἐλέγετο τούτων ἀρχεὶν ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδῇ.

ρσει Ξυλίνας άσπίσιν· Αιγύπτιοι δι' οὔτοι έλέγοντο εἶναι·
 άλλοι δ' ίππεις, άλλοι τοξόται. πάντες δ' οὔτοι κατά
 έθνη έν πλαισίω πλήρει ανθρώπων έπορεύοντο. X

Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλ-
 λήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέ-
 πανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ
 τοῖς δίφοροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτω έν-
 τυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλ-
 λήνων ἐλῶντα καὶ διακόψοντα.

Ἐμὲντοι Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο
 τοῖς Ἑλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι,
 ἐπεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῆ, ἀλλὰ σιγῆ ὡς ἀνυστὸν
 καὶ ἡσυχῆ έν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

§ 12 - 13

Καὶ έν τούτῳ Κῦρος, παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίργητι
 τῷ έρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι, τῷ Κλέαρχῳ
 έβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατά μέσον τὸ τῶν πολεμίων,
 ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· «κἂν τοῦτ'», εἶφη, «νικῶμεν,
 πάνθ' ἡμῖν πεποίηται».

Ἐρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων
 Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ
 πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων
 τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος
 οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέ-
 ρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ
 Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλει, ὅπως καλῶς ἔχοι.

§ 14 - 17

Καὶ έν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρά-

τευμα ὁμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων.

Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεῖτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων, εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.

Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας, ὡς συναντήσαι, ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ.

† Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὡς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅτι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, «Ἄλλὰ δέχομαι τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε.

§ 17—20

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἤνικα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι καὶ πάντες δὲ εἶθεον. λέγουσι δὲ, ὡς τινες καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούπησαν, φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.

Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι.

Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πο-

λεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη, ὡσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.

§ 21—24

Κῦρος δέ, ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἄμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅτι ποιήσει βασιλεὺς· καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.

Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα.

Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος, ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

Ἐνθα δὴ Κῦρος δεισας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος. καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

§ 25—30

Ὡς δ' ἡ τροπή ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι, εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι.

Σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' ἐκεῖνον στίφος καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «Τὸν ἄνδρα ὀρῶ», ἵεται ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ στένον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, ὅς καὶ ἰάσασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

Παιόντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ.

Ἄρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῶ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπρωκότα εἶδε Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῶ καὶ οἱ μὲν φασὶ βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ, οἱ δὲ ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα ὡσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· εἰτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

[Περὶληψις τοῦ θ' κεφαλαίου.

Ἐν τούτῳ χαρακτηρίζεται ὡς ἐξῆς ὁ Κῦρος. Ὅτε μὲν ἦτο παῖς, διεκρίνετο πάντων τῶν συνηλικιωτῶν του ὡς πρὸς τὴν αἰδημοσύνην καὶ τὴν εὐπειθειαν, τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν ἀφοβίαν καὶ τὴν τόλμην. Νεανίας δὲ γενόμενος καὶ ἀνα-

λαβὼν τὴν σατραπείαν, διεκρίνετο ὡς φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγὰς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ ἀνταποδοτικὸς τῶν εὐεργεσιῶν. Φίλος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης ὧν, κατεδίωκεν ἀπηγῶς τοὺς κακοὺς καὶ περιεποιεῖτο τοὺς δικίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἰδιαιτέραν δ' ἔβλεπε τιμὴν ἀπέδιδεν εἰς τοὺς διακρινόμενους ἐν τοῖς πολεμικοῖς. Διὰ τὰς ἀρετὰς ταύτας ὁ Κύρος τοσοῦτον εἴλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν γυναικῶν του, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ κινδυνεύσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ΣΤ'. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

§ 1 - 4

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ἔωθεν ὁρμῶντο. τέταρες δ' ἐλέγοντο παρασύγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ.

Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτούς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.

§ 5 - 7

Ἐπεὶ δ' ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶντες τὸ καθ' ἑαυτούς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέορχος ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας (πλησιαίτατος γὰρ ἦν), εἰ πέμποιέν τινας ὡς παντὶ σθένει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντας.

Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὄπισθεν· καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτη προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτη μὲν οὐκ ἦγεν, ἤ δὲ παρηλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπήγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς, διαλύων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι.

§ 8—15

Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατιόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ καὶ ὄμου δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρασ καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρασ καὶ ποιησασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμὸν· ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ ὁ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχόμενος συνήει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐτίς παιανίσαντες ἐπήσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.

Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλέονος

ἢ τὸ πρόσθεν ἔφυγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κόμης
 τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς
 κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασι-
 λέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἰπέων ὁ λόφος ἐνεπλή-
 σθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. καὶ τὸ βασι-
 λειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν, αἰετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ
 πέλτη ἀνατεταμένον.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι
 δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἰπεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ'
 ἄλλοι ἄλλοθεν ἐπιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἰπέων· τέλος
 δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν.

Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον,
 ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον
 τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει
 κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπαγγεῖλαι. καὶ
 ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν
 ἐνὰ κράτος. σχεδὸν δ', ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

§ 16—19

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ
 ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ
 Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήει· οὐ
 γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' ἠκαζον ἢ διώκοντα
 οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προσηλακέναι.

Καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μέιναντες τὰ σκευο-
 φόρα ἐνταῦθα ἄγοιεν ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπίεναί· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορπηστὸν
 ἐπὶ τῆς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος
 ἐγένετο.

Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ

πλείστα διηρησμένα και εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν και-
 τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων και οἴνου, ὡς παρεσκευά-
 σατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφόδρα τὸ στράτευμα λάβοι
 τις ἔνδεια, διαδιδόη τοῖς Ἕλλησιν—ἦσαν δ' αὐταὶ τε-
 τρακόσiai, ὡς ἐλέγοντο, ἀμάξαι—και ταύτας τότε οἱ σὺν
 βασιλεῖ διήρησαν.

Ὅστε ἀδειπνοὶ ἦσαν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων·
 ἦσαν δὲ και ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στρά-
 τευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν
 τὴν νύχτα οὕτω διεγένοντο.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Α'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ βασιλέως

§ 2-8

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ¹συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ²ἑθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον ³πέμπει σημανοῦντα, ὅτι ⁴χρῆ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοίτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασάμενοις ⁵ἃ εἶχον καὶ ⁶ἐξοπλισάμενοις ⁷προΐεναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρου ⁸σὺμμείξειαν.

Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἤλιψ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονός⁹ ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὗτοι ¹⁰ἔλεγον, ὅτι Κῦρος ¹¹μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ ¹²πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶ¹³ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ ¹⁴προτεραιᾷ ὥρμῶντο, καὶ ¹⁵λέγει, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ¹⁶περιμένοιεν αὐτούς, εἰ ¹⁷μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ¹⁸ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ¹⁹ἦλθε. αμ

§ 3-5

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ¹πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτη-

κεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαῖω, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὄρατε, οὐδείς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἄν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαῖω, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλειον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχην νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστίν». ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θεταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6

Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὔσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίνας, ταῖς Αἴγυπτιαῖς· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὔσαι· οἷς πᾶσι χρώμενοι, κρέα ἔψοντες, ἦσθιον ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν.

§ 7—14

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουςαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλίνος εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κύρον

ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὐρίσκεισθαι ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἑλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα παραδιδόναι· «ἀλλ'», ἔφη, «ὕμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω»· ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος.

Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἄρκας, πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν.

Προξενος δὲ Θηβαῖος, «Ἄλλ' ἐγώ», ἔφη, «ὧ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα; εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χάρισονται». πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἠγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε· τίς γὰρ αὐτῷ ἔστιν, ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον, οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὀρεῖς, ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο, εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετὴ· ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα, καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα».

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἄλλὰ φιλοσόφω μὲν βίωκας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμέτεραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆσ βασιλέωσ δυνάμεωσ»·

Ἄλλουσ δὲ τινασ ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένουσ, ὡσ καὶ Κύρω πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἀξιοὶ γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλοσ γενέσθαι καὶ εἶτε ἄλλο τι θέλει χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιτ' ἂν αὐτῶ. *γιακὲν εἰς γουλιόταμν*

§ 15—23

Ἐν τούτῳ Κλέαρχοσ ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλίνοσ δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλοσ ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἶπέ, τί λέγεις». ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγὼ σε, Φαλίνε, ἄσμενοσ ἐόρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντεσ· σὺ τε γὰρ Ἕλληνην εἶ καὶ ἡμεῖσ, τοσοῦτοι ὄντεσ, ὅσουσ σὺ ὀρεᾶσ' ἐν τοιούτοισ δὲ ὄντεσ πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ οὖν πρὸσ θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι καὶ ὃ σοι τιμὴν οἶσει εἰσ τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλίνοσ ποτε, πεμφθεῖσ παρὰ βασιλέωσ κελεύωσ τοὺσ Ἕλληνασ τὰ ὄπλα παραδοῦναι, ξυμβουλευομένοισ ξυμβούλευσεν αὐτοῖσ τάδε. οἶσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἅ ἂν ξυμβουλεύησ». ὁ δὲ Κλέαρχοσ ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενοσ καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέωσ πρεσβεύοντα ξυμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπωσ εὐέλπιδεσ μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνεσ.

Φαλίνοσ δέ, ὑποστρέψασ παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶπεν· «Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐσθι σωθῆναι πολεμοῦντασ βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ πα·

ραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἔλπις, ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σφῆζεσθαι ὑμῖν, ὅπη δυνατόν».

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες».

Ὁ δὲ Φαλίνοσ εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος· εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πόττερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγείλω».

Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτά ἐστι» ; ἔφη ὁ Φαλίνοσ· ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ, ἀπιούσι δὲ καὶ προῖοῦσι, πόλεμος». ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγείλω» ; Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιούσι δὲ ἢ προῖοῦσι πόλεμος»· ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηγε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Β' Ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων

§ 1 - 6

Φαλίνοσ μὲν δὴ ὄχρετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἄρριαίου ἦγον Προκλήσ καὶ Χειρῖσοφοσ· Μένων δὲ

αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ. οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φραῖη ὁ Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὐκ οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συνεπιέναι, ἦκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐριον πρὸς ἀπιέναι φησίν.

Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· «Ἄλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἦκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν»· ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε.

Μετὰ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς, ἔλεξε τάδε· «Ἔμοι, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά· καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερά ἦν.

Ὡδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω».

Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίησαν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὃ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπέθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὀρῶντες, ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν.

§ 7 - 9

Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ, ἔχων τοὺς τε ἰσπίας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετα-

ράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ἤτο-
μόλησε πρὸς βασιλέα.

Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγείτο κατὰ τὰ παρηγγελ-
μένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνοῦνται εἰς τὸν πρῶτον
σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ
μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα ξυνηλθόν
οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον.
καὶ ὄμοσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν
αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί
τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἠγήσεσθαι
ἀδόλως. ταῦτα δὲ ὄμοσαν σφάξαντες ταῦρον καὶ κά-
προν καὶ κριδὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες
ἕλφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

§ 10 - 12

Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· « Ἄγε
δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπέλεγε ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ
ἡμῖν, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας· πότερον
ἄπιμεν, ἢνπερ ἦλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δο-
κεῖς ὁδὸν κρεῖττω ;

Ὁ δ' εἶπεν· « Ἦν μὲν ἦλθομεν ἀπιόντες, παντελῶς
ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν
τῶν ἐπιτηδείων· ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυ-
τάτω, οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν
λαμβάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατε-
δαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορευέσθαι μακροτέ-
ραν μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον
δ' ἡμῖν τοὺς πρῶτους σταθμούς, ὡς ἂν δυνώμεθα, μα-
κροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ
στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμᾶς κατα-

λαβεῖν· ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι, πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ· ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε».

§ 13 - 15

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον· ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλιῶ δύνοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν.

Ἔτι δ' ἀμφὶ δελήην ἔδοξαν πολεμίους ὄρᾶν ἰππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις ἔθεον καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέρωτο) καταβάς ἐθώρακίζετο καὶ οἳ σὺν αὐτῷ.

Ἐν ᾧ δὲ ὠπλίζοντο, ἦκον λέγοντες οἳ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ ἰππεῖς εἶεν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιντο. καὶ εὐθύς ἔγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγὺς του ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κόμας οὐ πρόσω.

§ 16 - 21

Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὀψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλιῶ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κόμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.

Οἳ μὲν οὖν πρῶτοι ὁμῶς τρόπῳ τινὶ ἐστρατοπεδεύ-

σαντο, οἱ δ' ὕστεροι, σκοταῖοι προσιόντες, ὡς ἐτύγγα-
νον ἕκαστοι, ἠύλιζοντο καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν
καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς παλεμίους ἀκούειν·
ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν
σκηνομάτων.

Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστεραῖα ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑπο-
ζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς
οὐδαμοῦ πλησίον. ἔξεπλάγη δέ, ὡς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς
τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ
ὕστεραῖα ἔπραττε.

Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τῆς Ἑλ-
λησι φόβος ἐμπίπτει καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον
εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι.

Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἥλεϊον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων
παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε
σιγὴν κηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅς
ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψε-
ται μισθὸν τάλαντον.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται,
ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. ἅμα δὲ
ὄρθρῳ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθε-
σθαι τοὺς Ἑλληνας, ἧπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Γ'. Σπονδαὶ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων

§ 1—2

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἔξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ,
τῷδε δῆλον ἦν· τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ
ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἠλίφ ἀνατέλ·

λοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σκονδῶν. οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

§ 3 - 5

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὡς ὀρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς τῶν ὄπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλονται. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἴσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι μὴ πορίσας ἄριστον».

§ 6 8

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον καὶ ἦγον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ᾧ ἐπιτέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ καὶ ἦκοιεν ἠγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

Ὁ δὲ ἠρώτα, εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο, τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσονται σπον-

δαί. οἱ δέ, «Ἄπασιν, ἔφασαν, μέχρι ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῆ».

§ 8 9

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἵστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἴμαι γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο καὶ εὐθύς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τίπιτήδεια.

§ 10 - 13

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο Κλέαρχον μέντοι ἐπορεύετο, τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει· καὶ ἐνετύγγανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρουν, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οἱ ἠύρισκοντο ἐκπεπωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον.

Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοῖη τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἂν καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαλῶν· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ σπουδάζειν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον ἐώρων σπουδάζοντα,

προσελάβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδῖον ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ προφαίνοιτο τοῖς Ἕλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδῖον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.

§ 14 - 16

Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κόμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν· αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἷας μὲν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἠλέκτρου οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δὲ· ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ φοῖνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος, ὄλος ἠυαίνεται.

§ 17—20

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο.

Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε· «Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῆ Ἑλλάδι καί,

ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὐρημα ἐποίησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτησασθαι δοῦναι ἔμοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα· οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἠτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἑμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι».

§ 21 - 24

Πρὸς ταῦτα μετασιάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠῦρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβωι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἠσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ'

αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντας μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἔαν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες».

Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης «Ταῦτα», ἔφη, «ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν».

§ 25 - 29

Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν, ὥσθ' οἱ Ἕλλη-
νες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγ-
μένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σῶξιν τοὺς
Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον
εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους.
τέλος δὲ εἶπε· «Καὶ νῦν ἔξεσιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ'
ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξιν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδό-
λως ἀπάξιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου
δ' ἂν μὴ ἢ πρῆσθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας
ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ
μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς· σῖτα καὶ ποτὰ
λαμβάνοντας, ὅποταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ πα-
ρέχωμεν ἀγορὰν, ὄνουμένους ἔξιν τὰ ἐπιτήδεια».

Ταῦτα ἔδοξε καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν καὶ Τισ-
σαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς
τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ
τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπεν· «Νῦν μὲν δὴ
ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι, ἂ δέομαι,

ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀρχήν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Δ'. Ῥποψίαί τῶν Ἑλλήνων πρὸς τε τὸν Ἀριαῖον
καὶ τὸν Τισσαφέρην

§ 1 - 4

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ τε Ἕλληνες
καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέ-
ρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς
Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ
πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, οἱ παρεθάρρυνόν
τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικα-
κήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας μηδὲ
ἄλλου μηδενὸς τῶν παροικομένων.

Τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον
ἦτιον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν ὥστε καὶ διὰ
τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ
προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατη-
γοῖς· «Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς
ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις
Ἕλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ
νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτοῦ
τὸ στράτευμα· ἐπὶ δὲ πάλιν ἀλισθῆναι αὐτῷ ἢ στρατιά,
οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. ἴσως δέ που ἢ
ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτειχίζει, ὡς ἄπορος ἢ ἡ ὁδός· οὐ
γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν
Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὡς ἡμεῖς τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν

βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπῆλθομεν».

§ 5 - 7

Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· «Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν ἀπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν. ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρέξει ἡμῖν οὐδὲ ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἠγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων ἡμῶν, εὐθὺς ἂν Ἀριαῖος ἀποσταλή· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται. ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην εἶδομεν, ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων· οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχεσθαι γε δέη, ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν ξύμμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἱππεῖς εἰσι πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε, νικῶντες μὲν, τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἠττωμένων δέ, οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω πολλὰ ἔστι τὰ σύμμαχα, εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπι-ορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις». τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

§ 8 - 12

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ὡς εἰς οἶκον ἀπιών, καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν. ἐντεῦθεν δέ, ἤδη Τισσαφέρνους ἠγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀριαῖος, τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στράτευμα, ἅμα Τισσαφέρνει καὶ Ὀρόντι καὶ ξυνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἔστρατοπεδεύοντο δ' ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὡσπερ πολεμίους ἀλλήλους καὶ εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνότιε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα ξυλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

[Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ δ' κεφαλαίου.

Ἐξακολουθοῦντες τὴν κοινὴν πορείαν ἀφικνοῦνται εἰς τὸ καλούμενον Μηδίας τεῖχος καὶ περιελθόντες αὐτὸ διαβαίνουσι διὰ διώρυγας τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ φθάνουσιν εἰτα εἰς τὴν πόλιν Σιττάκην, παρ' ἣν καταστρατοπεδεύουσιν οἱ Ἕλληνες, ἐν ᾧ οἱ βάρβαροι διαβαίνουσι τὸν Τίγρητα. Διαβάντες δ' ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἕλληνες ἀφικνοῦνται εἰς τὴν πόλιν Ὠπιν, ἣν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὁ Τισσαφέρνης γὰ διαρκάσωσιν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Δ'—α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρρους

§ 1—2

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τατιάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμίαν ἐφαίνετο ἐπιβουλή.

Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρρει καί, εἴ πως δύναιτο, παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἔξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν.

§ 3—15

Ἐπειδὴ δὲ ξυνηλθον, λέγει Κλέαρχος τάδε· «Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γενενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δέ σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς, ὄρῳντες ταῦτα, ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρῶμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν· καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, ὅτι φοβηθέντες ἀλλήλους, φθᾶσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα παύεσθαι, ἦκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

» Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὔτ' οἶδα ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἂν τις φεύγων ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ, οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ· πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

» Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν ὄρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οὗ ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα. τῶν δ' ἀνθρώπων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν· σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπο-

ρία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἔρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν.

» Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον πολεμήσομεν ; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων ἑμαυτὸν στερήσαιμι, εἴ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιτο· σὲ δὲ νῦν ὄρω τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν σφύζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμία ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην ξύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μάνεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι ;

» Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυιάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισιδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς γινώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὄρω ποῖα δύναμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν ἑμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιο, φίλος ὡς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοι οὐκ ἂν μισθοῦ ἕνεκα ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ

θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

§ 16—23

« Ἄλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύεις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. ὡς δ' ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἰππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν ἧ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος ;

» Ἄλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοι δοκοῦμεν ; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἕξεστιν προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἕξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὅποσους ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι ; εἰσὶ δ' αὐτῶν, οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβῆητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν.

» Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἠττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν, ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακάσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὧ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύνασθε.

» Πῶς ἂν οὖν, ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελομῆθα, ὅς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς

ἄνθρώπων αἰσχροὺς ; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμη-
χάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων καὶ τούτων πονηρῶν,
οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτοκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπι-
στίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς,
ὃ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλιθιοὶ ἐσμεν.

» Ἀλλὰ τί δή, ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο
ἦλθομεν ; εἰ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρωσ τούτου αἴτιος, τὸ τοῖς
Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι καὶ, ὃ Κῦρος ἀνέβη ξε-
νικῶ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι
δι' εὐεργεσίαν ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε,
τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν
γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν
ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἄν, ὑμῶν παρόντων,
καὶ ἕτερος εὐπειῶς ἔχει».

§ 24—27

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ
εἶπεν· «Οὐκοῦν», ἔφη, «οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φι-
λιαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολε-
μικούς ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν»;

«Καὶ ἐγὼ μὲν γε», ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλε-
σθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ
ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπι-
βουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ».

«Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄξω πάντας καὶ σοὶ
αὐτὸ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω».

Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρο-
νούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύν-
δειπνον ἐποιήσατο.

§ 27—30

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ στρα-

τόπεδον δηλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὕς ἐκέλευε καί, ἔὰν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι.

Ἐπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν, φίλος ἦ Τισσαφέρνει.

Ἐβούλετο δὲ καὶ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει.

Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινε, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Δ'—Ε'.—Σύλληψες τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνου.

§ 31—37

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνου, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θεσσαλός, Ἄγιος Ἀρχάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοίς, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον.

Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ

ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων, διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧ τινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι, ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.

Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρῶντες καὶ ὅ τι ἐποιοῦν ἠμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἄρκας ἦκε φεύγων, τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ εἶπε τὰ γεγενημένα.

Ἐκ τούτων δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοχος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄρᾶν καὶ γινώσκειν· ξυνηκολούλου δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους.

Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως.

Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὼν ἐν κόμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38—42

Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἑλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ

τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπεὶ περ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνοντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἀνδρας αὐτούς, οἷς ὄμνυτε, ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες ξὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε».

Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ξὺν τούτοις».

Ἐπὶ τούτῳ Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιорκοῦντας· Πρῶξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶ περ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργεταί, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτούς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι, φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι».

Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Περὶ ληψίς τοῦ ε' κεφαλαίου.

Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων ἀρχηγῶν.

Ὁ μὲν Κλέαρχος φύσει φιλοπόλεμος καὶ πολεμικὸς ὡς εὐρισκεν ἡδονὴν ἐν τοῖς πολέμοις, οὗ· ἐθήρρευε καὶ ὅτε ἀκίμη ἦδύνατο· καὶ ὤρειλε νὰ ζῇ ἐν εἰρήνῃ· ὅχι δὲ μόνον δὲν ἀπέφευγε

τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ θαρραλέως ἐρριψοκινδύ-
νευεν, ἀδιαλείπτως καὶ ἐπιμόνως μοχθῶν πρὸς εὐδῶσιν τῶν
πολεμικῶν πράξεων. Ἦτο πρὸς τοῦτοις ἀρχικὸς καὶ αὐστηρὸς
στρατηγός, ἀπαιτῶν τάξιν καὶ ἀκρίθειαν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν
τῶν πολεμικῶν καθηκόντων· διὸ καὶ ὀλίγον ἠγάπων αὐτὸν οἱ
στρατιῶται, ἀλλ' ἐν τοῖς κινδύνοις πάντες πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεπον·
ἦτο δὲ περίπου 50 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθη.

Ὁ δὲ *Πρόξενος* ὁ Βοιωτὸς, εὐπαίδευτος καὶ φιλόδοξος ἀνὴρ,
ἐπεζήτηε τὴν δόξιν μόνον διὰ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης· ὧν
ἠπιος τὸν χαρακτῆρα δὲν ἦτο μὲν ἀρχικὸς καὶ αὐστηρὸς καὶ διὰ
τοῦτο ἀδέξιός στρατηγός, ἐτιμᾶτο δ' ὅμως ὑπὸ τῶν καλῶν· ἦτο
δὲ περίπου 30 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθη.

Ὁ δὲ *Μένων* ὁ Θεσσαλός, φίλαρχος καὶ φιλόδοξος ὧν, ἐπε-
ζήτηε τὴν ὑπεροχὴν διὰ ψεύδους, ἐπιουργίας, ἀπάτης, πανουρ-
γίας, διαβολῆς καὶ πάσης ἐν γένει αἰσχουργίας· συνεχράτει δὲ
καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν στρατιώτας, ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ δια-
πράττωσι πᾶσαν ἀδικίαν· δὲν ἐφονεύθη δὲ μετὰ τῶν συστρατή-
γων, ἀλλὰ μετὰ ἐν ἔτος ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

Ὁ δὲ *Ἄγλας* ὁ Ἀρκᾶς καὶ ὁ *Σωκράτης* ὁ Ἀχαιὸς καὶ κα-
λοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι ἦσαν, ἀμφοτέρω δ' ἦσαν 35 ἐτῶν,
ὅτε ἐφονεύθησαν].

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ

BIBLION ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Α΄.— Ἀπόφαισις τῶν διασωθέντων Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὴν δολοφονίαν τῶν ἄρχηγῶν.

§ 1 - 3

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἐπραξάν μέχρι τῆς μάχης καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν, ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πάντη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιασαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνου δὲ καταλελειμμένοι

ἦσαν οὐδὲ ἰπέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθῆι.

Ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρῶων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς οὔποτ' ἐνόμιζον εἶ ὄψεσθαι. οὔτω μὲν μὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4—10

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρω ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος.

Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης, ὑποπεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρω φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφούς, ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθῆι· καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῦς, οἷς ἔδει θύειν.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον

ἡρώτα, πότερον λῶον εἶη αὐτῷ πορευέσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι, τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν.

Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεΐλεν ὁ θεός, ἐξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον, μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεσιτάθη Κῦρον.

Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μείναι αὐτόν, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν· ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας.

Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς—οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἴδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου. ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

§ 12 - 14

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἔλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐχ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῶαν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα.

Περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε, τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν.

Ὅποιόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἕξε-
 σσι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ· γίνεταί
 γὰρ τάδε. εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια
 αὐτῷ ἐμπίπτει· «Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξιν. εἰ δὲ γενησό-
 μεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χα-
 λεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας,
 ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς
 παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα,
 ὥσπερ ἕξον ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως
 στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποῖαν δ' ἡλικίαν
 ἑμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμείνω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος
 ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἑμαυτὸν τοῖς πολεμίους».

§ 15—25

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου
 πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγὼ, ὦ
 ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἴμαι,
 οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἴοις ἔσμέν.
 οἱ μὲν γὰρ πολέμοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς
 τὸν πόλεμον ἐξέφησαν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν
 παρασκευάσασθαι· ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται,
 ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.

«Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα,
 τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητροῦ ἀδελφοῦ
 καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα
 ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρε-
 στιν, ἔστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βα-
 σιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί
 ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς
 τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παρὰ·

σχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ' αὐτόν; ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

» Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσην μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, οἱοῦ δ' ὠνησόμεθα, ἦθαι ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἦδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνόητε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

» Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία· ἐν μέσῳ γὰρ ἦδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται· οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρῆσασιν. ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ, στερεῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις.

» Ἐπι δ' ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλλη καὶ πόρους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἦν οἱ θεοί, ὥσπερ τὸ πρόσθεν, νίκη ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἄλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν. φάνητε

τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάτιτ' ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά».

§ 26—32

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν, ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.

Ὁ μέντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε· «ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὄπλα.

»Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι, ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔσπε σπονδῶν ἔτυχε;

»Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβρίζομενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου; ἂ σὺ πάντα εἰδώς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας;

«Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσεσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελουμένους τε τὴν λοχαγίαν, σκευὴ ἀναθέντας, ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι· οὗτος

γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλην ὢν τοιοῦτός ἐστιν».

Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν «Ἄλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὡσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ὄτια τετραυπημένον». καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν.

Οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἶη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἶη, τὸν λοχαγόν.

§ 33—34

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες.

Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλεῖος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε· «Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρθῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ νῦν, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς».

§ 35—44

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἦν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δὲ γε οἶμαι πάντα ποιητέα, ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάρους γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν.

» Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν' οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὀρθῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἂν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολέμους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι.

» Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων· ὑμεῖς γὰρ ἔστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιούν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη.

» Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθεῖτε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικαταθῶσιν· ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν· ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σφῆξιν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

» Ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι· νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅτι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται· ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἢ ἐν

τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιούσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολέμους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

» Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὀρθῶ μαλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

§ 45—47

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· « Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν.

» Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλῶμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας· παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ». Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαινόιτο τὰ δέοντα.

Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοῦς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἀντὶ δὲ

Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιῶς, ἀντί δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Β΄.—Λόγοι Χειρισόφου, Κλεάνωρος καὶ Ξενοφῶντος ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦ στρατεύματος περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου.

§ 1—3

Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρισόφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

«Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μήποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις· οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

§ 4—6

Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε.

«Ἄλλ' ὀρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτολίαν καὶ ἀσέβειαν, ὀρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρου ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου

ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ γε καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν.

» Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστά-
ναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν
ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δέισας οὔτε Κῦρον
τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου
ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς
τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειράται.

» Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ
δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι εἶναι ὑπὸ τού-
των, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα, κράτιστα,
τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

§ 7—32

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πό-
λεμον, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν
οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε
τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν, τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιῶ-
σαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν τοῦ λόγου
δὴ ἤρχετο ᾧδε.

« Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν
λέγει μὲν Κλεάρχῳ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἴμαι. εἰ
μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη
ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρα-
τηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα
πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν
τε πεπειθήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ

παντός πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλά ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πιάρνυται τις ἀκούσαστες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεὸν καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνός τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπέυξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠϋξάντο καὶ ἐπαιάγισαν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὦδε. «Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλὰ καὶ καλά ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας· πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήσαστέ καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσὶ καὶ τοὺς μεγάλους τὰχὺ μικροῦς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροῦς, κἂν ἐν δεινοῖς ὥσι, σφῆξιν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

» Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφῆζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς, καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὀπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμη-

τον στρατιάν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

»Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἔρω, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.

»Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ' ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι.

»Ἄλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους· τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τὸ δὲ πλῆθος ἄμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρὶ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς· νῦν δέ, ὅποτε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

»Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξετε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν· ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἔφυγον γοῦν ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὄραν.

»Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι.

ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδείς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίνηται. οὐκοῦν τῶν ἱπέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παῖσομεν, ἢν τις προσῆ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλόμεθα, τευξόμεθα· ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

»Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἠγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἠγεμόνα ἔχειν, ὅς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἠγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἧς οὗτοι παρεῖχον μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἢνπερ κρατῶμεν, μέτρον χρωμένους, ὅπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται;

»Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἠγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι· πάντες γὰρ ποταμοί, ἂν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ᾧσι, προσιοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

»Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἠγεμῶν τε μηδείς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ὥς ἡμῖν γε ἀθυμητέον· ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελ-

τίους εἶναι, ὅτι ἐν βασιλέως χώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαμβάνοντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται. καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ οἰκήσοντας. οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιεῖναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ, ἂν ἀπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκότως καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκίους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδείξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἔξδν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ πολιτεύοντας, ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄραν.

» Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τὰ γαυὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευόμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ, εἰ μάχεσθαι δεῖ, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα.

» Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ὡς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπη ἂν τῆ στρατιᾶ συμφέρῃ. ἔπειτα καὶ τὰς σκηνάς συγκατακαῦσαι· αὗται γὰρ αὐτὸ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δι' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. εἰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλήν

ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὄπλοις ᾧσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι· κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια, ἣν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

» Δοιπόν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι ὄρατε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεσιτέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἣν δέ τις ἀπειθῆ, ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀπὸ ἑνὸς Κλεάρχου τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρῆσανται. οὕτω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταῦτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

§ 33

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· « Ἄλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκοπεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα

ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». ἀντέειπεν πάντες.

§ 34—39

Ἄναστας δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· «ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας. οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὀπλῶν, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη τίνας χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί; ἀλλὰ χρώμεθα ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις.

»Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπαιδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἑκατέρων δύο τῷ προσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοίσθην· ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅ,τι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. εἰ δὲ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω».

Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπε· «Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». ἔδοξε ταῦτα.

«Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα· καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν,

μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σφίζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

[Περίληψις τῶν κεφαλαίων γ', δ', ε'.

Πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἤδη πορευομένους προσέρχεται ὁ Μιθραδάτης φιλίαν ὑποκρινόμενος· ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ προηγουμένης εἶχον ἐξαπατηθῆ οἱ Ἑλληνες, ὑποπτεύουσιν αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ καὶ τούτου ἕνεκα ἀποφασίζουσιν, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται ἐν τῇ πολεμίᾳ χώρα, μῆτε περὶ ἀνακωχῆς· μῆτε περὶ εἰρήνης νὰ διαπραγματευθῶσι μετὰ τοῦ βασιλέως. Διαβάντες δὲ τὸν Ζαπάταν ποταμὸν προσβάλλονται καὶ αὐθις ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, τοῦτο δ' ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ καταρτίσωσι δύο σώματα σφενδονητῶν καὶ ἱππέων πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλων ἐπιθέσεων τῶν πολεμίων.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ τὸ τρίτον προσβαλὼν τοὺς Ἑλληνας ὁ Μιθραδάτης εὐκόλως ὑπ' αὐτῶν ἀποκρούεται. Ἐξακολουθοῦντες δὲ τὴν πορείαν οἱ Ἑλληνες ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν καὶ προχωροῦσιν εἰς τὴν πόλιν Δάρισαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μέσπιλα. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν πορείαν παρηνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους, μεταβάλλουσι τὴν παράταξιν ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ οὕτω πορευόμενοι τέσσαρας ἡμέρας τῇ πέμπτῃ, ὅτε διήρχοντο λόφους τινάς, τραυματίζονται πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, κατόπιν δ' ἀφικνοῦνται εἰς τινὰς κόμας. Μείναντες δ' ἐν ταύταις τρεῖς ἡμέρας, τῇ τετάρτῃ, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν πολεμίων κατὰ τὴν πορείαν παρενοχλούμενοι, ἀφικνοῦνται εἰς ἄλλην κόμην, ἐξ ἧς ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων ἐν νυκτὶ ἀπελθόντες τοσοῦτον μακρὰν πορείαν διανύουσιν, ὥστε μόλις μετὰ τρεῖς ἡμέρας καταφθάνουσιν αὐτοὺς οἱ πολέμιοι· οἵτινες προκαταλαμβάνοντες ἄκρον ὄρους τινός, δι' οὗ ἔμελλον νὰ διέλθωσιν οἱ Ἑλληνες, ἐκδιώκονται ἐκεῖθεν εὐκόλως ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

Κατελθόντες εἰς τὴν πεδιάδα οἱ Ἕλληγες προσβάλλονται καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν τοῦ Τισσαφέρνους στρατιωτῶν, οἵτινες φονεύουσι μὲν τινὰς τῶν πρὸς διαρπαγὰς τραπέντων Ἑλλήνων, ἀρχίζουσι δὲ νὰ καίωσι τὰς κώμας. Ἀποκεκλεισμένοι δ' οὕτως εὐρεθέντες ὑπὸ τε τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὄρεων οἱ Ἕλληγες συσκέπτονται περὶ τῆς πορείας. Τὴν πρότασιν Ῥοδίου τινὸς περὶ διαβάσεως τοῦ ποταμοῦ δι' ἀσκῶν πεφυσιωμένων ἀποκρούσαντες οἱ ἀρχηγοὶ ὡς δυσεκτέλεστον λαμβάνουσιν ἀκριβεῖς πληροφορίας παρ' ἐπιχωρίων αἰχμαλώτων περὶ τῆς φύσεως τῆς χώρας καὶ οὕτως ἀποφασίζουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πορείαν πρὸς βορρᾶν διὰ τῶν ὄρεων τῶν Καρδούχων].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

BIBLION ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

§ 1 - 5

Γίγνομαι = εἶμαι, ὑπάρχω — *πρεσβύτερος* (πρέσβυς) = μεγαλύτερος (κατὰ τὴν ἡλικίαν) — *ἐπεὶ* = ἐπειδὴ — *ἡσθένει* παρατ. τοῦ *ἀσθενέω* (ἀσθενής) = εἶμαι ἄρρωστος — *τελευτῆ τοῦ βίου* = τέλος τῆς ζωῆς — *βούλομαι* = ἐπιθυμῶ — *τῶ παιδε ἀμοιτέρω* = τὰ δύο τοῦ παιδιᾶ — *παρεῖναι* ἄπαρ. τοῦ *πάρειμι* (παρὰ + εἶμι) = εἶμαι παρών, παρευρίσκαμαι — *οὖν* = λοιπόν — *μεταπέμπομαι τινα* = προσκαλῶ τινα — *ἀρχή* = ἐπαρχία, διαμέρισμα — *ἐποίησε* = ἐπεποιήκει, εἶχε καταστήσει, τοποθετήσει — *ἀπέδειξε* = ἀπεδείξει, εἶχε διορίσει — *πεδίον* = πεδιάς — *ἀθροίζονται* = συναθροίζονται — *ἀναβαίνει* = ἀνέβη — *ἔχων* = παραλαβὼν — *ἐπεὶ* = ἄφ' οὗ — *ἔτελευτήσεν* ἄορ. τοῦ *τελευτάω* (τὸν βίον) = ἀποθνήσκω (πρβλ. ἀνωτέρω «*τελευτῆ τοῦ βίου*») — *κατέστη* ἄορ. τοῦ *καθίσταμαι* (εἰς τὴν βασιλείαν) = γίνομαι (βασιλεύς) — *διαβάλλω* = κατηγορῶ ψευδῶς — *ὡς ἐπιβουλεύοι* = ὅτι ἐπιβουλεύει, ἐπι σχεδιάζει κακόν τι — *δ δέ* = οὗτος δέ — *ὡς ἀποκτενῶν* = ἵνα ἀποκτείνῃ, φονεύσῃ αὐτόν — *ἐξαιτησαμένη* ἄορ. τοῦ *ἐξαιτοῦμαι τινα* = ζητῶ ὡς χάριν νὰ σώσω τινά — *ἀποπέμπω* = ἀποπέμπω — *πάλιν* = ὀπίσω — *ἐπὶ τὴν ἀρχὴν* = εἰς τὴν σατραπείαν του — *ὡς* = ἄφ' οὗ, ἐπειδὴ — *ἀτιμασθεῖς* ἄορ. τοῦ *ἀτιμάζομαι* = προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι — *βουλεύομαι* = σκέπτομαι, ζητῶ νὰ εὕρω τρόπον — *ὅπως μήποτε* ἔτι ἔσται ἐπὶ τῶ ἀδελφῶ = πῶς νὰ μὴ εἶναι πλέον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του — *ἦν* = ἔαν — *δὴ* = ὡς γνωστόν — *ὑπάρχω τινὶ* = ἐξ ἀρχῆς εἶμαι ὑπὲρ τινος, ὑποστηρίζω τινά — *φιλοῦσα* = ἐπεὶ ἐφίλει, διότι ἠγάπα — *ἀφικνοῦμαι* = ἔρχομαι — *τῶν παρὰ βασιλέως* = ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ βασιλέως, ἐκ τῶν

αὐλικῶν—*διατιθεῖς*· ἐνεστ. μετοχ. τοῦ *διατίθημι*=περιποιουμαι — *ἀπεπέμπετο*=ἀπέπεμπε — *τῶν παρ' ἐαυτῶ*=τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του—*ἐπιμελοῦμαι τινος* = φροντίζω περὶ τινος — *ὡς εἶησαν*=*ἵνα ᾧσι*, διὰ νὰ εἶναι—(*ὡς*) *ἔχουσιν εὐνοϊκῶς αὐτῶ* = *ἵνα ἔχουσιν εὐνοϊκῶς αὐτῶ*, διὰ νὰ διάκεινται εὐνοϊκῶς πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ εἶναι ἀφωσιωμένοι πρὸς αὐτόν.

Δαρείου· Δαρεῖος, ὁ ἐπικαλούμενος Νόθος, ἔδασ!λευσεν εἰς τὸ Περσικὸν Κράτος ἀπὸ τοῦ 424—404 π.Χ. — *Γίγνονται* . . . . *μεταπέμπεται* . . . . *ἀναβαίνει* . . . . *συλλαμβάνει* . . . . *πέιθεται* . . . . *ἀποπέμπει* . . . . *βουλευεται*· οἱ ἐνεστῶτες οὗτοι τίθενται ἀντὶ ἀορίστων καὶ λέγονται *ἱστορικοὶ ἐνεστῶτες*, διότι μετεχειρίζοντο αὐτοὺς οἱ παλαιοί, ὅπως καὶ ἡμεῖς σήμερον, εἰς ἱστορικὰς διηγήσεις—*Παῖδες δύο*· εἶχε καὶ ἄλλους παῖδας ὁ Δαρεῖος, ἀλλὰ μόνοι οἱ δύο οὗτοι ἔχουν ἱστορικὴν ἀξίαν—*Σατραπείης* ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Πέρσαις ὁ διοικητῆς μιᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικητικῶν περιφερειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ Περσικὸν κράτος· ἡ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν—*Στρατηγός* ἢ *κάρανος* ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Πέρσαις ὁ ἀνώτατος στρατιωτικὸς ἐπιθεωρητῆς, ὅστις κατ' ἔτος ἐπεθεώρει τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις ὀρισμένου διαμερίσματος τοῦ Περσικοῦ κράτους· ὁ Κύρος ἦτο στρατηγός τῶν παραλίων ἐπαρχιῶν Λυδίας, Βιθυνίας, Παφλαγονίας, Καρίας, Λυκίας, Παμφυλίας καὶ Κιλικίας, τῶν ὁποίων τὰ στρατεύματα ἐπεθεωροῦντο ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Καστωλλοῦ—*Ἀναβαίνει*· ἢ πρόθεσις ἀνά δηλοῦ πορείαν ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰ μεσόγεια (τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας) — *Τῶν Ἑλλήνων* μισθοφόρων, τοὺς ὁποίους εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ὁ Κύρος—*Ὀπλῖται* ἐκαλοῦντο οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι, οὔτινες ἔφεραν πλήρη τὸν ὀπλισμὸν (κράνος, θώρακα, κνημίδα—ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ).

§ 6—11

Δύναμις (στρατιωτικὴ)=στράτευμα — *ἠθροίζεν*· ἰδὲ § 2 «*ἠθροίζονται*»—*μάλιστα ἐπικρουπτόμενος*=μετὰ μεγίστης ἐπιφυλάξεως (μυστικώτατα) ἐνεργῶν—*ὅπως λάβοι*=ἵνα καταλάβῃ

—*ὅτι ἀπαρασκευότατον*—ὅσον τὸ δυνατόν ἐντελῶς ἀνέτοιμον—
ᾧδε—οὕτως, ὡς ἐξῆς — *ποιεῖν τὴν συλλογὴν* = συλλέγω,
 ἀθροίζω—*φυλακὴ*—φρουρά—*λαμβάνει*—νὰ στρατολογῶσι, νὰ
 προσλαμβάνωσιν ὡς μισθοφόρους—*ὅτι πλείστους*· πρβλ. ἄνωτ.
 «*ὅτι ἀπαρασκευότατον*» — *βέλτιστος* = ἰκανώτατος, πολεμικώτα-
 τος· τὸ θετικόν ; — ὡς *ἐπιβουλευόντος*—διότι δῆθεν ἐπεβούλευε
 (πρβλ. § 3 «*ὡς ἐπιβουλεύει*») — *καὶ γὰρ*—καὶ πράγματι — *τὸ*
ἀρχαῖον—ἐξ ἀρχῆς, πρότερον — *ἐκ βασιλείας*—ὑπὸ τοῦ β. —
ἀφειστήκεσαν· ὑπερσ. τοῦ ἀφίσταμαι—ἀπεμακρύνομαι, ἀπο-
 στατῶ—*προαισθόμενος*· ἀόρ. τοῦ προαισθάνομαι = πληροφο-
 ροῦμαι ἐγκαίρως—*βουλευομένους* τοὺς Μιλησίους—*ἀποστῆναι*·
 ἀόρ. ἀπαρ. τοῦ ἀφίσταμαι — *τοὺς μὲν, τοὺς δὲ*—ἄλλους μὲν,
 ἄλλους δὲ—*ἀπέκτεινε*· ἰδὲ § 3 «*ὡς ἀποκτενῶν*» — *ἐκβάλλω*
τινὰ—ἐξορίζω τινὰ—*ὑπολαμβάνω*—ὑποδέχομαι, λαμβάνω ὑπὸ
 τὴν προστασίαν μου — *φεύγω*—εἰμὶ φυγᾶς, ἦτοι ἐξόριστος —
πειρῶμαι—προσπαθῶ—*κατάγω τινὰ*—ἐπαναφέρω τινὰ εἰς τὴν
 πατρίδα του — *τοὺς ἐκπεπιωκότας*· παρακ. τοῦ ἐκπίπτω—*ἐκ-*
βάλλομαι, ἐξορίζομαι—*αὖ*—*αὖθις*, πάλιν—*πέμπων* ἀνθρώπους
 ἑαυτοῦ—*ἡξίω*· παρακ. τοῦ ἀξιώω—ἔχω τὴν ἀξίωσιν, ἀπαιτῶ—
ᾶν—ἐπειδὴ ἦτο—*οἷ*—*ἐαυτῷ* (τῷ Κύρῳ)—*συμπράττω τινί-τι*—
 συνεργάζομαι μετὰ τινος εἰς τι, βοηθῶ τινι εἰς τι — *ἀμφὶ τὰ*
στρατεύματα—εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων—*ἄχθομαι*—
 δυσχερεστοῦμαι—*ἀποπέμπω*—ἀποστέλλω — *οἱ γινόμενοι δα-*
σμοί—οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι—*ἐκ τῶν πόλεων, ᾶν*—*ἐκ τῶν*
πόλεων, ἅς—*ἔτι*—ἀκόμη—*αὐτῷ*—*χάριν* αὐτοῦ — *κατ' ἀντιπέ-*
ρας—ἀπέναντι—*τόνδε τὸν τρόπον*—ᾧδε § 7 — *φυγᾶς*—ἐξόριστος
 (πρβλ. § 7 «*τοὺς φεύγοντας*») — *συγγενόμενος*· ἀόρ. τοῦ συγγί-
 γνομαι τινι—συναναστρέφομαι μέ τινα—*ἡγάσθη*· ἀόρ. τοῦ ἀγα-
 μαι—θαυμάζω, ἐκτιμῶ τινα — *χρυσίον*—χρυσᾶ νομίσματα, χρή-
 ματα—*ὀρμῶμαι*—ἔχω ὀρμητήριον, ξεκινῶ — *ὑπὲρ Ἑλλήσπον-*
τον—πέραν τοῦ Ἑ.—*συμβάλλομαι τινι*—συνεισφέρω εἰς τινα,
 ἐνεργῶ συνεισφοράς ὑπὲρ τινος—*τροφῇ*—διατροφή, συντήρησις—
ἐκοῦσαι (ἐκῶν—ἐκοῦσα—ἐκὸν)—*μέ τὴν θέλησιν* των, αὐθορμη-
 τως—*τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον*—τὸ στράτευμα συν-
 τηρεῖται κρυφίως—*ξένος*—φίλος (ἐκ ξένης χώρας)—*πιέζομαι*—
 καταδιώκομαι, καταδυναστεύομαι — *ὑπὸ τῶν οἴκοι*—ὑπὸ τῶν

ἐν τῇ πατρίδι του—*ἀντιστασιώτης*—ἀντίπαλος πολιτικός—*αἰεῶ*
τινα μισθόν—ζητῶ παρά τινος μισθόν—*εἰς δισχιλίους ξένους*
 —διὰ δύο χιλιάδας μισθοφόρους—*ὡς περιγεγόμενος ἄν*—λέγων
 ὅτι περιγενοίτο ἄν' *περιγίνομαι* τινος—ὑπερτερῶ τινος, κατα-
 βάλλω τινά—*δέομαι* τινος—παρακαλῶ τινά—*πρόσθεν*—πρότε-
 ρον—*καταλύω* πρὸς τινά—συμφιλιῶμαι μετὰ τινος—*συμ-*
βουλεύομαι τινί—ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος—*κελεύω* τινά—
 προτρέπω, παρακαλῶ τινά—*λαβόντα*—ἐπειδὴν λάβῃ—*ὅτι πλει-*
στους* πρβλ. § 6 «*ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους*»—*παραγενέ-*
σθαι (εἰς τὰς Σάρδεις)* ἄορ. τοῦ *παραγίνομαι*—προσέρχεται—
ὡς βουλόμενος—διότι δῆθεν ἐπεθύμει—*εἰς Πισίδας*—κατὰ τῶν
 Πισιδῶν—*πράγματα παρέχω* τινί—ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινά,
 ἐνοχλῶ τινά—*ὡς πολεμήσων* *Τισσαφέρνει*—λέγων, προφασι-
 ζόμενος ὅτι θὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ Τ.

Βασιλέα ἢ μέγαν βασιλέα λέγοντες οἱ ἄρχατοὶ ἐνόουν πάν-
 τοτε τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν—*Τοὺς Πελοποννησίους* προέ-
 κρινεν ὁ Κῦρος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὡς πολεμικωτέρους—*Αἱ*
Ἰωνικαὶ πόλεις ἦσαν 12 (Μίλητος, Μυοῦς, Πριήνη, Ἐφεσος,
 Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Ἐρυθραί, Φώκαια καὶ
 αἱ νῆσοι Σάμος καὶ Χίος) καὶ διετέλουν τότε ὑπὸ τὴν κυριαρ-
 χίαν τῶν Περσῶν κυβερνῶμεναι ὑπὸ τοῦ Σατράπου τῆς Λυδίας—
 Ὁ *Τισσαφέρνει*, ἄν καὶ ἦτο σατράπης τῆς Καρίας, *ἐτύγχανεν*
 ἔτι ἔχων ὑπὸ τὴν κυβέρνησίν του τὰς ἐν τῇ Ἰωνίᾳ πόλεις, αἵτινες
 ἀνήκον μὲν εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Λυδίας, εἶχον ὅμως δοθῆ εἰς
 αὐτὸν δῶρον ὑπὸ τοῦ βασιλέως· τοὺς φόρους δὲ τῶν πόλεων τού-
 των, ὅτε ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ προσεχώρησαν
 πρὸς τὸν Κῦρον, ὁ Κῦρος εἰσπράττων ἀπέστειλεν εἰς τὰ Σοῦσα
 πρὸς τὸν βασιλέα—*Δαρεικοὶ* ἐκαλοῦντο τὰ νομίσματα, τὰ ὅποια
 ἔκοψεν ὁ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπους ἦσαν δὲ χρυσᾶ ἄξιας εἶχουσιν
 ἀττικῶν δραχμῶν καὶ ἔφερον τὴν εἰκόνα τοῦ Δαρείου, ὅστις πα-
 ρίστατο κρατῶν τὸ τόξον διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ τὸ σκῆπτρον διὰ
 τῆς δεξιᾶς τρέχων καὶ οὕτω συμβολικῶς παριστῶν τὴν ἐν τῷ
 προσώπῳ αὐτοῦ ἐρειδομένην πολιτικὴν ἐνότητα καὶ τὴν παντα-
 χοῦ παροῦσαν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

§ 1—5

Δοκεῖ τινι—φαίνεται καλὸν εἰς τίνα, ἀποφασίζει τις—*ἤδη*—πλέον—*πορεύομαι ἄνω*—ἀναβαίνω (κεφ. α' § 2)—*πρόφασιν ποιῶμαι*—προφασίζομαι (πρβλ. α', 6 «ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν») —*ὡς βουλόμενος*· ἰδὲ α', 11—*ἐκ τῆς χώρας ἑαυτοῦ*—ὡς ἐπὶ τούτους—ἔθην κατὰ τούτων—*τὸ βαρβαρικὸν*—ἡ βαρβαρικὴ δύναμις, τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα—*ἐνταῦθα* (χρον.)—τότε—*λαβόντι ὅσον στράτευμα ἦν αὐτῶ*—ἐπειδὴν παραλάβῃ τὸ στράτευμα, ὅσον εἶχεν αὐτός—*ἤκειν*—νὰ ἔλθῃ (εἰς συνάντησίν του εἰς Μ. Ἀσίαν)—*συναλλαγέντι*—ἐπειδὴν συναλλαγῇ· ἄορ. τοῦ συναλλάττομαι πρὸς τίνα—συμφιλιώνομαι μετὰ τινος—*οἱ οἴκοι*—οἱ ἐν τῇ πατρίδι, οἱ συμπολιταί—*προειστήκει*· ὑπερσ. τοῦ προῖσταμαι—εἶμαι προστάτης, ἀρχηγός—*τὸ ξενικόν*—οἱ ξένοι (α', 10)—*ἐν ταῖς πόλεσι*· ἰδὲ α', 6—*πλὴν τοσούτων, δόσοι*—*ὑποσχόμενος*· ἄορ. τοῦ ὑπισχνόμαι—ἔδωκ' ὑπόσχεσιν—*καταπράττω τι καλῶς*—φέρω τι εἰς αἴσιον πέρας, τελειῶνω τι μὲ τὸ καλόν—*ἔφ'* ἄ—ἐκεῖνα, διὰ τὰ ἔποτα—*μὴ πρόσθεν παύσεσθαι τὸν πόλεμον* (πρβλ. α', 10 «μὴ πρόσθεν καταλῦσαι») —*καταγάγοι*· ἰδὲ α', 7 «κατάγειν»—*οἴκαδε*—εἰς τὸν οἶκον, εἰς τὴν πατρίδα (πρβλ. α', 10 «ὑπὸ τῶν οἴκοι») —*ἡδέως* (ἡδὺς)—εὐχαρίστως—*πιστεύω τινι*—ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τίνα—*παρησαν*· παρατ. τοῦ πάρειμι—*παραγίγνομαι* § 11—*δὴ*—λοιπὸν—*εἰς* (ἢ ὡς ἢ ἀμφὶ ἢ περὶ) *τετρακισχιλίους*—περίπου τετρακισχιλίους—*στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον*—πολιορκῶ τὴν Μ.—*αὐτῶ*—πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ—*ἀφίκοντο*· πρβλ. α', 5 «ὅστις δ' ἀφικνεῖτο»—*κατανοῶ τι*—ἀκριθῶς πληροφοροῦμαι τι—*ἠγησάμενος*· ἄορ. τοῦ ἠγοῦμαι—νομίζω—*ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας*—παρὰ ὅση ἐχρειάζετο κατὰ τῶν Π.—*ὡς βασιλέα*—πρὸς τὸν βασιλέα—*ἢ ἐδύνατο*—ἔσον ἠμποροῦσε—*Τισσαφέρνους*—παρὰ τοῦ Τ.—*στόλος*—ἡ παρασκευὴ πρὸς ἐκστρατείαν, ἡ ἐπιστρατεία—*ἀντιπαρασκευάζομαι*—παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης.

Ἄνω· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας—*Ἐν ταῖς πόλεσι*· τισιν;—*Γυμνῆς* (ἢ ψιλῶς) ἐκαλεῖτο ὁ μὴ ὀπλίτης, ὁ ἐλαφρῶς

ὄπλισμένοι, ὅστις ἔφερε μόνον ἐπιθετικὸν ὄπλισμόν, ἦτοι σφενδόνην (σφενδονήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκονιστής) ἢ τόξον (τοξότης), πελιαστής δ' ἔκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισελήνοειδῆ ἀσπίδα (πέλιην).

§ 6—10

Οὓς=τούτους, οὓς εἴρηκα· παρακ. τοῦ λέγω—ὀρμῶμαι=ξεκινῶ (πρὸ βλ. α', 9 «ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος») —ἐξελαύνω=προχωρῶ —τὸ εὖρος (ἦν)=τὸ πλάτος (ἦτο)—ἐπῆν· παρακ. τοῦ ἔπεστι=εἶναι ἐπάνω —ἐξευγμένη· παρακ. τοῦ ζεύγνυμαι=κατασκευάζομαι διὰ συνδέσεως—οἰκοῦμαι=κατοικοῦμαι—εὐδαίμων (πόλις)=εὐφορος, πλουσία — βασιλεία (δῶματα)=οἶκος τοῦ βασιλέως, ἀνάκτορον—παράδεισος=κῆπος —θηρεύω ἀπὸ ἵππου =κυνηγῶ ἔφιππος —ὁπότε=ὁσάκις —ἐρμυγός=ὄχυρός — ἐπὶ ταῖς πηγαῖς=πλησίον τῶν πηγῶν — ἐμβάλλει=χύνεται μέσα — ἐκδεῖραι· ἄορ. τοῦ ἐκδέρω=ἀφαιρῶ τὸ δέρμα — ἐρίζω τινὶ = φιλονικῶ πρὸς τινα — οἷ =ἐαυτῷ (τῷ Ἀπόλλωνι) — σοφία =μουσικὴ τέχνη — ἄντρον=σπήλαιον — ὄθεν=ἐξ οὗ (ἀντρού)— αἱ πηγαὶ τοῦ Μαρσίου εἰσὶν — ἠτιηθεῖς· ἄορ. τοῦ ἠτιῶμαι (ἦττα)=νικῶμαι—τῆ μάχῃ=κατὰ τὴν (γνωστὴν) μάχην—ἀποχωρῶ=πρὸς τὰ ὀπίσω χωρῶ, ἐπιστρέφω — ἅμα=συγχρόνως—ἐξέτασις=ἐπιθεώρησις — ἀριθμός=ἀριθμησις — ἐγένοντο=ἠριθμήθησαν, εὐρέθησαν—ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· πρὸ βλ. § 4 «ὡς πεντακοσίους».

Σταθμός (ἵσταμαι) ἐν τῇ στρατιωτικῇ γλώσσῃ λέγεται ἡ ἡμερησία πορεία τοῦ στρατεύματος — Παρασάγγης· λέξις Περσικῆ δηλοῦσα μέτρον μήκους ἴσον πρὸς πέντε περίπου χιλιόμετρα, ἦτοι στρατιωτικὴν πορείαν μιᾶς ὥρας—Πλέθρον· μέτρον μήκους 100 ποδῶν (=31 μέτρων)—Ὁ Μαρσίας κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου ἐν Φρυγίᾳ, εὗρε δὲ τὸν αὐλόν, ὃν εἶχεν ἀπορρίψει ἡ Ἀθηνᾶ, διότι ἠσαχμίμισε τὸ πρόσωπόν της, ὅτε ἔπαιζεν αὐτόν· ἀλλ' ὁ Μαρσίας τοσοῦτον καλῶς ἔμαθε τὴν αὐλητικὴν, ὥστε ἠλαζονεύετο ὅτι ἦτο σοφὸς αὐλητὴς καὶ ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς διαγωνισμόν τὸν μουσικὸν Ἀπόλλωνα· ἠτιηθεῖς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι ἐξεδάρη καὶ τὸ δέρμα του ἐκρεμάσθη εἰς τὸ σπήλαιον, ἐκ τοῦ ὁποῦ πηγάζει ὁ ποταμὸς

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Μαρσύας—*Τῆ μάχη* τῆ ἐν Σαλαμῖνι κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 480 π. Χ.

§ 10 - 12

Θύω τῆ Λύκαια—διὰ θυσίας ἑορτάζω τὰ Λύκαια — *ἀγῶνα τίθῃμι*—ἀγωνοθετῶ, προκηρύττω ἀγῶνα — *ἄθλον*—τὸ ἔπαθλον τῶν ἀγῶνων, τὸ βραβεῖον—*πρὸς τῆ Μυσία*—πλησίον τῆς Μ.—*πλέον ἤ*—πλεόντων ἤ—*Ιόντες** μετοχ. τοῦ *ἔρχομαι*—*θύραι*—ἡ σκηνή (τοῦ Κύρου)—*ἀπήιουν** παρατ. τοῦ *ἀπαιτῶ*—*ζητῶ* τὸ ὀφειλόμενον—*ἐλπίδας λέγων διάγω*—λέγω λόγους παρέχοντας ἐλπίδας—*δῆλός εἰμι*—φαίνομαι—*ἀνιῶμαι* (ἀνία)—*λυποῦμαι* — *οὐκ ἦν πρὸς τοῦ τρόπου Κύρου*—δὲν ἦτο σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ Κ.—*μὴ ἀποδιδόμην ἔχοντα*—να μὴ διδῆται τὰ ὀφειλόμενα, ἐὰν εἶχε—*οὐδὲ*—τοῦλάχιστον, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι—*ἡ Κίλισσα*—ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας — *φυλακῆ*—οἱ σωματοφύλακες.

Τὰ Λύκαια ἦσαν ἑορτὴ τῶν Ἀρκάδων, ἣτις ἐτελεῖτο πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διὸς—*Ἀγῶνα ἔθνηκεν ὁ Ξένιας*, ὡς συνήθιζον οἱ Ἕλληνες νὰ πράττωσιν εἰς τὰς ἑορτὰς των—*Ἡ στλεγγίς* ἦτο χρυσοῦν ἢ ἐπίχρυσον κόσμημα, τὸ ὅποιον ἐφόρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀντὶ στεφάνου συνήθως οἱ θεωροὶ κατὰ τὰς ἑορτὰς, ἐνταῦθα δὲ ἐχρησίμευσαν ὡς βραβεῖα αἱ στλεγγίδες.

§ 13 - 18

Κρήνη—βρύσις—*ἐφ' ἧ*—παρὰ τὴν ὅποιαν—*θηρεῦσαι*—ἔτι θηρεύσας συνέλαβε (πρβλ. § 7 «ἐθήρευεν») — *κεράσας** ἄορ. τοῦ *κεράννυμι*—ἀναμειγνύω—*αὐτήν** τὸ ἐν αὐτῇ ὕδωρ—*δεηθῆναι** ἄορ. τοῦ *δέομαι*—*παρακαλῶ*—*ἐξέτασιν** ἰδὲ § 9 — *πεδίον*—πεδιάς—*κελεύω*—διατάσσω—ὡς νόμος αὐτοῖς ἦν—ὡς ἦτο συνήθεια εἰς αὐτούς, ὡς συνήθιζον αὐτοὶ—*ταχθῆναι καὶ σιθῆναι** ἄορ. τοῦ *τάττομαι*—*παρατάσσομαι* καὶ *ἵσταμαι*—*στέκομαι* — ἕκαστον τῶν στρατηγῶν—*τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας*—*ἐπὶ τεττάρων*—εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν — *τὸ δεξιὸν* (κέρας)—*τὴν δεξιὰν πτέρυγα* τοῦ στρατοῦ — *τὸ εὐώνυμον*—τὸ ἀριστερόν—*θεωρῶ*—*ἐπιθεωρῶ*—*παρελαύνω*—*κάννω* *παρέλασιν* (ἐπὶ στρατοῦ β-

* *Εμμ. Γ. Παντελάκη Χρηστομάθεια Β' Ἐκδ. Θ'.*

δίξοντος συντεταγμένου ἔμπροσθέν τινος ἐπιθεωροῦντος αὐτὸν)—
ἴλη=τιμῆμα ἵππικου—**τάξις**=τιμῆμα πεζικοῦ—**ἄρμα**=πολεμικὸν ὄχημα, ἄμαξα—**ἀρμάμαξα**=ἄμαξα κλειστή—**κράνος**=περικεφαλαία—**φοινικοῦς**=ἐρυθρός, κόκκινος—**κνημῖς**=ἡ προφυλάττουσα τὰς κνήμας (κάλτσα)—**ἐκκεκαλυμμένος**=γυμνός—
ἐπειδὴ (χρον.)=ἄφ' οὗ—**πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης**=πρὸ τοῦ μέσου τοῦ ὄλου στρατοῦ—**ἐρμηνεύς**=διερμηνεύς—**προβάλλομαι**=προτείνω—**ἐπιχωρῶ**=προχωρῶ, ἐπέρχομαι κατὰ τινος—
ἐσάλπιγξε ὁ σαλπικτής—**ἐπῆσαν** παρατ' τοῦ **ἐπέρχομαι**=(τῷ ἀνωτ.) ἐπιχωρῶ—**ἐκ τούτου**=μετὰ ταῦτα—**θάττον**=ταχύτερον τοῦ δέοντος—**προϊόντων** τῶν Ἑλλήνων—**ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου**=αὐτομάτως, ἄνευ διαταγῆς—**δρόμος γίνεταί τοῖς στρατιώταις**=τρέχουσιν οἱ στρατιῶται—**ἐπὶ τὰς σκηνάς**=εἰς τὸ στρατόπεδόν των—**φόβος** ἐγένετο—**ἐπὶ τοῖς ἀρμαμάξῃς καθημένη ὦνια** (ὠνοῦμαι)=ὀψώνια—**λαμπρότης**=λαμπρά παράστασις—
ἦσθη ἄορ. τοῦ **ἠδομαι**=εὐχαριστοῦμαι (πρβλ. § 2 «ἠδέω») — **ὁ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβος**=ὁ φόβος, ὃν οἱ Ἕλληνες ἐνεποίησαν εἰς τοὺς βαρβάρους.

Ὁ **Μίδας** κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο βασιλεὺς τῶν Φρυγῶν, ὅστις συλλαβὸν ποτε παρὰ τὴν κρήνην τοῦ Θυμβρίου τὸν πλανώμενον Σάτυρον, ὀπαδὸν τοῦ Διονύσου, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν Διόνυσον καὶ ὡς ἀμοιβὴν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ χάρισμα νὰ μεταβάλληται εἰς χρυσὸν πᾶν ὅ,τι ἐλάμβανεν εἰς τὰς χεῖράς του· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ τροφή του εἰς χρυσὸν μετεβάλλετο, παρεκάλεσε τὸν Διόνυσον νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην χάριν, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἄφ' οὗ τῇ διαταγῇ τοῦ θεοῦ ἐλούσθη εἰς τὸν ποταμὸν Πακτωλόν, ὅστις ἔκτοτε ἐγένετο χρυσορροῶς— Ἡ μὲν **ἴλη** τῶν Περσῶν ἦτο μονὰς ἵππικου 150 ἀνδρῶν, ἡ δὲ **τάξις** μονὰς πεζικοῦ δύο λόχων—Τὸ **ἄρμα** ἦτο δίτροχος πολεμικὴ ἄμαξα ὀπισθεν ἀνοικτὴ καὶ ἀσκεπὴς (δίφρος), ἐφ' ἧς ἴσταντο ὄρθιοι ὁ πολεμιστής καὶ ὁ ἡνίοχος— Ἡ **ἀρμάμαξα** ἦτο τετράτροχος ἄμαξα κλειστή μετὰ παραπετασμάτων εἰς τὰ πλάγια, ἐπέβαινον δ' αὐτῆς συνήθως γυναῖκες— Αἱ **κνημῖδες** ἦσαν καλύμματα ἐξωτερικῶς μὲν ἐκ χαλκοῦ, ἐσωτερικῶς δ' ἐκ πιλίματος, προφυλάττοντα τὰς κνήμας ἀπὸ γονάτων μέχρι σφυρῶν— Ἡ **ἀσπίς** συνέκειτο ἐκ ξυλίνης ἢ πλεκτῆς βάσεως καὶ ἐκ δέρματος βοδὸς ἐπικεκαλυμμένου

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

διὰ μετάλλου μετ' ἔξοχῆς (ὀμφαλοῦ) ἐν τῷ μέσῳ, εἶχε δὲ σχῆμα
 φρειδῆς καὶ προεφύλαττεν ὄλον τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρός—'Ἐκκεκα-
 λυμέναι ἦσαν αἱ ἀσπίδες, ἧτοι δὲν εἶχον τὴν συνήθη δερματί-
 νην θήκην αὐτῶν—'Ἀγορὰ ἐκαλεῖτο ὁ τόπος τοῦ στρατοπέδου,
 οἱ παρακολουθοῦντες τὸν στρατὸν πωλῆται ὄντων, οἱ κα-
 λούμενοι *κάπηλοι*, ἐπώλουν εἰς τοὺς στρατιώτας διάφορα πράγ-
 ματα—*Κῦρος ἦσθη* διὰ ποῖον λόγον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

§ 1—2

'Ἐνταῦθα (τοπικ.)=ἔδῳ—οὐκ ἔφασαν *λέγαι*=ἔφασαν οὐκ
λέγαι, ἔλεγον ὅτι δὲν θὰ προχωρήσωσι—*τοῦ πρόσω*=εἰς τὸ
 πρόσω, μακρύτερα—*ἤδη*=τότῳ πλέον—*μισθοῦμαι*=προσλαμ-
 βάνομαι ὡς μισθοφόρος—*ἐπὶ τούτῳ*=πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου
 —*βιάζομαι τινά*=ἐπιχειρῶ νὰ ἐξαναγκάσω τινά—*βάλλω τινά*
 (λίθοις)=λιθοβολῶ τινά μακρόθεν—*ὑποζύγιον*=ζῶον—*ἐπεὶ*
ἄρξαιντο=ὁσάκις ἤρχιζον—*μικρὸν ἐκφεύγω*=μόλις διαφεύγω
 (γλυτώω)—*καταπετροῦμαι*=φονεύομαι διὰ λιθοβολίας—*συν-*
άγω ἐκκλησίαν τῶν στρατιωτῶν=συγκαλῶ εἰς σύσκεψιν τοὺς
 στρατιώτας—*εστῶς*=ἰστάμενος ὀρθίως—*θαυμάζω*=ἀπορῶ, ἐκ-
 πλήττομαι.

'Ἐνταῦθα' ἐν Ταρσοῖς τῆς Κιλικίας—*Οὐκ ἐπὶ τούτῳ μι-*
σθώθηται ἀλλὰ ἐπὶ τίνι ἐμισθώθησαν;—*ὑποζύγια* καλοῦν-
 ται τὰ ὑπὸ ζυγὸν ζῶα, ἅτινα ἔλκουσιν ἀμάξας ἢ φέρουσι φορτίον
 τῆς βάρους.

§ 3—6

Χαλεπῶς φέρω=*χαλεπαίνω*, ἀγανακτῶ, λυπεῖσθαι σφόδρα
 —*τοῖς παροῦσι πράγμασι*=διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν (τὴν
 δυσάρεστον) τῶν πραγμάτων—*ξένος*=φίλος—*φεύγοντά με'* ἰδὲ
 α', 7 «τοὺς φεύγοντας»—*τά τε ἄλλα ἐτίμησε*=καὶ ἄλλας τιμὰς
 μεῦ ἔκαμε—*μύριοι*=δέκα χιλιάδες—*δαρεικούς'* ἰδὲ α', 9—*κα-*
τεθέμην' ἄορ. τοῦ *κατατίθεμαι τι*=τοποθετῶ, φυλάττω τι—*εἰς*

τὸ ἴδιον=εἰς τὸ ἰδιαιτέρον μου ταμεῖον, χάριν τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν μου — καθηδουπαθῶ τι=καταδαπανῶ τι εἰς ματαίως ἡδονὰς—τιμωροῦμαι τινα=τιμωρῶ τινα—ἐξελαύνω τινὰ=ἐκδιώκω τινὰ—ἀφαιροῦμαι τινὰ τι=ἀφαιρῶ τι παρά τινος — εἴ τι δέοιτο=ἂν εἶχεν ἀνάγκην τινὰ (ἐμοῦ)—ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον=ἀντὶ τούτων, ἃ εὖ ἔπαθον, ἀνταμείδων τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἔλαβον· εὖ πάσχω ὑπό τινος=εὐεργετοῦμαι ὑπό τινος—συμπορεύεσθαι ἐμοί—ἀνάγκη δὴ (=βεβαίως) μοι ἐστὶ—προδόντα· ἄορ. τοῦ προδίδωμι τινα=καταλείπω, ἀφίνω τινὰ—χρῶμαι τῇ φιλίᾳ τινός=διαμένω φίλος τινός—ψεύδομαι πρὸς τινα=λέγων ψεύματα ἀπατῶ τινα—οἶδα=γνωρίζω—αἰροῦμαι τινα=προτιμῶ τινα—οὖν· ἰδὲ β', 12 «τῆ δ' οὖν στρατιᾶ»—δ,τι ἂν δέη(δει)=δ,τι καὶ ἂν ἔλθῃ (καλὸν ἢ κακὸν)—πεισομαι· μέλλων τοῦ πάσχω—οὐποτε=οὐδέποτε—ερεῖ· μέλλων τοῦ λέγω—ἀγαγών· ἄορ. τοῦ ἄγω=ὀδηγῶ—εἰς τοὺς βαρβάρους=εἰς τὴν χώραν τῶν βαρβάρων—εἰλόμην· ἄορ. τοῦ αἰροῦμαι—ἔψομαι· μέλλων τοῦ ἔπομαι=ἰκολουθῶ—ἐμοί=δι' ἐμέ, ὡς πρὸς ἐμέ—οἶμαι ἂν εἶναι=νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ εἶμαι—τίμιος=ἀξιοσέβαστος—εξημος ὧν ὑμῶν=ἐὰν χωρισθῶ ὑμῶν—ἀλέξομαι τινα=ἀποκρούω τινὰ—ὡς λόντος ἐμοῦ=ἔχοντες ὑπ' ἔψει ὅτι θὰ πορευθῶ ἐγώ—δπη=ἐκείσε δπη, ἐκεῖ ὅπου—οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε=οὕτως ἀποφασίσατε.

Φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος· ὁ Κλέαρχος, πολλάκις ναυαρχήσας τοῦ στόλου τῶν Σπαρτιατῶν ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου, μετὰ τὸ πέρας τούτου (403 π. Χ.) ἔπεισε τοὺς ἐφόρους ν' ἀποστείλωσιν αὐτὸν εἰς Θράκην, ὅπως πολεμήσῃ κατὰ τῶν Θρακῶν, οἵτινες ἠδίκαυον τοὺς γείτονας αὐτῶν Ἕλληνας· ἐπειδὴ δ' ἔμως, ὅτε ὁ Κλέαρχος εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει ἐκ Σπάρτης, οἱ ἔφοροι μετανοήσαντες ἐμήνυσαν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Σπάρτην καὶ αὐτὸς δὲν ἐπεισθῆ, ἀλλ' ἐξηκολούθει πλέων εἰς Ἕλλησποντον, οἱ ἔφοροι κατεδίκασαν αὐτὸν ἐρήμην εἰς θάνατον καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπανῆλθε πλέων εἰς Σπάρτην.

§ 7

“Οτι οὐ φαίη πορεύεσθαι=οὐ ἔφη οὐ βούλεσθαι πο-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

φρεύεσθαι — παρὰ βασιλέα = κατὰ τοῦ β. — ἐπαινῶ = ἐπιδοκιμάζω — σκευοφόρα = τὰ φέροντα τὰς ἀποσκευὰς ζῶα — τούτοις = ἐπὶ τούτοις, διὰ ταῦτα.

§ 8 - 9

Μεταπέμπεται· ἰδὲ α' 2 «Κῦρον δὲ μεταπέμπεται» — λάθρα = κρυφά — θαρρῶ = ἔχω θάρρος, δὲν φοβοῦμαι — ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον = εἰς τὴν κατά τὴν κρίσιν τοῦ θὰ τακτοποιηθῶσι τὰ πράγματα — ἐκέλευε δὲ τὸν Κῦρον = παρεκάλει δὲ τὸν Κ. (πρβλ. α', 11 «Πρόξενον ἐκέλευσε») — αὐτὸς δὲ ἔφη τῷ Κύρῳ — οὐκ ἴβναι παρ' αὐτὸν — συναγαγών· ἰδὲ § 2 «συνήγαγεν».

§ 9 - 12

Τὰ Κύρου = ἡ θέσις, ἡ σχέσις τοῦ Κ. — οὕτως ἔχει = τοιαύτη εἶναι — ὡσπερ = ὅπως ἀκριβῶς — τὰ ἡμέτερα = αἱ ἰδικαὶ μας σχέσεις — γὰρ = δηλαδὴ — ἔτι = πλέον — συνεπόμεθα· πρβλ. § 6 «ἔψομαι» — μέντοι = ὅμως — μεταπεμπομένου ἐμέ — τὸ μὲν μέγιστον = πρὸ πάντων μὲν — ἀσχύνομαι (ἀσχύνη) = ἐντρέπομαι — σύνοιδα ἑμαυτῶ = συναισθάνομαι — ἐψευσμένος αὐτόν· πρβλ. § 5 «ψευσάμενον πρὸς ἐκεῖνον» — δεδιῶς (δέος, δεινός) = φοβούμενος — μὴ = μήπως — λαμβάνω τινά = συλλαμβάνω τινά — δίκη ἐπιθή μοι = τιμωρίαν ἐπιβάλλη μοι, τιμωρήσῃ με — ὧν = τούτων, ἅ, δι' ὧν — καθεύδω = κοιμῶμαι, ἀμεριμνῶ — ὅ, τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων = τί χρεωστοῦμεν νὰ πράττωμεν κατόπιν τούτων — αὐτοῦ = ἐδῶ — δοκεῖ μοι σκοπεῖν εἶναι = δοκεῖ μοι δεῖν σκοπεῖν, φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν — ὅπως = πῶς — ἄπιμεν' μέλλων τοῦ ἀπέρχομαι — τὰ ἐπιτήδεια = τὰ τρόφιμα — ἰδιώτης = ἀπλοῦς στρατιώτης — ὁ ἀνήρ' ὁ Κῦρος — πολλοῦ ἀξιός ἐστιν = ἀξιόλογος, πολύτιμός ἐστιν ἐκείνῳ, ᾧ ἂν ᾗ φίλος — πολέμιος = ἐχθρός — ἐπίσταμαι = γινωρίζω καλῶς — πόρρω = μακρὰν — δοκῶμέν μοι = δοκεῖ μοι, νομίζω — καθῆσθαι = ὅτι εἴμεθα ἐστρατοπεδευμένοι — ὧρα ἐστὶ — ἀριστον ἡμῖν = ὠφελιμώτατον, συμφωρώτατον εἰς ἡμᾶς.

§ 13 - 14

Ἀνίσταμαι=ἀνεγείρομαι, σηκώνομαι — οἱ μὲν . . . , οἱ δέ= ἄλλοι μὲν . . . ἄλλοι δέ . . . — ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἰδὲ β', 17— λέξοντες=ἵνα λέξωσιν, εἴπωσιν— γινώσκω=φρονῶ — ἐγκέλευστος=προτραπεῖς, βαλμένος—οἷα εἶη=οἷα ἦν, πόσον μεγάλη ἦτο—εἷς δὲ δὴ=κάποιος δὲ μάλιστα—σπεύδω=βιάζομαι — ὡς τάχιστα=ἔσον τὸ δυνατόν τάχιστα (πρβλ. § 11 «ὡς ἀσφαλίστατα») — ἐλέσθαι' ἄορ. τοῦ αἰροῦμαι=ἐκλέγω — ἀπάγω τινά = ἔδηγῶ τινὰ ὀπίσω, ἐπαναφέρω τινά — συσκευάζομαι=ἐτοιμάζω τὰς ἀποσκευὰς πρὸς ἀναχώρησιν — αἰτῶ τινά τι=ζητῶ παρά τινός τι — ὡς ἀποπλέοιεν=ἵνα ἀποπλέωσι—ἡγεμῶν=ἡγούμενος ἐν τῇ ὁδῷ, ὁ ὁδηγός — διὰ φιλίας τῆς χώρας=διὰ μέσου φιλικῆς χώρας—τὴν ταχίστην (ἐπίρρ.)=τάχιστα — πέμψαι ἄνδρας προκαταληψομένους=ἵνα προκαταλάβωσι — τὰ ἄκρα=αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων — φθάνω=προφθάνω, προλαμβάνω—χρήματα=πράγματα — ἔχομεν ἀνηρηπανότες=ἀνηρηπάκαμεν.

Πολλοὺς Κίλικας ἠχμαλώτισαν καὶ πολλὰ πράγματα αὐτῶν διήρπασαν οἱ Ἕλληνες ἐκδικούμενοι αὐτούς, διότι 100 ὀπίτας ἐκ τοῦ στρατεύματος τοῦ Μένωνος κατέκοψαν καθ' ὃν χρόνον διαβαλόντες τὰ πρὸ τῆς Ταρσοῦ ὄρη κατήρχοντο εἰς τὴν πεδιάδα αὐτῆς.

§ 15 - 19

Μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω ἐμὲ ὧ; στρατηγήσοντα ταύτην τὴν στρατηγίαν=κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἄ; μὴ λέγη ὅτι ἐγὼ θὰ ἀναλάβω ταύτην τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος — ἐνορῶ=ὄρῶ ἐν (τῇ στρατηγίᾳ ταύτῃ) — οὐ ποιητέον ἐμοὶ τοῦτο=οὐ δεῖ ποιεῖν ἐμὲ τοῦτο — ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ . . . πείσομαι πάντες λέγετε = πάντες πιστεύετε — ὃν ἂν εἰλησθε' ἰδὲ § 14 «ἐλέσθαι» — ἢ δυνατὸν=ἔσον εἶναι δυνατόν—εἰδῆτε' ὑποτ. τοῦ οἶδα § 10 — ἀρχεσθαι=πεῖθεσθαι τῷ ἄρχοντι—ἐπίσταμαι ἰδὲ § 12 «ἐπιστάμεθα» — ὡς τις καὶ ἄλλος=ὑπὲρ πάντα ἄλλον—ἐπιδεικνυμι=καταδεικνύω—εὐθήθεια (εὐθήθης)=ἀνοησία — πάλιν=ὀπίσω — τὸν στόλον ποιῶμαι=τὴν πορείαν κάμνω, πορεύομαι' ὡσπερ Κύρου

ποιουμένου τὸν στόλον πάλιν=ώσπερ ἐσχόπευεν ὁ Κύρος νὰ γυρίσῃ ὀπίσω—ὡς εὐηθες εἶη=ὅτι εὐηθες ἦν — λυμάλνομαι τὴν πρᾶξιν τι=προσπαθῶ νὰ βλάψω τὴν ἐπιχειρήσιν τινος—τί κωλύει Κύρον κελεῦειν ἄνδρας ἑαυτοῦ προκαταλαβεῖν τὰ ἄκρα ἡμῖν=πρὸς ὄλεθρον ἡμῶν — ἐγὼ γὰρ=ἐγὼ βέβαια — ὀκνοῖν ἄν=ὀκνήσω· ὀκνώ=διστάζω, φοβοῦμαι—αὐταῖς ταῖς τριήρεσι=μαζί με αὐτὰ τὰ πλοῖα—καταδύσῃ· ἄορ. τοῦ καταδύω=καταβυθίζω—ἀγάγη ἔκεισε, ὅθεν — οὐκ ἔσται· μέλλων τοῦ οὐκ ἔστιν=οὐχ οἶόν τέ ἐστιν, δὲν εἶναι δυνατὸν—ἀκοντος Κύρου=χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ Κ.—ἀπιῶν=εἰ ἀπίοιμι—λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθῶν=ἀπελθεῖν λάθρα αὐτοῦ — οἴτινες ἐπιτήδειοί εἰσι—τί χρῆσθαι ἡμῖν=εἰς ποῖον ἔργον νὰ χρησιμοποιοῦν ἡμᾶς — ἡ πρᾶξις=ἡ ἐπιχειρήσις, ἡ ἐκστρατεία—παρὰ πλήσιος=παρὸμοιος—τοῖς ξένοις=τοῖς μισθοφόροις (πρβλ. β', 1 «τοῦ ξενικοῦ») — κακίων=δειλότερος, ἀνανδρότερος—τούτῳ συναναβάντων=ἀναβάντων σὺν τούτῳ (πρβλ. α', 2 «ἀναβαίνει ὁ Κύρος») — ἐπιπικονος=κοπιώδης — δοκεῖ μοι ἀξιοῦν παρ' αὐτοῦ ἢ ἀγειν ἡμᾶς πείσαντα ἢ ἀφιέναι ἡμᾶς πρὸς φιλίαν πεισθέντα ὅπ' ἡμῶν· πρὸς φιλίαν=φιλικῶς, χωρὶς νὰ διακόψωμεν τὴν φιλίαν—οὕτω=τοιουτοτρόπως (ἐὰν πράξωμεν)— ἐπόμενοι=εἰ ἐποίμεθα τῷ Κύρῳ— ἀπιόντες= ; — δεῦρο=ἔδω — πρὸς ταῦτα=ἀναλόγως τούτων, ἦτοι τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κύρου.

Τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· τίνες συνανέθησαν τῷ Κύρῳ πρότερον ἰδὲ α', 2.

§ 20 — 21

* Ἐδοξε ταῦτα τοῖς στρατιώταις=ἐπεδοκιμάσθη ἡ πρότασις αὐτῆ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν— ἐλόμενοι· πρβλ. § 16 «ὄν ἂν ἔλησθε» — τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ=ἂ ἐδοξε τῇ στρατιᾷ, τὰς ἀποφάσεις τοῦ στρατοῦ— ὅτι ἀκούοι=ὅτι ἤκουε (πρβλ. § 7 «ὅτι φαίη») — ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ=πλησίον τοῦ Εὐφράτου (πρβλ. β', 8 «ἐπὶ ταῖς πηγαῖς») — πρὸς τοῦτον=ἐναντίον τούτου — κἂν=καὶ ἐὰν—τὴν δίκην ἐπιτίθημί τι=τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν ἐπιβάλλω εἰς τινα, πρεπόντως τιμωρῶ τινα (πρβλ. § 10 «ἐδιδῶς μὴ δίκην ἐπιθή») — χρήζω=ἔχω χρεῖαν, ἐπιθυμῶ — πρὸς ταῦτα=ἀναλόγως τῆς καταστάσεως, ὅπως θὰ ἴδωμεν τὰ πράγματα ἐκεῖ

—οἱ αἰρετοὶ (αἰροῦμαι)—οἱ ἐκλεχθέντες ἄνδρες—τοῖς δὲ=τοῦ-
τοις δὲ—προσαιτοῦσι=ζητοῦσι περισσότερον—ἡμιόλιον (ἡμι-
συ, + ὅλος)=τὸ ὅλον σὺν τῷ ἡμίσει, ἦτοι ἓνα καὶ ἡμισυν ἡμιό-
λιον οὐ πρότερον ἔφερον=κατὰ τὸ ἡμισυμεγαλύτερον ἐχείνου,
τὸν ὅποιον πρότερον ἐλάμβανον—τοῦ μηνός=κατὰ μῆνα—ἐπὶ
βασιλέα=πρὸς β., κατὰ τοῦ β.—ἐν τῷ γε φανερῶ=τοῦλά-
χιστον φανερά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

§ 1 - 4

Ἐξελαύνει· ἰδὲ β', 5—ἐξέτασιν· ἰδὲ β', 9—περὶ μέσας νύ-
κτας=περὶ τὸ μεσονύκτιον—ἐδόκει ὁ Κύρος=ἐνόμιζεν ὁ Κ.
—εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω (ἢ ἕως)=κατὰ τὴν ἐπομένην πρωταν-
μαχοῦμενον (μέλλων τοῦ μάχομαι)=ἵνα συνάψῃ μάχην—κέρας
=ἡ πτέρυξ τοῦ στρατοῦ· πρβλ. β', 15—ἡγοῦμαι τινος=εἶμαι
ἡγεμών τινος, διοικῶ τι—εὐάνυμος=ἀριστερός—διατάττω τοὺς
ἑαυτοῦ=παρατάσσω τοὺς ἰδικούς μου στρατιώτας—ἅμα τῇ
ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ=εὐθὺς κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν—αὐτόμολος
=ὁ ἐγκαταλείπων αὐτεβούλως τὴν τάξιν του στρατιώτης καὶ
μεταδύκνῳ πρὸς τοὺς πολεμίους, λιποτάκτης—ἀπαγγέλλω=
ἀναγγέλλω—συμβουλευόμεαι=συσκέπτομαι—πῶς ἂν ποιοῖτο
=πῶς ποιήσεται· μάχην ποιοῦμαι=μάχομαι—παραινῶ
τοιαῦδε=δίδω συμβουλὰς τοιαύτας περίπου (πρβλ. γ', 9 «ἔλεξε
τοιαῦδε»)—θαρρύνω=ἐμβάλλω θάρρος—ἀπορῶ τινος=στε-
ροῦμαι· τινος—ἀμείνων καὶ κρείττων=ἀνδριότερος καὶ δυνα-
τώτερος—ὅπως ἔσεσθε=(προσέξατε) πῶς θὰ εἴσθε, πῶς θὰ
φανῆτε—ἧς κέκτησθε=ἣν κέκτησθε, ἣν ἔχετε—εὐδαιμονίζω
τινὰ τινος=θεωρῶ τινὰ εὐτυχῆ διὰ τι, μακαρίζω τινὰ διὰ τι—
ἴστε· προστ. τοῦ οἶδα=γινώσκω—ἐλοίμην ἂν=αἰρήσομαι
(πρβλ. γ', 5 «εἰλόμην») — ἀνθ' ὧν ἔχω=ἀντὶ τούτων, ἃ
ἔχω (πρβλ. γ', 4 «ἀνθ' ὧν εὐ ἔπαθον») — πολλαπλάσια=πολὺ
περισσότερα—εἰδῆτε· ὅποι. τοῦ οἶδα—εἰδώς· μετοχ. τοῦ οἶδα
—διδάσκω=ἐξηγῶ, ἀναπτύσσω—τὸ πλήθος αὐτῶν ἐστι πολὺ
=πολλοὶ εἰσι—καὶ ἐπίασιν ἡμῖν (μέλλ. τοῦ ἐπέρχομαι)=καὶ
θὰ ἐφορμήσῃσι καθ' ἡμῶν—κραυγῇ πολλῇ=μετὰ κραυγῆς

πολλῆς—ἀνάσχησθε· ἀόρ. τοῦ ἀνέχομαι τι=ὑπομένω τι, δὲν φοβοῦμαι τι—τᾶλλα=ὡς πρὸς τὰ ἄλλα—δοκῶ μοι αἰσχυνεῖσθαι=νομίζω ὅτι θὰ ἐντροπιασθῶ (ὡς Πέ, σης)—οἴους γνώσεσθε=διότι τοιούτους θὰ γνωρίσητε (ἦτοι δειλοὺς καὶ ἀπειροπολέμους)—τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῖν ὄντας=τοὺς ζῶντας ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν—ὄντων ἀνδρῶν=ἐὰν ᾗτε ἄνδρες, ἐὰν φανῆτε ἀνδρεῖοι—εὖ τὰ ἐμὰ γίνεταί=καλὸν τέλος λαμβάνουν αἱ ἐπιχειρήσεις μου—ἐγὼ τὸν βουλόμενον ὑμῶν ἀπιέναι οἴκαδε ποιήσω ἀπελθεῖν ζηλωτὸν τοῖς οἴκοι—ζηλωτὸς=ἄξιοζήλευτος—τοῖς οἴκοι=ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του—ἐλέσθαι τὰ παρ' ἐμοὶ =νὰ προτιμήσῃσι τὰ ἰδικά μου, ἦτοι νὰ μένωσι μαζί μου—ἀντι τῶν οἴκοι=ἀντι νὰ ἐπανέλθωσιν οἴκαδε.

Τὴν ἐλευθερίαν, ἣν δὲν εἶχον αἱ Πέρσαι, οἵτινες ἐθεωροῦντο πάντες γενικῶς δοῦλοι τοῦ βασιλέως.

§ 5—10

* Ἐνταῦθα (χρον.)=; —καὶ μὴν=καὶ ὅμως —ὑπισχνῆ' β' προσ. τοῦ ὑπισχνούμαι—διὰ τὸ εἶναι ἐν τοιούτῳ σε=διότι εἰς τοιαύτην (δύσκολον) θέσιν εὗρίσκεσαι — ἀν εὖ γένηται τι=εὖ τῶν σῶν γενομένων § 5 — μεμνήσεσθαι· τετελ. μέλλον τοῦ μιμνήσκομαι=ἐνθυμοῦμαι—ἐνίοι δέ φασιν οὐκ ἂν δύνασθαι σε ἀποδοῦναι=τινὲς δέ φασιν ὅτι οὐκ ἂν δύναίς σὺ ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῆ — καὶ βούλοιο ἀποδοῦναι — ἔστι=ὑπάρχει, ἐκτείνεται — ἡ πατρῴα ἀρχή = τὸ πατρικόν μου κράτος — μέχρι οὗ=ἕως ἐκεῖ ὅπου — τὸ καῦμα = ἡ ζέστη — ἡ ἀρκτος = ὁ βορρᾶ; · χειμῶν = ψυχρός. — σατραπεύω τι = ὡς σατράπης δικικῶ τι (πρβ. α', 2) — ἡμᾶς=ἐμέ — ἡμετέρους=ἐμοὺς — ἐγκρατῆς τινος=κύριός τινος—δέδοικα μὴ=φοβοῦμαι μήπως (πρβλ. γ', 3 «δεδιώς μὴ») — ὅ, τι δῶ=τί δῶ, τί νὰ δώσω — ἐκάστω ὑμῶν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν — ἐξαγγέλλω τινὶ=ἀναγγέλλω εἰς τινά — εἰσῆσαν· παρατ. τοῦ εἰσέρχομαι—ἀξιούντες· ἰδὲ α', 7 «ἡξίου» — τί ἔσται σφίσιν=τί θὰ εἶναι εἰς αὐτούς, τί θὰ ὠφεληθῶσιν αὐτοί — κρατῶ=νικῶ — ἐμπιμπλᾶς· μετοχ. τοῦ ἐμπίμπλημι τὴν γνώμην=γεμίζω τὴν ὄρεξιν, ὑπόσχομαι πᾶν ἀρεστόν — παρακελεύομαι τινί=προτρέπω τινά—διαλέγομαι τινί=συνομιλῶ μέ τινά — τάττομαι=

λαμβάνω θέσιν—καιρός=εὐκαιρία—ἤρετο· ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ —
οἶε γὰρ=νομίζεις τῷ ὄντι—μαχεῖσθαί σοι=ὅτι μαχεῖται κατὰ
σοῦ—νῆ Δί(α)=ναί μὰ τὸν Δία—εἶπερ γε=ἂφ' οὐ βέβαια—
ἀμαχεί=ἄνευ μάχης.

Στέφανος χρυσοῦς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐδίδετο εἰς τοὺς μεγά-
λους εὐεργέτας τῆς πατρίδος—Μὴ μάχεσθαι· ἄλλοι ἱστοροῦσιν
ὅτι ὁ Κλέαρχος, προτρέψας τὸν Κύρον νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς τὴν
μάχην, ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν αὐτοῦ· «σὺ κελεύεις με τὸν
βασιλείας ὀρεγόμενον ἀνάξιον εἶναι βασιλείας; »

§ 10 - 12

Ἐξοπλισία= ἡ ἐν ὅπλοις ἐξέτασις, ἐπιθεώρησις τοῦ στρατοῦ
—ἐγένετο ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων = ἀριθμηθέντες εὐρέθησαν
οἱ Ἐ. (πρὸ β', 9 ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν . . . ἐγένοντο μύριοι)
—ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία=ἀσπιδοφόροι μύριοι καὶ τετρα-
κόσιοι, ἦτοι 10400—ἄλλοι δὲ=πρὸς τούτοις δὲ—παραγίγνομαι
=παρειαίρομαι.

Περὶ τῶν δρεπανηφόρων ἀρμάτων ἰδὲ κατωτέρω κεφ. η',
10—Ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν αὐτομολησάντων πρὸς τὸν Κύρον παρὰ
τοῦ βασιλέως πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην ὑπὸ τῶν αἰχμα-
λωτισθέντων πολεμίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

§ 1 - 3

Πλήθω=εἰμαι πλήρης· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν=ἦτο
περίπου ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης (ἀνθρώπων) —
σταθμὸς (ἐνταῦθα)=κατάλυμα, τόπος διαμονῆς στρατιωτῶν —
καταλύω=σταθμεύω—ἦνίκα=ὅτε—οἱ ἀμφὶ Κύρον πιστοί=
οἱ ἔμπιστοι τοῦ Κ. — προφαίνομαι = φαίνομαι μακρόθεν —
ἐλαύνω ἀνὰ κράτος=τρέχω ἐπιπρος μὲ ὄλην τὴν δυνατὴν τα-
χύτητα — ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ =μὲ ἰδρωμένον τὸν ἵππον του—
ἐντυγχάνω τινὶ=συναντῶ τινα — βαρβαρικῶς=βαρβαριστί,
εἰς γλώσσαν βάρβαρον (Περσικὴν) — Ἑλληνικῶς=Ἑλληνιστί
=ἐνθα δὴ=τότε λοιπόν—τάραχος=ταραχή—αὐτίκα=ἀμέσως
τότε—ἐδόκουν· ἰδὲ ζ', 1 «ἐδόκει» — καὶ πάντες δὲ ἐδόκουν —

σφίσιον=κατ' αὐτῶν — ἐπιπεσεῖσθαι τὸν βασιλέα· μέλλ. τοῦ ἐπιπίπτω—παλιτὸν=ἀκόντιον — καθίσταμαι=τοποθετοῦμαι.

Ἐπιπέσεισθαι τὸν βασιλέα· μέλλ. τοῦ ἐπιπίπτω—παλιτὸν=ἀκόντιον — καθίσταμαι=τοποθετοῦμαι.
 Ἀμφι πλῆθουςαν ἀγοράν· οἱ ἀρχαῖοι διήρουν τὴν ἡμέραν εἰς τέσσαρα μέρη, α') πρῶτ' (ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς 9 π. μ.), β') πλῆθουςαν ἀγοράν (ἀπὸ τῆς 9—12 π. μ.), γ') μεσημβρίαν (ἀπὸ τῆς 12—2 μ. μ.) καὶ δ') δείλην (ἀπὸ τῆς 2—6 μ. μ.)—Ὁ θώραξ ἦτο ἐκ τῶν ἀμυντικῶν ὅπλων τοῦ ὀπλίτου, ἐκάλυπτε δὲ τὸν κορμὸν αὐτοῦ, συγκεῖμενος ἐκ δύο μεταλλίνων πλακῶν, αἵτινες πλαγίως καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων συνεδέοντο διὰ περονῶν—Παλιτὰ ἔφερεν ἕκαστος Πέρσης δύο, τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἔβαλλεν, τὸ δὲ ἕτερον ἐκράτει πάντοτε — Καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον· ποία ἦτο ἡ τάξις ἕκαστου ἐγνώριζον· ἰδὲ ζ', 1.

§ 4—7

Σπουδῆ (σπεύδω)=βία, ταχύτης—τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος=τὸ δεξιὸν κέρασ — πρὸς τῷ Εὐφράτῃ· πρβλ. β', 10 «πρὸς τῇ Μυσίᾳ»—ἐχόμενος Κλεάρχου=πλησίον τοῦ Κ.—ἔσχε· ἀόρ. τοῦ ἔχω=καταλαμβάνω—εἰς χιλίους· ἰδὲ α', 10 «εἰς δισχιλίους — ἔστησαν· ὁ ἐνεστώς; — καὶ παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικὸν =καὶ παρὰ τοὺς πελταστὰς τῶν Ἑ.—ὑπαρχος=ὑπαρχηγός—ὄσον=περίπου — παραμηρίδιον=προφύλαγμα τῶν μηρῶν — κράνεσι· ἰδὲ β', 16—ψιλῆ=γυμνή, ἀπροφύλακτος — καθίσταμαι=πορεύομαι — προμετωπίδιον=κάλυμμα προφυλάττον τὸ μέτωπον — προστερνίδιον=κάλυμμα προφυλάττον τὸ στήθον (σιτήθος).

Ἡ Ἑλληνικὴ μάχαιρα μετὰ μιᾶς κόψεως ἦτο ὀλίγον κυρτή.

§ 8—11

Μέσον ἡμέρας=μεσημβρία (πρβλ. ζ', 1 «μέσαι νύκτες») — οὐπω καταφανῆς εἰμι=δὲν φαίνομαι καλῶς ἀκόμη — ἡνίκα· ἰδὲ § 1—δείλην=τὸ δειλινόν (2—4 μ. μ. πρβλ. § 1) — συχνῶ=πολλῶ—μελανία=μαυρίλα, μαῦρον νέφος—ἐπὶ πολὺ=εἰς πολ-

λὴν ἔκτασιν—*ἐγγύτερον γίγνομαι*—ἐγγίζω, πλησιάζω περισσό-
 τερον—*τάχα δὴ* = εὐθὺς πλέον — *χαλκός τις* = χάλκινόν τι
 ἔπλον— *αἱ τάξεις*—τὰ σώματα τοῦ στρατοῦ — *λευκοθώραξ*—
 ὁ λευκὸν θώρακα φορῶν — *ἄρχω τινός*—εἶμαι στρατηγός τινος
 — *ἐχόμενοι τούτων ἦσαν*—κατόπιν τούτων ἦσαν — *γεροφό-*
ρος—ἀσπίδοφόρος — *ποδήρης*—ὁ μέχρι τῶν ποδῶν φθάνων —
κατὰ ἔθνη—χωριστὰ ἕκαστον ἔθνος — *πλαίσιον*—τετράγωνος
 παράταξις στρατοῦ — *πρὸ δὲ αὐτῶν ἐπορεύετο* — *διαλείπω* =
 ἀπέχω — *συχρόν*· ἰδὲ § 8 «*χρόνῳ δὲ συχρῶ*» — *τὰ δὴ*—τὰ γνωστὰ
 ἐκεῖνα—*δρεπανηφόρα*· ἰδὲ ζ', 11 — *ἀποτεταμένα*· παρακ. τοῦ
ἀποτείνομαι—ἐκτείνομαι — *τὰ δρέπανα βλέπει εἰς γῆν* =
 τὰ δρέπανα εἶναι ἐστραμμένα, διευθύνονται πρὸς τὴν γῆν — ὡς
διακόπτειν—ὥστε νὰ κατακόπτωσιν— *ὅτῳ ἐντυγχάνοισιν*—πᾶν
 ὅ,τι συνήντων — *ἡ δὲ γνώμη ἦν* τῶν ὀδηγούντων τὰ ἄρματα —
 ὡς *ἐλάοντα* (μέλλων τοῦ ἐλαύνω) *καὶ διακόποντα*—ὅτι θὰ ἐλά-
 σωσιν (εἰσορμήσωσιν) καὶ θὰ διασπάσωσιν—*παρεκελεύετο τοῖς*
Ἑλλήσι· ἰδὲ ζ', 9 «*παρεκελεύοντο αὐτῶ*» — *ψεύδομαι τοῦτο*—
 ἀπατώμαι εἰς τοῦτο—ὡς *ἀνυστὸν ἦν*—ἕσον ἦτο δυνατόν—*ἡσυχῆ*
 —ἡσύχως— *ἐν ἴσῳ βήματι* — *προσῆσαν*· παρακ. τοῦ *προσέρ-*
χομαι.

Ἡ *δειλὴ* ὑπὸ τῶν παλαιῶν διηρεῖτο εἰς *δειλὴν πρωτὴν* (2—4 μ. μ.) καὶ εἰς *δειλὴν δευτέραν* (4—6 μ. μ.)· ἐνταῦθα νοεῖται ἡ πρώτη—*Δευκὴ* ἕνεκα τοῦ χρώματος τοῦ κονιορτοῦ—Τὰ *γέγρα* τῶν Περσῶν ἦσαν ἀσπίδες ἐπιμήκεις τετράγωνοι, ὡς κατεσκευάζον ἐκ κλάδων ἰτέας ἢ λύγων πλεκτῶν καὶ ἐπιτεκαλυμμένων διὰ βοείων ἀκατεργάστων δερμάτων—*Αἰγύπτιοι* νοοῦνται οὐχὶ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, (ἦτις τότε δὲν ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν), ἀλλ' ἀπόγονοι τῶν Αἰγυπτίων ἐκείνων, αἵτινες ὑπὸ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου μετακίσθησαν εἰς τὸ Περσικὸν κράτος — Τὸ *πλαίσιον* ἦτο τετράγωνον ἔχον βάθος 100 ἀνδρῶν καὶ μέτωπον ἐπίσης 100—*Δίφρος* ἐκαλεῖτο τὸ μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἴστατο ὁ ὀδηγῶν τοῦτο ἡνίοχος—*Ὁ εἶπεν ἐν ζ', 4.*

§ 12—13

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ — *παρελαύνω* τὰς τάξεις τῶν Ἑλλή-

νων (πρβλ. γ', 17 «πάντας παρήλασε»)—βοῶ τινι=μεγαλοφώνως διατάσσω τινά—ἄγω=ὀδηγῶ—κατὰ μέσον=εἰς τὸ κέντρον (πρβλ. γ', 15)—οὐ εἶη=οὐ (=διότι) ἦν (πρβλ. γ', 20 «ὅτι ἀκούοι»)—πάντα πεποίηται ἡμῖν=τὸ πᾶν κατωρθώσαμεν, ἐνίκησαμεν—ὄρων καὶ ἀκούων=εἰ καὶ εἴωρα καὶ ἤκουε—τὸ μέσον σιῖφος=τὸ σιῖφος τὸ ἐν μέσῳ, τὸ πλήθος τὸ συμπεπυκνωμένον ἐν τῷ κέντρῳ—ἀκούων Κύρου· ἰδὲ β', 5 «ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρους»—βασιλέα ὄντα ἔξω τοῦ εὐανύμου κέρατος τοῦ Κύρου=ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο πέραν τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ Κύρου—πλήθει=ἐνεκα τοῦ πλήθους (τοῦ στρατοῦ του)—περιῆν' παρατ. τοῦ περιεμι=εἰμι ὑπέρτερος, ὑπερέχω—ἀποσιπῶ=ἀπομακρύνω—ἐκατέρωθεν=καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν—ὅτι αὐτῷ μέλει=ὅτι αὐτῷ ἔμελεν, ὅτι αὐτὸς ἐφρόντιζεν—ὅπως καλῶς ἔχοι τὸ πρᾶγμα=πῶς νὰ λάβῃ καλὴν ἔκβασιν ἢ μάχη.

Τὸ στράτευμα τοῦ Κλεάρχου, ἦτοι τὸ διεξιὸν κέρας—Πλήθει περιῆν βασιλεύς· ἰδὲ § ζ', 10—13—ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ· τίνος; ἰδὲ § 4.

§ 13 - 17

Ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ=κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν—δμαλῶς=ἐν Ἰσφ § 11—προῆει' παρατ. τοῦ προέρχομαι—ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ—προσιῶν=προσερχόμενος—οὐ πάνυ πρός τινι=οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός, μακρὰν τινος—καταθεῶμαι=μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ—ἀποβλέπω=διευθύνω τὰ βλέμματά μου—ὕπελάσας' ἄορ. τοῦ ὑπελαύνω=βραδέως μετὰ τινος συστολής προχωρῶ—ὡς συναντήσαι=ὥστε συναντήσαι τῷ Κύρῳ (πρβλ. § 10 «ὡς διακόπτειν»)—ἤρετο' ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ—εἴ τι παραγγέλλοι=ἂν εἶχε νὰ δώσῃ διαταγὴν τινά—ἐπιστήσας' ἄορ. τοῦ ἐφίστημι=σταματῶ (τὸν ἵππον)—ἰερά=τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα ἐπὶ τῶν σπλάγχχνων τῶν θυμάτων (ζῳῶν)—καλά=εὐδοίωνα, ἀγαθὸν προσημαίνοντα—σφάγια=τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα ἐπὶ τῶν ζῳῶν πρὸ τῆς σφαγιάσεως αὐτῶν—ἰόντος=ὅστις ἦει, ἤρχετο—τίς εἶη=τίς ἦν, τί ἐσήμαινε—παρέρχεται δευτέρον ἤδη=ἐπαναλαμβάνεται δευτέραν ἤδη φοράν—καὶ οὗτος=καὶ οὗτος—ἐθαύμασε=ἀπορήσας ἠρώτησε—παραγγέλλω τὸ σύνθημα=δίδω τὸ σ.—ὅτι εἶη=τί ἦν

—ἔστω τοῦτο—εἶθε νὰ εἶναι τοῦτο, ἦτοι σωτηρία καὶ νίκη—
 χώρα—θέσις—ἀπελαύνω—ἀπέρχομαι ἔφιππος.

Τὸ βαρβαρικὸν τοῦ Κύρου—*Προσιόντων* ἐκ τῆς πορείας—
 ‘Υπελάσας’ ἐπειδὴ ὁ Ξενοφῶν οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς
 οὔτε κἄν στρατιώτης ἦτο, ἀλλ’ ἀπλῶς συνώδευε τὸν Πρόξενον,
 μετὰ τινος συστολῆς προσέρχεται πρὸς τὸν Κύρον—‘*Ἰερά, σφά-*
για’ οἱ παλαιοὶ παρατηροῦντες τὰ ἐπὶ τῶν σπλάγχχνων τῶν θυσια-
 ζομένων ζώων σημεῖα καὶ τὰς κινήσεις αὐτῶν πρὸ τῆς θυσίας
 προεμάντευον τὸ μέλλον—*Τὸ σύνθημα* ἦτο μία ἢ περισσότεραι
 λέξεις, αἵτινες ἐχρησίμευον πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν στρατιωτῶν,
 ὡς ἐδῶ αἱ λέξεις «*Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη*»· τὸ σύνθημα χαμηλῆ
 τῆ φωνῆ ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ ἐπανελαμβάνετο ἀπὸ
 τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου στρατιώτου· ἵνα δὲ βεβαιωθῆ
 ὁ ἀρχιστράτηγος ὅτι δὲν παρήκουσέ τις καὶ ἵνα ἐντυπωθῆ καλύ-
 τερον εἰς τὴν μνήμην τῶν στρατιωτῶν τὸ σύνθημα, ἐπανελαμβάνε-
 νετο ἀπὸ τοῦ τελευταίου στρατιώτου μέχρι τοῦ ἀρχιστρατήγου
 —*Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη*· ὡς συνθήματα ἐχρησίμευον λέξεις
 αἰσιον τὸ τέλος τῆς μάχης προσημαίνουσαι, ὡς ἐδῶ ὁ σώζων
 τοὺς μαχομένους Ζεὺς καὶ ἡ νίκη ἢ προσημαίνουσα τὴν ἔκδοσιν
 τῆς μάχης—‘*Ἀλλὰ δέχομαι*’ ἂν καὶ δὲν ἔδωκα τὸ σύνθημα ἐγὼ
 ὡς ἀρχιστράτηγος, ὅμως δέχομαι αὐτὸ, ἀφ’ οὗ προσημαίνει σω-
 τηρίαν καὶ νίκην.

§ 17—20

Οὐδέτι διειχέτην=οὐ διειχέτην εἰ· παρατ. τοῦ διέχω=
 ἀπέχω—*ἠνίκα*· ἰδὲ § 1—*παιανίζω*=φάλλω τὸν παιᾶνα—*ἤρ-*
χοντο· παρατ. τοῦ ἄρχομαι=ἀρχίζω—*ἀντίος ἔρχομαι τινι*=
 προχωρῶ ἐναντίον τινός—ὡς *ἐξενύμαινέ τι τῆς φάλαγγος*
 (παρατ. τοῦ ἐκκυμαίνω)=ὅτε μέρος τι τῆς φάλαγγος ἐξήρχετο
 ἐκ τῆς γραμμῆς του ὧ· κύμα (καὶ προέτρεχε τῶν ἄλλων)—*πο-*
ρευομένων τῶν στρατιωτῶν—*δρόμφω*=μὲ ταχὺ βῆμα, ὁρομαίως
 —*θεῖν*· ἀπαρ. τοῦ θέω=τρέχω—*φθέγγομαι*=ἐκβάλλω κραυ-
 γήν—*οἶόν περ*=καθ’ ὃν ἀκριβῶς τρόπον—*ἐλελίξω*=ἀλαλάξω
 —*δουπῶ*=κροτῶ—*φόβον ποιῶ τινι*=ἐκφοβῶ τινά—*τὸ τό-*
τευμα ἐξικνεῖται=τὸ διὰ τοῦ τόξου ριπτόμενον βέλος φθάνει

εις τὸν σκοπὸν—*ἐκκλίνω*—στρέφω τὰ νῶτα—*ἐνταῦθα* (χρονικὸν δὴ)—τότε πλέον—*κατὰ κράτος*—ἐλατς δυνάμει—*τὰ ἄρματα*· ἰδὲ η', 20—*τὰ μὲν . . . τὰ δὲ*—ἄλλα μὲν . . . ἄλλα δὲ—*ἐπεὶ προΐδοιεν*—ὁσάκις ἔβλεπον αὐτὰ μακρόθεν (ἐπερχόμενα)—*διΐσταμαι*—διαχωρίζομαι, ἀνοίγω δρόμον—*ἔστιν ὅστις*—τίς, κάποιος—*κατελήφθη*· ἄορ. τοῦ καταλαμβάνομαι—προφθάνομαι, δὲν προφθάνω νὰ φύγω—*ἐκπλαγείς*· ἄορ. τοῦ ἐκπλήττομαι—*τὰ χάνω*—*καὶ μέντοι*—καὶ ἐν τούτοις—*τοξεύομαι*—διὰ βέλους βάλλομαι (πρβλ. *τόξευμα*).

Στάδιον· μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 185 μέτρα περίπου—*Φάλαγξ* καλεῖται πᾶσα συντεταγμένη μονὰς στρατοῦ ἐτοίμη πρὸς ἐπίθεσιν· ἰδὲ β', 17—*Ἡνίκα*· ἡ μάχη ἐγένετο τῇ 3ῃ Σεπτεμβρίου 401 π. X. παρὰ τὴν κόμην Κούναξα περὶ τὰ 360 στάδια ἀπέχουσαν τῆς Βαβυλωνος—*Ἐπαιάνισαν*· οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης ἔψαλλον πολεμικὸν ἐμδοτήριον εἰς τὸν θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην, τὸν *παιᾶνα*, εὐθύς δ' εἶτα κραυγάζοντες ἄλαλά ἢ ἐλελεῦ καὶ ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον (*ἀλαλάζειν ἢ ἐλελίξειν*) ὤρμων κατὰ τῶν πολεμίων—*Ἡρξάτο δρόμῳ θεῖν*, ὅπως προφθάσῃ τὸ ἐξεληθὸν τῆς γραμμῆς μέρος τῆς φάλαγγος—*Τὸ τόξευμα ἐξικνεῖτο* εἰς ἀπόστασιν 200—300 μέτρων—*Κενὰ ἡνιόχων*, διότι φοδῆθέντες οἱ ἡνιόχοι κατεπήδησαν ἀπὸ τῶν ἀρμάτων καὶ ἔφευγον μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων—*Ἐν ἱπποδρομῳ ἐκπλαγείς*· ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ἐνλοτε οἱ ἵππεῖς ἐκπληττόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν τῶν δρομαίως ἐλαυνόντων κατεπατοῦντο ὑπ' αὐτῶν.

§ 21—24

Ὅρῶν—*ἐπειδὴ εἴωρα*—*τὸ καθ' ἑαυτοῦ*;—τὸ ἀπέναντί των στρατεύμα τῶν πολεμίων—*ἠδόμενος*—*εἰ καὶ ἤδετο*, ἔχαιρε (πρβλ. β', 18 «Κῦρος ἤσθη»)—*ἀμφ' αὐτὸν*—*περὶ αὐτόν* (πρβλ. § 1 «τῶν ἀμφὶ Κῦρον») — *οὐδ' ὧς*—*οὐδὲ οὕτως*, ἔμως δὲν—*ἐξήχθη*· ἄορ. τοῦ *ἐξάγομαι*—*παρασύρομαι*, ἀποφασίζω—*συνεσπειραμένην*· παρακ. τοῦ *συσπειρῶμαι*—*συμπυκνοῦμαι*—*τάξις*—*τάγμα*—*ἐπιμελοῦμαι*—*μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ*—*καὶ γάρ*· ἰδὲ γ', 12—*ἤδει*· ὑπερσ. τοῦ *οἶδα*—*ὅτι ἔχοι*—*ὅτι εἶχεν*, ὅτι κατεῖχε—*ἡγοῦνται* τοῦ στρατοῦ—*ἐν ἀσφαλεστάτῳ τόπῳ*—

ἀσφαλέστατοι — *ισχύς* = δύναμις (στρατιωτική) — *εἰ χρήσειεν*⁹
ἰδὲ γ', 20 «ἔφη χρήζειν» — *αἰσθάνομαι* = λαμβάνω γνώσιν, μαν-
 θάω — *ἔχων* = εἰ καὶ εἶχε — *ἔξω ἐγένετο*⁹ ἰδὲ § 13 — *ἐκ τοῦ*
ἀντιοῦ = ἐκ τοῦ ἀπέναντι (σώματος τῶν πολεμίων) — οὐδὲ τοῖς
τεταγμένοις ἔμπροσθεν αὐτοῦ — *ἐπικάμπτω* = κάμνω καμπήν,
 στροφήν — ὡς εἰς κύκλωσιν = ἵνα περικυκλώσῃ — *δείσας*⁹ ἄορ.
 τοῦ *δέδοικα* (δέδισα) = φοβούμαι — *γενόμενος ὀπισθεν τοῦ Ἑλ-*
ληνικοῦ ὁ βασιλεὺς γίγνομαι ὀπισθεν = καταλαμβάνω τὰ νῶτα
 — *ἐλαύνω ἀντίος τι* = τρέχω κατὰ τινος — *ἐμβάλλω* = ἐφορμῶ
 — *αὐτὸς* = ὁ ἴδιος.

§ 25 - 29

Τροπή (τρέπομαι) = φυγή (τῶν ἑξακισχιλίων) — *πάνυ ὀλίγοι*
 = ἐλάχιστοι — *κατελείφθησαν*⁹ ἄορ τοῦ *καταλείπομαι* = μένω
 — *σχεδὸν* = σχεδὸν μόνον — *σιῦφος*⁹ ἰδὲ § 13 — *ἠνέσχετο*⁹ ἄορ.
 τοῦ *ἀνέχομαι* = συγκρατοῦμαι, ὑπομένω — *ἵεμαι ἐπὶ τινα* = ἐπι-
 πίπτω κατὰ τινος — *παίω* = κτυπῶ — *στέρνον* = στῆθος — *τιτρώ-*
σκω = πληγώνω — *ἰάσασθαι*⁹ ἄορ. τοῦ *ἰάομαι* = θεραπεύω, ἰα-
 τρεύω — *ἀκοντίζει τις παλιῶ* = κτυπᾷ τις μὲ ἀκόντιον — *βιαίως*
 = βία, μεθ' ὀρμῆς — *ἀποθνήσκω* = φονεύομαι — *ἔκειντο* = εἶχον
 πέσει νεκροί — *αὐτῶ* = αὐτοῦ — *περιπεσεῖν*⁹ ἄορ. τοῦ *περιπίπτω*
τινι = ῥίπτομαι ἐπάνω εἰς τινα — *ἐπισφάξει Κύρω* = σφάξει
ἐπὶ τῷ Κύρῳ — *ἐπισφάξασθαι Κύρω* — *σπασάμενον* = ἐπεὶ
*ἐσπάσατο*⁹ ἄορ. τοῦ *σπᾶμαι* = σῶρω — *ἀκινάκης* = μάχαιρα —
στρεπιδός = περιδέριον — *ψέλιον* = βραχιόλιον — *ἔτετιμητο τοῦ-*
τοῖς = εἶχε τιμηθῆ ἕκαστῶν, εἶχε λάβει τὰ τιμητικὰ ταῦτα
 κοσμήματα — *εὐνοια* = ἀφοσίωσις.

Ἐπισημασθέντες ἐκαλοῦντο οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν
 βασιλέως ἢ ἄλλου τινὸς μεγιστάνος, οἵτινες συνέτρωγον μετ'
 αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ τραπέζῃ κατὰ τὰς ἑορτὰς — *Τὸν ἄνδρα, τὸν*
ὄποιον ζητῶ — Ὁ Κτησίας λέγει ὅτι ἐφονεύθησαν τότε ἐκ τοῦ
 στρατοῦ τοῦ βασιλέως περίπου 20000 — *Σκηπτοῦχοι* (σηῆπτον
 = σκῆπτρον καὶ ἔχω) ἐκαλοῦντο οἱ κρατοῦντες σκῆπτρον, οἱ
 ἀνώτατοι ἀδελφοὶ ὑπάλληλοι παρὰ Πέρσαις — Ὁ ἀκινάκης ἦτο
 μάχαιρα τῶν Περσῶν βραχεῖα καὶ εὐθετα, ἣν ἔφερον παρὰ τὸν
 ψηφιοποιήθη ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δεξιὸν μηρὸν ἀνηρητημένην ἀπὸ δερματίνης ζώνης—Ὁ στρεπτός ἦτο ἕρμος (κορδόνι) χρυσοῦς, ὃν ἐφόρουσιν περὶ τὸν τράχηλον οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν Περσῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ψέλια περὶ τὸν βραχίονα—*Τάλλα* κοσμήματα, ἧται πορφυροῦν (κόκκινον) ἐπενδύτην καὶ χρυσοῦν στέφανον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 1 - 4

Ἐνταῦθα δὴ=τότε λοιπὸν — *ἀποτέμνομαι*=ἀποκόπτομαι βιαίως—*εἰσπίπτω*=πίπτω ἐντός, εἰσβάλλω—*Κύρειον*=τὸ τοῦ Κ. —*οὐκέτι ἴσταμαι*=δὲν μένω πλέον ἐν τῇ θέσει μου—*σταθμόν*· ἰδὲ ἡ', 1—*ἔνθεν*=ἐκ τοῦ ὁποῦ—*ἔωθεν*=ἀπὸ τῆς ἔω, ἀπὸ τῆς πρώτης (πρβλ. ἡ', 17 «ἡ ἐπιούσα ἔως») — *ὠρμῶντο*=*ὠρμηγντο*· ἰδὲ β', 5 «ὠρμάτω»—*διέσχον*· ἄορ. τοῦ *διέχω*=ἀπομακρύνομαι (πρβλ. ἡ', 17 «διειχέτην») — *οἱ μὲν Ἕλληνες διώκοντες*—*τοὺς καθ' ἑαυτούς*· ἰδὲ ἡ', 21 «τὸ καθ' αὐτοὺς»—*ὡς νικῶντες πάντας*=μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἦσαν νικηταὶ ἔλων τῶν πολεμίων—*οἱ δὲ βάρβαροι τοῦ βασιλέως*—*ἀρπάζοντες πάντες οἱ Πέρσαι*.

Ἐνταῦθα, ἧται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου — *Τῆς ὁδοῦ* τῆς ἀπὸ τοῦ Κυρίου στρατοπέδου μέχρι τοῦ σταθμοῦ.

§ 5 - 7

Ἡσθοντο· ἄορ. τοῦ *αἰσθάνομαι*=μανθάνω (πρβλ. α', 7 «προαισθόμενος») — *σκευοφόρα ὑποζύγια*=τὰ φέροντα τὰς ἀποσκευὰς ζῦγα, ἔπειτα δὲ αἱ ἀποσκευαὶ τοῦ στρατοῦ—*αὐ=αφ'* ἑτέρου, ἐξ ἄλλου—*ὅτι νικῶεν*=ὅτι ἐνίκων—*εἰς τὸ πρόσθεν*=εἰς τὰ ἔμπρός—*οἴχομαι διώκων*=δρομαίως καταδιώκω—*ἐνθα δὴ*· ἰδὲ ἡ', 1—*ἐβουλεύετο σὺν τῷ Προξένῳ*—*πλησιαίτατος*· ὑπερθ. τοῦ ὀ πλησίον — *εἰ πέμποιεν*=ἂν ἔπρεπε νὰ στείλωσι — *ὡς ἀρῆξοντας*=ἵνα ἀρῆξαιαν· ἄορ. τοῦ *ἀρῆγω*=βοηθῶ — *παντὶ σθένει* (τὸ σθένος)=πάσῃ δυνάμει—*ἐν τούτῳ*· ἰδὲ ἡ', 12—*δηλος ἦν προσίων*=ὅτι προσῆει· παρατ. τοῦ *προσέρχομαι* (πρβλ.

'Εμμ, Γ. Παντελάκη Χρησιμοποιήθεια Β' Ἐκδ. Θ'.

7

β', 11 «δῆλος ἦν ἀνιόμενος») — ὡς ἐδόκει τοῖς Ἕλλησιν — ὄπισθεν = ἐκ τῶν νῶτων τῶν Ἑλλήνων (πρὸλ. ἡ', 24 «ὄπισθεν γενόμενος») — στραφέντες· ἄορ. τοῦ στρέφομαι = κάμνω μεταβολήν — ὡς προσιόντος τοῦ βασιλέως ταύτης καὶ ὡς δεξόμενοι αὐτὸν = μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ προσέβη ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους (ἦτοι ἀπὸ τῶν νῶτων) καὶ μετὰ τὸν σκοπὸν ν' ἀντιταχθῶσι κατ' αὐτοῦ — οὐκ ἦγε τὸν στρατὸν — ἦ δὲ δὲ παρῆλθεν ἔξω = ἀπ' ἐκεῖ δέ, ὅπου ἐπέρασε πέραν — τοῦ εὐωνύμου κέρατος τῶν Ἑλλήνων — ἀπήγεν = ἀπεχώρει, ἐπέστρεφεν — ἀναλαμβάνω = παραλαμβάνω — αὐτομολήσαντας· ἰδὲ ζ', 2 «αὐτόμολοι» — σύνοδος = συμπλοκή — διήλασε (ἄορ. τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἑλληνας πελταστὰς = μετὰ τὸ ἱππικόν του διήλαθε διὰ μέσου τῶν Ἑ. πελταστῶν — κατέκανε· ἄορ. τοῦ κατακαίνω = φονεύω — διαστάντες· ἄορ. τοῦ διίσταμαι· ἰδὲ ἡ', 20 «δίσταντο» — ἔπαιον· ἰδὲ ἡ', 26 «παίει» — ἠκόντιζον· ἰδὲ ἡ', 27 «ἠκοντίζει» — φρόνιμος γίνομαι = ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως.

Ἐν τοῖς σκευοφόροις, ἦτοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὅπου εὗρισκοντο τὰ σκευοφόρα — Ἦκουσε Τισσαφέρνους, ὅστις δὲν εἶχε τραπή εἰς φυγὴν κατὰ τὴν πρώτην ἐφοδὸν τῶν Ἑλλήνων, ὡς οἱ ἄλλοι Πέρσαι· ἰδὲ κατωτέρω § 6 — 8 — Φρόνιμος ἐγένετο ὁ Ἐπισθένης, διότι δὲν ἔσπευσε νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Τισσαφέρνους, ἀλλ' ἀφήκε νὰ διέλθωσι καὶ ἔπειτα προσέβηκεν αὐτούς.

§ 8 — 15

Ὁ δ' οὖν Τ. ἰδὲ β', 12 «τῆ δ' οὖν στρατιᾷ» — ὡς ἀπηλλαγῆ· ἄορ. τοῦ ἀπαλλάττομαι = ἀπομακρύνομαι, σώζομαι — μείον ἔχω = μειονεκτῶ, δὲν κατορθῶνω τίποτε, ἠττώμαι — πάλιν = εἰς τὰ ὀπίσω — ἀναστρέφω = ἐπιστρέφω — ὁμοῦ δὴ = μαζί πλεόν — ἔδεισαν· ἰδὲ ἡ', 24 «δείσας» — προσάγω τὸν στρατὸν πρὸς τι = ὀδηγῶ τὸν στρατὸν κατὰ τινος — περιπτύξαντες· ἄορ. τοῦ περιπτύσσω = περικυκλώνω — ἀναπτύσσω = ἀπλώνω, πλατύνω — ποιοῦμαι ὄπισθεν = ἔχω ἀπ' ὀπίσω — καὶ δὴ = εὐθύς — παραμειψάμενος· ἄορ. τοῦ παραμειβομαι = ἀντιπαρέρχομαι, διέρχομαι πλησίον — εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα . . . ὥσπερ = ἐμοίως . . . ἔπως — ἀντίαν τοῖς Ἕλλησι — τὸ πρῶτον = κατ' ἀρχάς — συνήει

παρὰ τοῦ συνέρχομαι=ἐπέρχομαι—μαχοῦμενος=ἵνα μάχηται (πρὸ βλ. ζ', 1 «ἤξειν βασιλέα μαχοῦμενον») — αὐθις=πάλιν—παιανίσαντες' ἰδὲ η', 17 «ἐπαιάνιζον» — ἔτι πολὺ προθυμότερον—αὐ' ἰδὲ § 5 — δέχομαι τὴν ἔφοδον=ἀνθίσταμαι — ἐκ πλέονος=ἐκ μεγαλυτέρας ἀποστάσεως — ἐπιδιώκω τινά=καταδιώκω τινά — ἔστησαν=ἑστάθησαν' ὁ ἐνεστώς ; — γήλοφος=λόφος — ἀνεστράφησαν=στραφέντες (ἦτοι μὲ μέτωπον πρὸς τοὺς Ἕλληνας) ἔστησαν — πεζοὶ οὐκέτι=ὄχι πλέον πεζοὶ — τῶν ἰππέων ἐνεπλήσθη' ἀόρ. τοῦ ἐμπιμπλαμαι=γίνομαι πλήρης, γεμίζω (πρὸ βλ. ζ', 8 «ἐμπιμπλάς») — μὴ γινώσκειν τοὺς Ἕλληνας — τὸ ποιούμενον=τὸ γινόμενον — τὸ βασιλείον σημεῖον=ἡ βασιλικὴ σημαία — αἰετὸς ἀνατεταμένος=αἰετὸς ἔχων ἀνοιχτάς τὰς πτέρυγας — πέλιτη (ἐνταῦθα)=κοντός, κοντάρι — δῆ=ἤδη — οὐ μὴν ἔτι=ὄχι ἔτι πλέον — ἀθροῖοι=ὄλοι μαζί — ἄλλοι ἄλλοθεν=ἄλλοι ἀπὸ τοῦτο καὶ ἄλλοι ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος — ψιλοῦμαι=γυμνοῦμαι, κοινοῦμαι — ἀνεβίβαξε τὸ στράτευμα — ὑπ' αὐτὸν=εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ — κατιδόνται=ἐπειδὴν κατιδῶσι' ἀόρ. τοῦ καθορῶ — τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου=τὰ συμβαίνοντα πέραν τοῦ λόφου — ἀπαγγέλλω=φέρω εἶδησιν ὀπίσω — ἤλασε' ἀόρ. τοῦ ἐλαύνω=ἀπέρχομαι ἐπιπρος — φεύγουσιν ἀνὰ κράτος' ἰδὲ η', 1 «ἐλαύνων ἀνὰ κράτος» — ἦν=ἐγένετο — ὁ ἥλιος δύεται=ὁ ἥλιος βυθίζεται, βασιλεύει.

Μεῖον εἶχεν ὁ Τ. διότι διήλασε μὲν διὰ τῶν πελταστῶν, ἀλλὰ πατόμενος καὶ ἀκοντιζόμενος ὑπ' αὐτῶν, οὐδένα ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσε — Ἀναστρέφει, ἦτοι βαδίζει ἐπὶ τοὺς πελταστάς — Κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον ὅμως μετὰ τὴν στροφὴν αὐτῶν ἐγένε δεξιόν, ἀλλὰ φυλάττει τὴν πρώτην του ὀνομασίαν' ἰδὲ τὸν Γ' πίνακα — Ἀμφοτέρωθεν, ἦτοι ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν — Ἀναπτύσσειν τὸ κέρασ, ἦτοι εἰς τὸ (πρῶτον εὐώνυμον καὶ ἴσιν) δεξιὸν κέρασ ἔδωκαν τοιαύτην ἔκτασιν, ὥστε γὰ γίνῃ τοῦτο μέτωπον καὶ τότε ἡ φάλαγξ θὰ εἶχε τὸν ποταμὸν ὀπίσθεν (καὶ ὄχι εἰς τὰ πλάγια) καὶ θ' ἀπεφεύγετο οὕτω ἢ κύκλωσις τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν πολεμίων — Παραμειψόμενος τὸ εὐώνυμον (ἴσιν δεξιόν) κέρασ τῶν Ἑλλήνων — Εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, ἦτοι μὲ μέτωπον πρὸς τὸν ποταμὸν — Τὸ πρῶτον' ἐγνωεὶ τὴν ἐν η', 14 τάξιν... Ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόοθεν' ἰδὲ η', 19 «πρὶν δὲ

τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσιν»—**Μέχρι κόμης τινός**· πιθανώτατα ἢ κόμη αὕτη ἦσαν τὰ Κούναξα—**Πεζοὶ μὲν οὐκέτι**, διότι αὐτοὶ ἐξηκολούθουν νὰ φεύγῃσι—**Τὸ ποιοῦμενον** ὑπὸ τῶν βαρβάρων (ἦτοι ἂν συνετάττοντο πρὸς ἐπίθεσιν ἢ ἀπλῶς ἀνεστράφησαν, ὅπως ἴδωσι τὰ συμβαλνοντα) δὲν ἐγίγνωσκον οἱ Ἕλληγες ἐνεκὰ τοῦ γηλόφου καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἵππέων—**Ἐνταῦθα**, ἦτοι εἰς τὸν λόφον.

§ 16—19

Θέμενοι· ἄορ. τοῦ τίθεμαι τὰ ὅπλα=τοποθετῶ κατὰ γῆς τὸν ὅπλισμόν μου—**καὶ ἅμα μὲν . . . καὶ ἅμα δὲ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο**· ἅμα μὲν . . . ἅμα δὲ=ἄφ' ἑνὸς μὲν . . . ἄφ' ἐτέρου δὲ—**ἐθαύμαζον**· ἰδὲ η', 16 «καὶ ὅς ἐθαύμασε»—**οὐκ οὐδεὶς παρῆγε**=διότι οὐδεὶς ἤρχετο πρὸς αὐτούς· ὁ ἐνεστώς;—**οὐκ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα**=οὐκ ἤδεσαν ὅτι αὐτὸς ἐτεθνήκει—**εἰκάσω**=συμπεραίνω—**ἢ οἴχεσθαι αὐτὸν διώκοντα τοὺς πολέμιους**=ἢ ὅτι ὄχετο αὐτὸς διώκων τοὺς πολέμιους· **οἴχομαι**=ἀπομακρύνομαι—**ἢ προσηλακέναι καταληψόμενόν τι**=ἢ ὅτι προσηλάκει, ἵνα καταλάβοι τι, ἦτοι ὀχυρόν τι μέρος—**εἰ ἀγοιγτο**=ἂν ἔπρεπε νὰ μεταφέρωσι (πρβλ. § 5 «εἰ πέμποιεν») —**αὐτοῦ**· ἐπίρρ. τοπικόν—**ἀμφὶ δορπηστὸν**=περὶ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, περὶ τὴν ἐσπέραν—**καταλαμβάνω τι**=εὐρίσκω τι—**χρημάτων**· ἰδὲ γ', 14 «πολλὰ χρήματα»—**σιτίον**=τρόφιμον—**μεστὰς οὔσας**—**ἵνα διαδοίῃ**=ἵνα διαδοῖ· **διαδίδωμι**=διαμοιράζω—**εἰ . . . λάβοι**=εἰὰν καταλάβῃ—**σφόδρα**=παρὰ πολὺ, μεγάλη—**ἐνδεία** (ἐνδεής)=ἔλλειψις—**ἀδειπνος**=ὁ μὴ φαγὼν τὸ δείπνον—**ἀνάριστος**=ὁ μὴ φαγὼν τὸ ἄριστον, ἦτοι τὸ γεῦμα—**δῆ**=ὡς γνωστόν, ὡς προελέχθη—**καταλύσαι**· ἰδὲ η', 1 «καταλύειν»—**διαγίγνομαι**=διάγω, περνῶ.

Ἀνεπαύοντο, διότι ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως αὐτοῦ συνεχῶς ἐβάδιζον καὶ ἐμάχοντο—**Αὐτοῦ μέλαντες**· ποῦ;—**Ἀμαξίαι** ἐννοοῦνται τὰ τετράτροχα ὀχήματα, αἵτινα ὑπὸ βοῶν (ἢ ἵππων ἢ καὶ ὄνων) συρόμενα ἐχρησίμευον πρὸς μεταφορὰν σκευῶν καὶ τροφίμων τοῦ στρατεύματος—**Ἄριστον**· οἱ ἄρχαίτοι τὸ πρῶτον φαγητὸν ἐκάλουν **ἀκράσιμα** (διότι τεμάχιον ἄρτου βαπτίζοντες εἰς ἄκρατον οἶνον ἔτρωγον), τὸ μεσημβρινὸν **ἄριστον** καὶ τὸ ἔσπερινόν **δείπνον**.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

§ 2—3

° *Αμα τῇ ἡμέρᾳ* ἰδὲ Α', ε', 2 — *ὅτι πέμποι* = *ὅτι ἐπεμπε* (πρβλ. Α', ε', 19 «ὅτι φαίνοιτο») — *σημανοῦντα* μέλλ. τοῦ *σημαίνω* = *παραγγέλλω* (πρβλ. Α', ε', 6 «εἰ πέμποιέν τινας ἀρήξοντας») — *ὅτι χρῆ* = *τί χρῆ* (πρβλ. Α', γ', 11) — *ἔδοξεν αὐτοῖς . . . προῖέναι* ἰδὲ Α', ε', 17 «ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι» — *συσκευασαμένοις* ἰδὲ Α', γ', 14 «συσκευάζεσθαι» — *προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν* ἰδὲ Α', ε', 5 «οἴχονται εἰς τὸ πρόσθεν» — *συμμίξειαν* ἄορ. τοῦ *συμμίγνυμι* *τινι* = *συναντῶ*, *σμίγω* *τινά* — *ἐν δρυῇ εἰμι* = *εἰμαι* ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν — *ὁ ἥλιος ἀνέχει* = *ἀνατέλλει* — *γίγνομαι* = *κατάγομαι* — *ὅτι τέθνηκεν* = *ὅτι ἔχει φονευθῆ*. ὁ ἐνεστώς ; *ὅτι πεφευγώς εἶη* = *ὅτι*, ὡς ἐπληροφοροῦντο, εἶχε φύγει — *ἐν τῷ σταθμῷ* ἰδὲ Α', η', 1 — *ὠρμῶντο* ἰδὲ Α', ε', 1 — *μέλλω* = *σκοπεύω* — *ὅτι Ἀριαῖος φαίη ἀπιέναι* = *ὅτι Ἀ. ἔφη ὅτι ἀπεισι* (μέλλων τοῦ ἀπέρχομαι) — *ἐπὶ Ἰωνίας* = *εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰωνίας*.

° *Αμα τῇ ἡμέρᾳ*, ἣτις ἐπηκολούθησε τὴν ἐν Α', ε', 19 «ταύτην μὲν σὺν τὴν νύκτα» — *Οἱ στρατηγοί* τίνες ἦσαν οὗτοι ; — *Περιμένειν* ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ βάρβαροι.

§ 4—5

Πυνθάνομαι = *πληροφοροῦμαι*, *μυθάνω* — *βαρέως φέρω* = *στενοχωροῦμαι* (πρβλ. Α', γ', 3 «χαλεπῶς φέρω») — *ᾧφελε ζῆν* = *εἶθε νὰ ἔζη* — *τετελεύτηκεν* ἰδὲ Α', α', 2 «ἐτελεύτησε» — *νικῶμεν* = *νενικήκαμεν* — *ἐπαγγέλλομαι* = *ὑπόσχομαι* (πρβλ. γῆ τῆς

ἐπαγγελίας) — βασιλείος = ὁ τοῦ βασιλέως; ὁ βασιλικός; — καθιεῖν — μέλλ. τοῦ καθίζω — νικῶ μάχην = νικῶ μαχόμενος — τὸ ἄρχειν = ἡ ἀρχή, ἡ κυριαρχία — τῶν νικῶντων ἐστὶ = εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει — ἐβούλετο ἀποστέλλεσθαι — ξένος· ἰδὲ Α', α', 10.

Ἄποστέλλει· πρὸς τίνα; — Τοὺς ἀγγέλους· τίνας;

§ 5—7

Οἴχομαι = ἀναχωρῶ (πρβλ. Α', ι', 5 «οἴχονται διώκοντες» — σίτος = τροφή (ἔθεν ἄσιτος, συσσίτιον) — ὑποζυγίων· ἰδὲ Α', γ', 1 — κόπτοντες οἱ στρατιῶται· κόπτω = σφάζω — ξύλοις ἐχρῶντο . . . τοῖς οἰστοῖς . . . καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι — χρῶμαι = χρησιμοποιοῦ — μικρὸν = ὀλίγον — προΐντες ἐκεῖσε οὐ = ὅπου — ἀπὸ τῆς φάλαγγος = ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἦτο τεταγμένον τὸ στράτευμα — οἰστός = βέλος — ἐκβάλλειν = ῥίπτειν — τοὺς αὐτομολοῦντας· ἰδὲ Α', ζ', 13 — τοῖς γέροισι· ἰδὲ Α', η', 9 «γεροφόροι» — ταῖς ἀσπίσι· ἰδὲ Α', β', 16 καὶ η', 9 — πέλιτη = δόρυ — φέρεσθαι = νὰ παραλαμβάνωνται — ἔρημοι = ἐγκαταλελειμμένοι ὑπὸ τῶν ἠνιόχων — ἔψω = βράζω (ἔθεν κρέας ἐψθόν = ;) — ἐσθίω = τρώγω.

Οἱ μὲν· τίνας; — Περιέμενε· τί; — Οὐ ἡ μάχη ἐγένετο· ποῦ ἐγένετο ἡ μάχη αὐτή, ἰδὲ Α', η', 17—20 — Ὁ οἰστός ἦτο βέλος ἐκ λεπτοτάτης ξύλινης ἢ καλάμινης, ἥ τις εἰς μὲν τὸ ἓν ἄκρον εἶχεν αἰχμὴν μεταλλίνην, εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἄκρον ἐγκοπὴν, ἥ τις ἐτίθετο ἐπὶ τῆς χορδῆς τοῦ τόξου — Τοὺς αὐτομολήσαντας παρὰ βασιλέως· περὶ τούτων ἰδὲ Α', ι', 6 — Ἀμψαῖ· περὶ τούτων ἰδὲ Α', ι', 18.

§ 7—14

Ἄμφι πλήθουσαν ἀγοράν· ἰδὲ Α', η', 1 — ἐντίμως ἔχω = τιμῶμαι — ἐπιστήμων εἶναι = ὅτι ἠπίστατο, ἐγνώριζε καλῶς — τὰ ἀμφὶ τὰς τάξεις = ἡ στρατιωτικὴ τακτικὴ, ἡ τέχνη τοῦ παρατάσσειν στρατόν — ὄπλομαχία = ἡ τέχνη τοῦ χειρίζεσθαι ἐπὶ λα — τοὺς ἄρχοντας = τοὺς στρατηγούς — ἀπέκτονε· παρακ. τοῦ ἀποκτείνω· ἰδὲ Α', α', 3 — αἱ βασιλέως θύραι = τὰ ἀνάκτορα (ἢ ἀύλη) τοῦ βασιλέως — εὐρίσκομαι τι = εὐρίσκω ἐμαυτῷ τι, ἐπιτυγχάνω τι — βαρέως ἀκούω = μετ' ἀγανακτήσεως ἀκούω (πρβλ.

§ 4 «βαρέως ἔφερον»—*τοσοῦτον*—τόσον μόνον (πρβλ. Α', γ', 15 «Κ. εἶπε τοσοῦτον»)—*οὐκ εἶη τῶν νικῶντων*—ἔτι δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν, πρέπον εἰς τοὺς νικητάς—*κάλλιστον καὶ ἄριστον*—ἀξιοπρεπέστατον καὶ συμφορώτατον—*ἔχετε*—κατέχετε, γινώσχετε—*αὐτίκα*· ἰδὲ Α', η', 2—*τὰ ἱερά*—τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων· ἰδὲ Α', η', 15—*ἐξηρημένα*—ἐξηγμένα ἐκ τῆς κοιλίας· παρακ. τοῦ ἐξαιροῦμαι—*θύομαι*—διὰ θυσίας ζητῶ νὰ μάθω τὴν βούλησιν τῶν θεῶν—*ἔνθα δὴ*· ἰδέ Α', η', 19—*πρεσβύτατος*· (πρβλ. Α', α'. 1 «πρεσβύτερος»)—*πρόσθεν ἀποθάνοιεν ἂν*—πρότερον ἀποθаноῦνται—*πότερα*—διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων—*ὡς κρατῶν*—ὡς νικητῆς (πρβλ. Α', ζ', 8 «ἐὰν κρατήσωσιν»)—*ὡς δῶρα διὰ φιλίαν*—*τί δεῖ*—τίς ἢ ἀνάγκη—*πείσας ἡμᾶς*—*χαρίζομαι τί τινι*—προθύμως προσφέρω τι εἰς τινά, χαρίζω τι εἰς τινά—*ἠγοῦμαι*—νομίζω—*ἀντιποιοῦμαι τινὶ τινος*—διαμφισβητῶ, διαφιλονικῶ τι πρὸς τινά—*ἀρχή*—βασιλεία—*ἑαυτοῦ εἶναι*—ἔτι εἰσθε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του—*ἐν μέσῃ τῇ χώρᾳ*—ἐν τῇ μέσῃ τῆς χώρας—*ἀγαγεῖν ἐφ' ὑμᾶς πλῆθος τοσοῦτον, ὅσον*—*παρέχω τινὶ*—προσφέρω, ἐπιτρέπω εἰς τινά—*ἀρετὴ*—ἀνδρεία—*οἶομαι*—νομίζω—*χρησθαι ἂν*—ἔτι *χρώμεθα ἂν* (πρβλ. Α', γ', 5 «τῇ Κύρου φίλιᾳ χρῆσθαι»)—*τὸ σῶμα*—ἡ ζωὴ—*ἔοικά τινι*—ὁμοιάζω πρὸς τινά (ἐξ οὗ ἡ εἰκὼν)—*ἄχαρις*—ὁ ἐστερημένος χάριτος, ὁ ἄνοστος—*ἴσθι*· προστ. τοῦ οἶδα—*περιγενέσθαι ἂν τῆς δυνάμεως*· ἰδέ Α', α', 10 «περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν»)—*ὑπομαλίζομαι*—φέρομαι κάπως μαλακῶς, δεικνύω δειλίαν—*πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι*—πολὺ ὠφελῶ τινά—*χρησθαι αὐτοῖς*—*συγκатаστρέφαινο* ἂν αὐτῷ αὐτήν—δύνανται νὰ βοηθήσωσιν αὐτὸν νὰ ὑποτάξῃ αὐτήν.

Φιλοσόφῳ ἔοικας· οἱ λόγοι τοῦ Θεοκόμπου, ἔτι ἐν τῷ πολέμῳ ἢ ἀνδρεία ὑπερισχύει τοῦ πλῆθους, ἐφάνησαν εἰς τὸν Φαλλῖνον ἔτι ἦσαν λόγοι θεωρητικοὶ μὴ ἐφαρμοζόμενοι ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ διὰ τοῦτο εἰρωνευόμενος λέγει ἔτι εἶναι φιλόσοφος καὶ λέγει εὐφυεῖς λόγους.—*Ἔφασαν* οἱ παρευρεθέντες εἰς τὴν συνδιάλεξιν ταύτην Φαλλίνου καὶ στρατηγῶν πρὸς τὸν Ξενοφῶντα, ἕστις δὲν ἦτο τότε παρῶν.—*Ἐπ' Αἴγυπτον*, ἦτις

τότε ὑπὸ τὸν βασιλέα Ψαμμήτιχον εἶχεν ἀποστατήσῃ ἀπὸ τῶν Περσῶν.

§ 15 - 23

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ — ἦκε=ἐπανῆλθεν — ἀποκεκριμένοι εἶεν' παρακ. τοῦ ἀποκρίνομαι — ὑπολαμβάνω=διακόπτων τινὰ λαμβάνω ἐγὼ τὸν λόγον—τί λέγεις=τί φρονεῖς—ἄσμενος=χαίρων, μετὰ χαρᾶς—ἐδράκα' παρακ. τοῦ δρῶ — καὶ οἱ ἄλλοι ἄσμενοι ἐδράκασι σε—τοσοῦτοι=τόσον πολλοὶ — πράγματα=ἀμηχανίαι, ἀπορίαι—συμβουλευόμεθά σοι' ἰδὲ Α', α', 10 — τί χρῆ ποιεῖν ἡμᾶς — περὶ ὧν λέγεις=περὶ τούτων, ἃ λέγεις=προτείνεις—πρὸς θεῶν=ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν—κάλλιστον καὶ ἄριστον' ἰδὲ § 9 — οὔσει' μέλλων τοῦ φέρω — ἀναλέγομαι=πολλάκις λέγομαι, ἐπαναλαμβάνομαι—ἀνάγκη ἐστὶ — ὑπήγετο ταῦτα=δολίως προέτεινε, ὑπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ταῦτα— ὁ πρεσβεύων=ὁ ἐκτελῶν χρῆ πρεσβευτοῦ, ἀπεσταλμένου— εὐελπίς =ὁ ἔχων καλὰς ἐλπίδας—ὑποστρέφω=στρέφω ἐπιτηδεύει τὸν λόγον, ὑπεκφεύγω—δόξα=προσδοκία—αὐτοῦ' τοῦ Κλεάρχου—μία τις=καὶ μία μόνη—τοὶ=βεβαίως—ἄκοντος' ἰδὲ Α', γ', 18 — ὄπη=μὲ ὅποιον τρόπον—δέοι' εὐκτ. τοῦ δεῖ=εἶναι ἀνάγκη — φίλους εἶναι ἡμᾶς — πλείονος ἄξιοι' πρὸλ. § 14 «πολλοὺ ἄξιοι»—(οἰόμεθα ἡμεῖς) πολεμεῖν ἂν — ἄμεινον=καλύτερον· τὸ θετικόν; — ἐκέλευσεν ἡμᾶς — μένουσι . . . προῖοῦσι καὶ ἀπι-οῦσιν ὑμῖν=ἐὰν ὑμεῖς . . . — ὅτι εἶησαν σπονδαί=ὅτι εἰσὶ σπονδαί, ἤτοι ἀνακωχή, εἰρήνη—(ὅτι εἶη) πόλεμος—ὡς πολέμου ὄντος=ὅτι πόλεμός ἐστι—ἀπαγγέλω=ν' ἀναγγείλω; — τοίνυν=λοιπὸν—ταῦτά δοκεῖ ἡμῖν=τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχομεν ἡμεῖς — ὅτι ποιήσοι=τί ποιήσει — διασημαίνω=διασαφῶ, λέγω καθαρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

§ 1 - 6

Ἔδικετο' ἰδὲ Β', α', 6 «εἰ μὲν ὄχοντο» — οἱ πεμφθέντες πρὸς Ἄριατον ἦκον παρ' Ἄριαίου — αὐτοῦ=ἐκεῖ — ὅτι φαίη=ὅτι

ἔφη (φημί) — βελτίους = ἀνωτέρους· τὸ θετικόν ; — οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι = (καὶ ἔφη) οὐ οὗτοι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο (ἀνέχομαι) — αὐτοῦ βασιλεύοντος = ἂν αὐτὸς βασιλεύῃ — συναπιέναι τῷ Ἀριαίῳ = ἀπιέναι σὺν τῷ Ἀ. — ἤδη = ἄμεσως — τῆς νυκτός = κατὰ ταύτην τὴν νύκτα — πρῶ = πρῶτ' — οὕτω = ὧδε, ὡς ἐξῆς — μάλιστα συμφέρειν = συμφερώτατον — ὁ ἥλιος δύνει = ὁ ἥλιος δύεται Α', ι', 15 — θυομένῳ λέγει ἐπὶ βασιλέα = ὅτε προσέφερον θυσίαν εἰς τοὺς θεούς, ἵνα μάθω ἂν ἔπροπε νὰ βαδίσωμεν κατὰ τοῦ βασιλέως — οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ καλὰ = δὲν προεμήνυεν ἡ θυσία αἷσια (πρβλ. Α', η', 15) — εἰκότως = εὐλόγως — ἄρα = ὡς ἀπεδείχθη τῶρα — πυνθάνομαι ἰδὲ Β', α', 4 «πυνθανόμενοι» — νασιπορος = ὁ διὰ πλοίῳ μόνον διαβατός, πλωτός — δῆ = βεβαίως — αὐτοῦ γε = ἐδῶ τοῦλάχιστον — οἶόν τέ ἐστι = δυνατόν ἐστι — οὐκ ἔστιν = οὐχ οἶόν τέ ἐστιν — παρὰ τοὺς = εἰς τοὺς — πάνυ καλὰ = κάλλιστα — (χρῆ ἡμᾶς) ἀπιόντας ἕκαστον εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν δειπνεῖν — σημαίνει ἰῶ κέρατι = δίδεται παράγγελμα διὰ τῆς σάλπιγγος — ὡς ἀναπαύεσθαι = πρὸς ἀνάπαυσιν (ὑπνον) — συσκευάζεσθαι ἰδὲ Β', α', 2 — τὸ δεύτερον σημήνη — ἀνατίθεμαι τὰ σκεύη = φορτώνω τὰς ἀποσκευάς — ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ — τὸ ἡγούμενον μέρος τοῦ στρατοῦ = ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ πρὸς τοῦ ποταμοῦ = πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ — τὰ ὄπλα = οἱ ὀπλίται (πρβλ. Α', ζ', 10 «ἀσπίς») — ἔξω τοῦ ποταμοῦ — τὸ λοιπὸν = τοῦ λοιποῦ, εἰς τὸ ἐξῆς — ἄρχω = εἶμαι ἀρχηγός — ἐλόμενοι ἰδὲ Α', γ', 16 — οἶα δεῖ φρονεῖν — ἀπειρος = ὁ μὴ ἔχων πείραν.

Φαλίνοσ ᾤχετο· ποῦ ; — Οὐδὲ τούτοις, ὅπως καὶ εἰς τίνας ἄλλους ; — Παρὰ τοὺς Κύρου φίλους, ἦται πρὸς τὸν Ἀριαίον. — Πρὸς τοῦ ποταμοῦ ἐκέλευσεν ὁ Κλέαρχος νὰ βαδίζωσι τὰ ὑποζύγια, ἵνα οὕτω προφυλάσσωνται δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ ὀπλίται ἔξω αὐτοῦ, ἵνα ἀποκρούωσι τὰς προσβολὰς τῶν πολεμίων.

§ 7 - 9

Ἐντεῦθεν (τοπικόν) = ; — εἰς τετταράκοντα ἰδὲ Α', η', 5 «εἰς χιλίους» — ἠῦτομόλησε ἰδὲ Α', ι', 6 «τοὺς αὐτομολήσαντας» — ἡγοῦμαι τισι = προηγούμεναι τινῶν ὡς ἀρχηγός αὐτῶν —

κατὰ τὰ παρηγγελμένα ὑπ' αὐτοῦ § 4—ἀμφὶ μέσας νύκτας= περὶ μέσας νύκτας Α', ζ', 1—θέμενοι τὰ ὄπλα ἐν τάξει=ἄφ' οὗ ἐστάθησαν ἐν παρατάξει οἱ Ἕλληνες — ὤμοσαν· ἄορ. τοῦ ὄμνυμι=ὀρκίζομαι — οἱ κρᾶτιστοι τῶν ἀξιοματικῶν αὐτοῦ, οἱ σωματάρχαι—προδῶσιν· ἰδὲ Α', γ', 5 «προδόντα»—προσώμοσαν=προσέτι ὤμοσαν—ἠγγήσεσθαι τοῖς Ἕλλησι — κᾶπρος= ἀγριόχοιρος — κριὸς=ἄρρεν πρόβατον, τὸ κριάρι— βᾶπτω= ἐμβυθίζω.

Ἐντεῦθεν· πόθεν, ἰδὲ Α', ι', 17—Εἰς τὸν πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐκκινήσεώς των πρὸς ἐπιστροφὴν· ἰδὲ Α', β', 5—Ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα· ὁσάκις οἱ ἐν παρατάξει βαδίζοντες στρατιῶται διετάσσοντο νὰ σταματήσωσι που παρατεταγμένοι, τὸ μὲν δόρυ ἐπήγνυον εἰς τὴν γῆν (εἶχε δὲ τοῦτο ἐν τῷ κάτω ἄκρῳ αἰχμῆν, τὸν καλούμενον *σαυρωτήρα*), τὴν δὲ ἀσπίδα ἐστήριζον ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ οὕτως ἐτίθεντο τὰ ὄπλα ἐν τάξει—Ταῦρον καὶ κᾶπρον καὶ κριόν· ὁσάκις ἐγίνοντο ἐπίσημοι ὀρκωμοσίαι παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ἔσφαζον τοιαῦτα ζῷα καὶ εἰς τὸ αἷμα αὐτῶν τὸ βέρον ἐντὸς κοιλώματός τινος (ὡς ἐδῶ τῆς ἀσπίδος) ἐβύβιζον τὴν χεῖρα ἢ ξίφος ἢ λόγχην καὶ διὰ τούτου ἐδήλουν ὅτι τὸν παραβάντα τὰς συνθήκας περιμένει ἡ αὐτὴ τύχη, οἷα τὰ θύματα.

§ 10 - 12

Τὰ πιστὰ=ἡ ἔνορκος συνθήκη — ἄγε δὴ=ἔλα λοιπόν, εἰπέ μοι—ἐπέπερ=ἄφ' οὗ βέβαια—στόλος· ἰδὲ Α', γ', 16 «τὸν στόλον ποιοῦμαι» — ἄπιμεν (μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι) ὀδὸν=θὰ ἐπανεέλθωμεν διὰ τῆς ὁδοῦ — δοκῶ ἐννεοηκέναι=νομίζω ὅτι ἔχω ἐν τῷ νῦ, ὅτι γνωρίζω — ἀπίοντες μὲν ταύτην τὴν ὁδόν, ἦν ἤλθομεν=εἰ ἀπίομεν μὲν... — ἀπολοίμεθα ἀν=ἀπολούμεθα — λιμὸς=πεινα—ἐπτακαίδεκα σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω=κατὰ τοὺς 17 σταθμοὺς τοὺς πλησιεστάτους, τοὺς τελευταίους— οὐδὲ δεῦρο λόντες=οὐδὲ ὅτε ἠρχόμεθα ἐδῶ—ἔχω λαμβάνειν=δύναμαι νὰ προμηθεύωμαι — ἐνθα ἦν τι τῶν ἐπιτηδεῶν=ἔπου...— διαπορευόμενοι ταύτην τὴν χώραν=διερχόμενοι ... — ἐπινοῶ=διανοοῦμαι, σχεδιάζω—μακροτέραν ὁδόν—ἀπορῶ=στεροῦμαι—πορευτέον ἡμῖν=δεῖ πορευέσθαι ἡμᾶς—ἵνα ἀποσπάσωμεν· ἰδὲ Α', η', 13 «οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι» — ἦν ἀπόσχω-

μεν=ἐὰν ἀποσπᾶσωμεν—οὐκέτι μὴ δυνήσεται=δὲν ὑπάρχει πλέον φόβος μήπως δυνηθῇ—καταλαμβάνω τινά=φθάνω τινά—ἐφέπομαι τινί=ἰκολουθῶ κατόπιν τινός, καταδιώκω τινά—στόλος=στρατός—σπανίζω=στεροῦμαι.

Ὁ αὐτὸς στόλος· ἰδὲ Β', α', β «ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἴωνίας» — Ἑπτακαίδεκα σταθμῶν ἐκ τούτων 13 ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἀραβίας ἀπὸ τῆς Κορσωτῆς μέχρι τῶν Πυλῶν τῆς Ἀραβίας καὶ 4 ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ. — Οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, ὅτε φυσικὰ ἦσαν περισσότερα τὰ τρόφιμα.

§ 13—15

Ἦν δυναμένη=ἐδύνατο, ἐσήμαινεν—στρατηγία=στρατηγικὸν σχέδιον, στρατήγημα—ἀποδρᾶναι· ἀόρ. τοῦ ἀποδιδράσκω=φεύγω κρυφίως, δραπετεύω (χωρὶς νὰ μὲ ἀντιληφθῇ τις)—ἀποφεύγω=φεύγω φανερά (καὶ δὲν δύναται νὰ μὲ συλλάβῃ τις)—στρατηγῶ=ὀδηγῶ — λογίζομαι=ὑπολογίζω, λογαριάζω—ἅμα ἡλίῳ δύνοντι· ἰδὲ § 3—ἐψεύσθησαν τοῦτο· ἰδὲ Α', η', 11—ἔτι ἀμφὶ δειλῆν=ἐν ᾧ ἀκόμη ἦτο δειλιόν—ἔδοξαν· ἀόρ. τοῦ δοκῶ=νομίζω—ἔθρον· ἰδὲ Α', η', 18 «δρόμῳ θεῖν»—εἰέτρωτο· ὑπερσ. τοῦ τιτρώσκομαι· πρβλ. Α', η', 26 «τιτρώσκει»—θωρακίζομαι=βάλλω τὸν θώρακα, ὀπλιζομαι—σκοπὸς=κατάσκοπος, ἐρευνητής—νέμομαι=βόσκομαι—ἐγγύς που=κἀ. που πλησίον—πρόσω=μακρὰν.

Στρατηγία νοεῖται ὁ ἀνωτέρω ὑποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀριαίου τρόπος τῆς πορείας τοῦ στρατοῦ—Κάλλιον, διότι κατὰ τύχην ὁ βασιλεὺς τὴν ὑποχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἐθεώρησεν ὡς ἐπιθεσιν καὶ ἄρα;—Ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον· ὥστε ἐπορεύοντο πρὸς βορρᾶν—Ἐτέτρωτο ἐν τῇ παρά τὰ Κούναξα μάχῃ—Ἀμφὶ δειλῆν· ἐννοεῖ τὴν δειλῆν πρῶταν (Α', η', 1), ἧτοι τὴν 3ην μ. μ.—Οἱ σκοποὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν εἶχον προαποσταλή;—Ἐποζύγια φυσικὰ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος.

§ 16 - 21

Οὐκ ἦγεν τὸ στράτευμα· ἰδὲ Α', ι', 6 «ταύτη οὐκ ἦγεν»—ἀπειρηκός· παρακ. τοῦ ἀπαγορεύω=ἀποκάμνω, κουράζομαι—ἄσιτος=νησιτικός—ὄψε=ἀργά—οὐ μὲν τοι οὐδὲ=ἄλλ' ὅμως καὶ δὲν—ἀποκλίνω=ἀλλάσσω ὁδόν—φυλάττομαι=

προσέχω μήπως—δοκῶ=φαίνομαι—εὐθύωρον (ἐπίρρ.)=κατ' εὐθείαν—δύεται ὁ ἥλιος=δύνει ὁ ἥλιος—κατασκηνηῶ=καταλύω, στρατοπεδεύω—ἐξ ὧν κωμῶν — διήρπαστο· ὑπερσ. τοῦ διαρπάζομαι—τρόπῳ τινὶ=ὀπωσθήποτε, μὲ κάποιαν τάξιν—προσέρχομαι σκοταῶς=προσέρχομαι ἐν καιρῷ σκότους—ὡς ἐτύγγανον ἀυλιζόμενοι· αὐλιζομαι=στρατοπεδεύω ἐν ὑπαίθρῳ—οἱ ἐκ τῶν πολεμίων ἐγγύτατα τῶν Ἑλλήνων σκηνοῦντες—σκηνώματα=σκηναί—ὡς ἔοικε=ὡς φαίνεται—τῇ ἐφόδῳ=ἐκ τῆς πλησιάζσεως—οἷς ἔπραττε=τούτοις (=διὰ τούτων), ἃ ἔπραττε—δοῦπος=κρότος (πρβλ. Α', η', 18 «ἐδούπησαν»)—εἰκός ἐστι γίνεσθαι=φυσικὸν εἶναι νὰ συμβαίη—φόβου ἐμπεσόντος=ἔταν αἰφνιδίως καταλάβῃ φόβος τινάς—τῶν τότε κηρύκων—ἀνειπεῖν· ἀόρ. τοῦ ἀναγορεύω=κηρύττω δυνατά—σιγὴν κηρύττω=ἐπιβάλλω σιωπὴν—προαγορεύω=προκηρύττω—ὄπλα=στρατόπεδον—μηνύω=καταγγέλλω—λήψεται· μέλλων τοῦ λαμβάνω—μισθὸν=ὡς ἀμοιβὴν (μῆνυτρα)—κενὸς=μάταιος, ἄλογος—ἄρθρος=τὰ χαράγματα—εἰς τάξιν τίθεμαι τὰ ὄπλα=παρατάσσομαι—ἧπερ εἶχον=ὅπως ἦσαν.

Ἄπειρηκότες ἦσαν οἱ στρατιῶται διὰ ποίαν αἰτίαν;—Ὅψὲ ἦν· ἦτο ἡ δὴ μ. μ. ὥρα—Καὶ τοῖς Ἑλλήσι φόβος ἐμπίπτει· εἶναι ὁ καλούμενος πανικός, ὅστις αἰφνιδίως καταλαμβάνει ἐνίοτε τοὺς στρατοὺς ἄνευ λόγου, ὡς ἐνταῦθα καὶ τοὺς Ἑλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους—Τὸν ὄνον· τὸ εὐφύεστατον τοῦτο στρατήγημα τοῦ Κλεάρχου συνετέλεσεν, ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ φόβου ὁ στρατός—Τάλαντον ἦτο ποσὸν χρημάτων (ὄχι νόμισμα) ἐξ χιλιάδων ἀττικῶν δραχμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

§ 1—2

Ὁ δὴ=ἐκεῖνο, τὸ ὅποτον λοιπόν—ἐφ' ὅδε=ἐκ τοῦδε, ἐκ τοῦ ἐξῆς—γὰρ=δηλαδὴ—πέμπων κήρυκας—περὶ σπονδῶν=ὅπως διαπραγματευθῶσι περὶ ἀνακωχῆς—ἄρχοντας τοῦ στρατοῦ—ἐπειδὴ· χρονικόν—ἀπαγγέλλω=ἀναγγέλλω, εἰδοποιῶ—τάξις=τάγμα—ἐπισκοπῶ=ἐπιθεωρῶ—ἄχρι ἄν=μέχρις ὅτου—σχολάζω=εὐκαιρῶ.

Ὁ ἔγραψα ἐν κεφ. β', 18—*Τῇ ἐφόδῳ* τίνος στρατεύματος ; —*Τῇ πρόσθεν ἡμέρᾳ* ἰδὲ α', 7—8—*Ἐκέλευε* τίνας ; —*Προφύλακες* ἐκαλοῦντο οἱ πρὸ τοῦ στρατοπέδου φρουροί, οἵτινες ὄφειλον ν' ἀναγγέλλωσιν εἰς τοὺς στρατηγούς τὴν προσέγγισιν πολεμίων. — *Ἀπήγγελλον* τί καὶ εἰς τίνας ;

§ 3—5

Κατέστησε ἀόρ. τοῦ *καθίστημι* = τακτοποιῶ, παρατάσσω—*ὡς ὀραῖσθαι* = ὥστε νὰ φαίνηται (τὸ στράτευμα)—*πάντη* = εἰς ὅλην τὴν ἔκτασίν του—*τῶν ὀπλῶν* = τῶν ὀπλιτῶν—*προέρχομαι* = προχωρῶ εἰς προὔπαντήσιν τινος — *εὖοπλος* = ὁ ἔχων ὄρατα ὄπλα — *εὐειδής* = ὁ ὄρατον εἶδος ἔχων, ὁ εὖμορφος — *φράζω* = λέγω, παραγγέλλω — *εἰμι πρὸς τινι* = εἶμαι πλησίον τινός—*ἄγγελος* = κήρυξ—*ἀνερωτῶ* = δυνατὰ ἐρωτῶ — *ἄνδρες* = ὡς ἄνδρες— *τὰ παρὰ βασιλέως ἀπαγγελόμενα* = αἱ προτάσεις τοῦ βασιλέως—*δεῖ μάχης* = ἀνάγκη εἶναι μάχης—*ἄριστον* ἰδὲ Α', ι', 19—*οὐδὲ ἔστιν ὁ τολμήσων* = οὐδὲ ὑπάρχει τις, ὅστις θὰ τολμήσῃ— *μὴ πορίσας* = ἐὰν μὴ πορίσῃ' *πορίζω* = προμηθεύω.

§ 6—7

Ἀπελαύνω = ἀπέρχομαι — *ἤκω* = ἐπανέρχομαι—*ταχύνω* = ταχέως—*ῶ* = ἐξ εὐ, ἐκ τούτου δέ— *ἐγγύς σου* ἰδὲ Β', β', 15 — *ῶ ἐπειτέτακτο* (ὕπερσ. τοῦ *ἐπιτάσσομαι*) = εἰς ὃν εἶχε δοθῆ διαταγή (ὑπὸ τοῦ βασιλέως) — *πράττειν ταῦτα* = νὰ διεξάγῃ ταύτας τὰς διαπραγματεύσεις—*ἔλεγον* οἱ ἄγγελοι—*οὐ δοκοῖεν βασιλεῖ* οἱ Ἕλληνες — *λέγειν εἰκότα* = εἰτι ἔλεγον λογικά, εἰτι εἶχον δίκαιον—*ἄξουσιν αὐτοὺς ἐκεῖσε, ἐνθὲν ἔξουσιν* = θὰ ὀδηγήσουσιν αὐτοὺς εἰς μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ λαμβάνωσι, θὰ προμηθεύωνται— *εἰ σπένδοιτο* = ἂν θὰ ἔκαμνε σπονδὰς ὁ Κλέαρχος — *τοῖς ἰουσι καὶ ἀπιουσι κήρυξιν*—*τοῖς ἄλλοις* πᾶσι στρατιώταις τῶν Περσῶν—*ἔσονται μέλλον τοῦ εἰμι*— *τὰ παρ' ὑμῶν* πρὸβλ. ἀνωτ. *τὰ παρὰ βασιλέως*—*διαγγέλλεται τι* = εἰ' ἀγγέλλων ἀνακοινοῦται τι.

§ 8-9

Μεταστησάμενος ἀόρ. τοῦ **μεθίσταμαι** **τινα** = διατάσσω **τινά** ν' ἀποχωρήσῃ — **ἐβουλευέτο** μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν — **ἔδοκε** τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς — **καθ' ἡσυχίαν** = ἡσυχως, ἀνενοχλήτως — **ἀπαγγελῶ** τοῖς κήρυξιν, ὅτι δοκεῖ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι — **διατρέβω** = χρονοτριβῶ, ἀργοπορῶ — **ἔστε ἄν** = ἕως ἔτου — **ὀκνήσωσιν** ἰδὲ Α', γ', 17 «ὀκνοῖν ἄν» — **μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν ποιήσασθαι** = **μὴ δόξῃ ἡμῖν μὴ ποιήσασθαι** = μὴ πῶς ἀπορρίψωμεν — **παρέσεσθαι φόβον τοῖς στρατιώταις** = **ὅτι παρέσται** (πάρειμι) **φόβος τοῖς στρατιώταις**, ὅτι θὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ φόβου οἱ στρατιῶται — **ὅτι σπένδοιτο** = ὅτι δέχεται τὰς σπονδὰς — **ἐκέλευε** τοὺς ἀγγέλους — **ἠγεῖσθαι** αὐτοὺς τοῖς Ἑλλησι.

§ 10-13

Μέντοι = δὲ — **ἐν τάξει** = ὡς εἰς μάχην τεταγμένον — **ὀπισθοφυλακῶ** = διοικῶ τὴν ὀπισθοφυλακίην — **ἐντυγχάνω** ἰδὲ Α', ἡ', 10 «ὄτω ἐντυγχάνοιεν» — **τάφρος** = χανδάκι — **αὐλῶν** = ὀχετόε, διῶρυξ — **ὡς** = ὥστε — **διαβάσεις** = μέσα διαβάσεως, γεφύρας — **ἦσαν ἐκπεπτωκότες** = ἐξεπεπτῶκεσαν· **ἐκπίπτω** = ῥίπτεμαι κατὰ γῆς — **τοὺς δὲ** = τινὰς δὲ (φοῖνικας) — **ἐνταῦθα**· χρονικόν — **ἦν καταμαθεῖν τινα** = ἠδύνατο νὰ παρατηρήσῃ καλῶς τις — **ὡς** = πῶς — **ἐπισιατῶ** = ἐπιθλέπω, διευθύνω — **βακτηρία** = βιάδος — **τῶν τεταγμένων πρὸς τοῦτο** = τῶν ὀρισμένων εἰς ταύτην τὴν ἐργασίαν — **βλανεύω** = εἶμαι νωθρός — **ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον** παῖσθαι = ἀποχωρίζων ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τὸν ἀξίον τιμωρίας — **ἔπαισεν ἄν** = ἔπαιεν, ἐκτόπα, ἔδερεν — **προσλαμβάνω** = λαμβάνω μέρος εἰς τι ἔργον, βοηθῶ — **αἰσχύνη** = ἐντροπή (πρὸβ. Α', γ', 10 «αἰσχυνόμενος») — **μὴ οὐ συσπουδάξῃεν τῷ Κλεάρχῳ** = νὰ μὴ συνεργάζωνται μὲ προθυμίαν μετὰ τοῦ Κ. — **οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες** = οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι 30 ἐτῶν — **ἑώρων** οἱ πρεσβύτεροι — **οὐκ ἦν ὥρα τοιαύτη, οἶα** = δὲν ἦτο ὥρα τοῦ ἔτους τοιαύτη, ὥστε — **ἄρδω** = ἀρδεύω, ποτίζω — **ἵνα προσφαίνοιτο** = ἵνα παρουσιάζωνται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.

Τάφροι καὶ αὐλῶνες ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Βαβυλῶνος ἠρδεον
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

αὐτὴν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος—**Βακτηρίαν** ἐκράτουν οἱ στρατηγοὶ τῶν Σπαρτιατῶν ὡς σύμβολον τοῦ ἀξιωματός των—**Οὐ γὰρ ἦν ὥρα**, διότι εἶχε παρέλθει πλέον ὁ διὰ τὴν σπορὰν καιρὸς τῆς ἀρδεύσεως τῆς πεδιάδος.

§ 14—16

Ὅθεν=ὀπόθεν, ἐξ ὧν (κωμῶν)—**ἀποδείκνυμι**=ὑποδεικνύω, ἐρίζω—**ἐνῆν**=ἦν ἐν ταῖς κώμαις—**ὄξος**=οἶνος ὑπόξινος—**ἐψητός** (ἐψω)=βρασμένος—**αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων**=οἱ καρποὶ τῶν χουρμαδιῶν, οἱ χουρμάδες—**ἐν τοῖς Ἑλλήσιν**=ἐν τῇ Ἑλλάδι—**ἔστιν ἰδεῖν τινα**=εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδῃ τις—**οἰκέτης**=ὑπηρέτης—**ἀπόκειται τινι**=εἶναι ἀποθηκευμένον χάριν τινός—**δεσπότης**=κύριος—**ἀπόλεκτος**=ἐκλεκτός—**τοῦ κήλλου**=ἐνεκα τῆς ὠραιότητός των—**ἤλεκτρον**=κεχριμπάρι—**οὐδὲν οὐδόλως**—**τὰς δὲ τινὰς**=μερικὰς δέ—**τραγήματα**=ὡς τραγήματα—**ἀποιθήμι**=ἀποταμιεύω—**παρὰ πότον**=κατὰ τὴν οἰνοποσίαν—**κεφαλαλγῆς**=ὁ προξενῶν κεφαλαλγίαν, ἦτοι ἄλγος (= πόνον) εἰς τὴν κεφαλὴν—**ἐγκέφαλος**=ἡ καρδιά, ἡ ψίχα—**πρῶτον**=πρώτην φοράν—**εἶδος**=μορφή, ὥραία ὄψις—**ιδιότης**=τὸ ἰδιάζον, τὸ ἰδιαίτερον—**ἡδονή**=ἡ ἡδύτης, ἡ νοστιμάδα—**ὄθεν ἐξαιρεθείη**=ἐκ τοῦ ὀποίου ἤθελεν ἀφαιρεθῆ—**ἠυαίνεται** παρατ. τοῦ **αὐαίνομαι** (αὔρος)=ξηραίνομαι.

Τὸ ἐψητὸν ὄξος ἐκ βαλάνων τῶν φοινίκων παρεσκευάζον βράζοντες τὰς βαλάνους καὶ χέοντες θερμὸν ὕδωρ ἐντός τοῦ ἀγγείου—**Τραγήματα** καλοῦνται οἱ μετὰ τὸ φαγητὸν παρατιθέμενοι ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα, κάστανα κ.τ.λ.).

§ 17—20

Ἀπαντῶ τινι=ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος—**δι' ἐρμηνέως** ἰδὲ Α', ἡ, 12 «ἐρμηνεῖ»—**γείτων τῇ Ἑλλάδι**=πλησίον τῆς Ἑ.—**εἰς ἀμήχανα πίπτω**=εἰς ἀνυπερβλήτους δυσχερείας περιέρχομαι—**εὐρημα ποιῶμαι**=θεωρῶ ἀνέλπιστον (μεγάλην) εὐτυχίαν μου **εἴ πως δυναίμην**=ἂν κατὰ τινα τρόπον ἤθελον δυναθῆ—**αἰτοῦμαι παρὰ τινος**=ζητῶ ὡς χάριν παρὰ τινος—**δίδωμι τινι**=ἐπιτρέπω εἰς τινα—**ἀποσώζω τινὰ**=ἐπαναφέρω σῶν τινα—**οὐκ ἂν ἔχειν μοι ἀχαρίστως**=ἔτι δὲν θὰ ἦτο ἀχα-

ριστία εἰς ἐμέ, θὰ ἐγνωρίζετο χάρις εἰς ἐμέ—*πρὸς ὑμῶν*—ὄφ' ὑμῶν, ἐκ μέρους ὑμῶν—*αἰτοῦμαι τινα*—κάνω αἴτησιν πρὸς τινα, παρακαλῶ τινα—*χαρίζομαι τινι*—κάνω χάριν εἰς τινα—*ὅτι...* ἡγγεῖλα—διότι κατήγγεῖλα—*ἐπιστρατεύω*—ἐκστρατεύω—*κατὰ τοὺς Ἕλληνας*—ἀπέναντι τῶν Ἑ.—*διήλασα* ἰδὲ Α', ι', 7 «διήλασε»—*συνέμειξα βασιλεῖ* ἰδὲ Β', α', 2 «ἕως Κύρῳ συμμείξαιαν»—*ἐρέσθαι* ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ—*ἐλθόντα* ἐνταῦθα—*μετρίως* = μετριοπαθῶς—*ἵνα ἦ μοι εὐπρακτότερον* = ἵνα δυνηθῶ μετὰ μεγαλυτέρας εὐκολίας νὰ κατορθώσω—*ὕμῃν*—χάριν ὑμῶν—*διαπράττομαι τι παρὰ τινος*—ἐπιτυγχάνω τι παρὰ τινος.

Τῆς β. γυναικός, ἦτοι τῆς Στατειράς—*Γείτων τῆ Ἑλλάδι* ὡς σατράπης τῆς Καρίας ὁ Τισσαφέρνης τίνων Ἑλλήνων ἦτο γείτων;—*Πρῶτος ἡγγεῖλα* ἰδὲ Α', β', 4—*Οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα* ἰδὲ Α', ι', 7—*Αὐτῶν* τίνι;—*Περὶ τούτων* τίνων;—*Μετρίως* καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Φαλτῖνον (Β', α', 10 καὶ 23) καὶ εἰς τοὺς κήρυκας (Β', γ', 5).

§ 21—24

Πρὸς ταῦτα ἐβουλευόντο—*περὶ τούτων ἐβουλευόντο*—*μεταστάντες* ἄορ. τοῦ *μεθίσταμαι*—ἀπομακρύνομαι (πρβλ. § 8 «μεταστησάμενος») — ὡς *πολεμήσοντες* πρβλ. Α', α', 3 «ὡς ἀποκτενῶν»—*ἐπορευόμεθα*—*ἐβουλόμεθα πορεύεσθαι*—*λαμβάω τινά*—καταλαμβάνω τινά—*ἐν δεινῷ εἰμι*—εδρίσκομαι εἰς δεινήν (πολὺ δύσκολον) θέσιν—*προδοῦναι αὐτόν* ἰδὲ Α', γ', 6 «προδοῦς τὸς Ἕλληνας»—*παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς τῷ Κύρῳ*—*ἐν ᾧ παρείχομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸν Κ.*, ἐδεχόμεθα παρὰ τοῦ Κ. — *εὖ ποιῶ*—εὐεργετῶ—*ἀντιποιοῦμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς* ἰδὲ Β', α', 11 «τίς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται»—*οὔτε ἔστι τι, οἷου ἔνεκα*—οὐδὲ ὑπάρχει τι, διὰ τὸ ὅποσον—*λυπῶ τινα*—ἐνοχλῶ τινα—*ἀδικοῦντά τινα ἡμᾶς*—ἐάν τις βλάπτῃ ἡμᾶς—*σὺν τοῖς θεοῖς*—μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν—*ἀμύνομαι τινα*—ἀποκρούω τινά—*ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα*—κάνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα—*ἠτιῶμαι τινος*—εἶμαι ἠττων τινός, κατώτερός τινος—*εἰς γε δύναμιν*—ἐφ' ὅσον βέβαια δυνάμεθα—*τὰ παρὰ τινος*—*ἐπιτιμῶμαι* πρβλ. § 4 «τὰ παρὰ βασιλέως» — *μενόντων*

προστ. τοῦ μένω=ὀφίσταμαι, ἰσχύω — παρέχω τινὶ ἀγορὰν=διευκολύνω εἰς τινα τὸν ἐπισιτισμόν.

Πολλὰς προφάσεις· ἰδὲ ταύτας ἐν Α', α', 6—7 καὶ 14 καὶ β', 1.

§ 25 - 29

Εἰς τὴν ὑστεραίαν ἡμέραν=κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν (πρὸλ. Α', ζ', 1 «εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἔω») — φροντίζω=ἀνησυχῶ — σώζειν=ἀποσώζειν — καίπερ=καίτοι, μολονότι — πάνυ πολλῶν=πλειστων—ὡς οὐκ ἄξιον εἶη=ὅτι δὲν ἦτο ἀξιοπρεπές—ἐξεστὶν ὑμῖν=δύνασθε—πιστὰ λαμβάνω=λαμβάνω ἔνορκον διαβεβαίωσιν—ἧ μὴ=τῷ ὄντι ἀληθῶς—φίλιος = φιλικός ἀδόλως=ἄνευ δόλου, τιμίως—ἀπάγω=ὀδηγῶ—ὅπου ἂν μὴ ἦ=ὅπου δὲν θὰ εἶναι δυνατόν—πρίασθαι· ἄορ, τοῦ ὠνοῦμαι=ἀγοράζω—ἐάσομεν· μέλλων τοῦ ἐάω=ἀφίνω—αὔ=ἄφ' ἑτέρου — δεήσει· μέλλων τοῦ δεῖ=εἶναι ἀνάγκη — ὁμόσαι· ἄορ, τοῦ ὁμνυμι=ὀρκίζομαι—ὡς διὰ φιλίας χώρας—ἄσινῶς=ἀδολῶς, χωρὶς νὰ βλάβητε τίποτε—σῖτα=τροφαί — ὁμόσαι ἔξειν ἡμᾶς τὰ ἐπιτήδεια—ταῦτα ἔδοξε Ἑλλησι καὶ βαρβάροις — ἔλαβον δεξιὰς—ἄπειμι· μέλλων τοῦ ἀπέρχομαι—ὡς=πρὸς — συσκευασάμενος· ἰδὲ Β', β', 4 «συσκευάζεσθε» — ὡς ἀπάξων ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἀπιών· ἰδὲ § 21 «ὡς πολεμήσοντες»· ἀπιών· μετοχὴ τοῦ ἀνωτ. ἄπειμι—ἀρχὴν=σατραπείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

§ 1 - 4

Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ — ἀναγκαῖος=συγγενής— πρὸς τοὺς ὄντας σὺν ἐκείνῳ (τῷ Ἀριαίῳ — παραθαρρύνω=δίδω θάρρος, ἐνθαρρύνω—δεξιὰς=ὕποσχέσεις—ἐνίοις· ἰδὲ Α', ζ', 5 «ἐνιοὶ δέ» — μὴ μνησικακήσειν=ὅτι δὲν θὰ . . . μνησικακῶ τινι=ἐνθυμοῦμαι τὸ κακόν, τρέφω πάθος μνησικακίας ἐναντίον τινός — τῆς ἐπιστρατείας=ἐνεκα τῆς ἐκστρατείας—τὰ παροιχόμενα=τὰ παρελθόντα—ἐνδηλος=κατάδηλος, καταφανής=ἦτον προσέχω τὸν νοῦν τινι=ὀλιγώτερον περιποιουμαί τινα, δεικνύο· Ἐμμ, Γ. Παντελάκη Χρηστομάθεια Β' Ἐκδ. Θ'. 8

μαι ψυχρὸς πρὸς τινα—*τί*—*διατί*—*μένω*—*περιμένω*—*ἐπιστά-
μεθα*· ἰδὲ Α', γ', 12—*ποιήσαιτο ἂν περὶ παντὸς ἀπολέσαι
ἡμᾶς περὶ παντὸς ποιοῦμαι*—*καταβάλλω* πᾶσαν προσπάθειαν
—*ὑπάγομαι*—*προσπαθῶ* νὰ ἐξαπατήσω (πρβλ. Β', α', 18)—*διὰ
τὸ διεσπάρθαι*—*διότι* εἶναι διεσκορπισμένον· τὸ ῥῆμα ;—*αὐτῷ*
—*αὐτοῦ*—*ἐπὴν* (ἐπεὶ ἂν)—*ἄφ'* *οὕ*—*ἀλισθῆ*· ἄορ. τοῦ *ἀλλίζομαι*
—*συναθροίζομαι*—*οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ*—*δὲν* ὑπάρχει τρόπος
νὰ μὴ, ἐξ ἅπαντος—*ἀποσκάπτω*—*ἀποκλείω* τὴν ὁδὸν σκάπτων
(τάφρον) —*ἀποτειχίζω*—*ἀποκλείω* τὴν ὁδὸν κτίζων *τεῖχος*—*ὡς
ἦ*—*ἵνα ἦ*—*ἄπορος*—*ἀδιάβατος*—*ἐκὼν γε*—*ἐκουσίως*, μὲ τὴν
θέλησίν του τοῦλάχιστον (πρβλ. Α', α', 9 «ἐκούσαι») —*τοσοῖδε*—
τόσον ὀλίγοι—*ἐπὶ ταῖς θύραις*—*πλησίον* τῆς πρωτευούσης —
καταγελῶ—*περιπαίζω*, *περιγελῶ*.

Ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσι διέμεινεν ὁ Τισσαφέρνης παρὰ
τῆ βασιλείᾳ ἐν Βαβυλῶνι ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀποστράτευσιν
τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ πολεμησάντων στρατιωτῶν καὶ τὴν
ἀποστολὴν αὐτῶν εἰς τὰς πατρίδας των—Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀρι-
αίου λοιπὸν καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς αὐτοῦ εἶχον μείνει πιστοὶ
εἰς τὸν βασιλέα—*Ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ*· ὑπερβολή, διότι τὰ
Κούναξα δὲν ἦσαν πλησίον τῆς Βαβυλῶνος.

§ 5—7

Ἐνθυμοῦμαι—*ἔχω* κατὰ νοῦν — *ἐννοῶ*—*συλλογίζομαι*—
δόξομεν τοῖς πολεμίοις—*ἐπὶ πολέμῳ*—*πρὸς* πόλεμον, ἵνα πο-
λεμήσωμεν κατ' αὐτῶν—*ποιῶ παρὰ τὰς σπονδὰς*—*παραβαίνω*
τὰς σπονδὰς—*οὐδὲ ὄθεν*—*οὐδὲ* δειλεῖ κώμας, ἐξ ὧν — *ἐπισιτί-
ζομαι*—*πρμηθεύομαι* τροφίμα—*αὔθις*—*πρὸς* τούτοις—*ὁ ἡγη-
σόμενος ἡμῖν* ἰδὲ Β', γ', 9—*ἀποστὰν ἂν ἡμῶν*—*ἤθελεν* ἀπο-
χωρισθῆ ἡμῶν, τὸ ῥῆμα ; — *λελείπεται* τετελ. μέλλων τοῦ *λεί-
πομαι*—*οἱ πρόσθεν ὄντες* φίλοι—*ἄρα*—*ἴσως*—*ποταμός ἐστιν*
ἡμῖν διαβατέος—*πρέπει* νὰ περάσωμεν ποταμόν—*δ' οὖν*—*ἀλλ'*
ἕμως—*ἀδύνατόν* ἐστιν ἡμῖν—*οὐ μὲν δὴ ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν*—
δὲν ἔχομεν βέβαια, ὡς γνωστόν, ἱππεῖς ἡμεῖς—*πλείστου ἄξιοι*
ἰδὲ Α', γ', 12 «πολλοῦ ἄξιος»—*ἠττωμένων* δὲ ἡμῶν—*εἶπερ*—
ἂν βέβαια—*ὄ, τι δεῖ*—*τί δεῖ*, τίς ἢ ἀνάγκη—*ἐπιουρκῶ θεοὺς*—

παραβλίνων τοὺς πρὸς τοὺς θεοὺς ὄρκους μου ἐξοργίζω αὐτοὺς — τὰ ἑμαυτοῦ πιστὰ ἀπιστὰ ποιῶ τινι = καθιστῶ εἰς τινα ὑποπτον τὴν πίστιν μου, διδῶ ἀφορμὴν εἰς τινα νὰ μὴ πιστεῦῃ εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου.

Καὶ πάντα ταῦτα, ὅπως καὶ ἄλλα, ἅτινα σεῖς δὲν σκέπτεσθε. — Ταῦτα ποιούτων ἡμῶν ποῖα; — Οὐ μὲν δὴ . . . ἰππεῖς εἰσιν ἡμῖν· διότι οἱ ὀλίγοι Θυρᾶκες ἰππεῖς τῶν Ἑλλήνων εἶχον αὐτομολήσει πρὸς τοὺς Πέρσας μετὰ τοῦ Μιλτοκύθου (Β', β', 7). — Πολλὰ τὰ σύμμαχα, ἦτοι ποταμοὶ, τάφροι, ἰππεῖς κ.τ.τ. — Βαρβάρους· τοῖς περὶ τὸν Ἀριατον.

§ 8—12

Τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἰδὲ Α', α', 6 «τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν» — ὡς ἀπιῶν εἰς οἶκον = σκοπῶν ὅπως ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν, σατραπείαν — ὑφορῶ = ὑποπτεύω — αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν = μόνοι χωριστά — χωρῶ = προχωρῶ — φυλάττονται ἀλλήλους = προφυλάσσονται ἀπ' ἀλλήλων — ξυλιζομαι = συλλέγω ξύλα — ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου — πληγὰς ἐντεινω τινι = κτυπῶ, δέρω τινά — παρεῖχεν ἔχθραν = ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς ἔχθραν.

Ἦκε· πόθεν; ἰδὲ κεφ. γ'. 29 — Εἰς οἶκον ποῖα ἦτο ἡ σατραπεία τοῦ Τισσαφέρνους; — Ὁ Ὀρόντας ἦτο σατράπης τῆς Ἀρμενίας, ὅστις εἶχε σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀρταξέρξου Ῥοδογούνην — Ξυλιζόμενοι ὅμοια τὸ λαχανίζομαι καὶ φρυγανίζομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

§ 1—2

Τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων ἰδὲ Α', β', 6 — ὑποψίαι = πολλαὶ ἀφορμαὶ πρὸς ὑποψίαν — ἐπιβουλή = ἐνεδρα, σχέδιον ἐπιθέσεως (πρβλ. Α', α', 3 «ὡς ἐπιβουλεύσει») — ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἰδὲ Α', ι', 17 — συγγενέσθαι· ἀόρ. τοῦ συγγίγνομαι τινι ἰδὲ Α', α', 9 — εἴ πως δύναιτο = ἵνα ἴδῃ ἂν κατὰ τινα τρόπον θὰ ἦδύνατο (πρβλ. Β', γ', 10 «εἴ πως δυναίμην») — παύω = διαλύω — ἐξ αὐτῶν = ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν — πόλεμον γενέσθαι αὐτοῖς — ἐροῦντα τῷ Ἰτισσαφέρνει· μέλλων τοῦ λέγω — οὐι χεῖζει·

ἰδὲ Α', η', 22 «*εἰ χεῖρόισιν*»—*έτοιμως*=προθύμως, ἀμέσως—*ήκειν τὸν Κλέαρχον*.

§ 3—15

Ἐυνήλθον=συνήλθον συνεγένοντο—*ήμῖν*=ὄφ' ἡμῶν—*δεξιάς*· ἰδὲ Β', δ', 1—*φυλαττόμενον ἡμᾶς*· ἰδὲ Β', δ', 10—*ἀντιφυλαττόμεθα* ὑμᾶς=ἐπίσης καὶ ἡμεῖς προφυλασσόμεθα ἀπὸ σαῶς—*σκοπῶ*=ἐξετάζω, ἐρευνῶ μὲ τὸν νοῦν—*αἰσθάνομαι*=ἐννοῶ (πρβλ. Α', η', 22)—*πειρῶμαι*=προσπαθῶ—*σαφῶς*=ἀληθῶς—*ἐπινοῶ τι*=διανοοῦμαι, σκέπτομαί τι—*εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι*=*συγγίγνομαι τινι*—*ὅπως ἐξέλοιμεν τὴν ἀπιστίαν ἀλλήλων*=ὅπως παύσαιμεν τὰς ὑπεψίας ἀλλήλων § 2' *ἐξέλοιμεν*· ἄορ. τοῦ *ἐξαιρῶ*=ἀφαιρῶ, διαλύω, παύω—*ἀπιστία*=δυσπιστία—*ἤδη*=μέχρι τοῦδε—*τοὺς μὲν . . . τοὺς δὲ*=ἄλλους μὲν . . . ἄλλους δὲ—*ἐκ διαβολῆς*=ἐνεκα συκοφαντίας (πρβλ. Α', α', 3 «*διαβάλλει*»)—*φθάνω*=προλαμβάνω—*πρὶν παθεῖν κακὸν τι*—*ποιῶ κακὸν τινα*=προξενῶ κακὸν εἰς τινα—*ἀνήκεστος*=ἀθεράπευτος—*μέλλω*=σκοπεύω—*τοιοῦτον κακὸν*—*ἀγνωμοσύνη*=ἀνοησία—*συνουσία*=συναμιλία, προφορικὴ ἐξήγησις—*διδάσκειν*· *τινὰ ὡς*=ἀποδεικνύω εἰς τινα ὅτι—*οὐκ ὀρθῶς*=ἀδίκως—*ἀπιστῶ τινι*=δυσπιστῶ εἰς τινα.

Πρῶτον καὶ μέγιστον=πρώτη καὶ μέγιστη ἀπόδειξις (τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου εἶναι τὸ ἐξῆς)—*οἱ θεῶν ὅρκοι*=οἱ θεοὶ, οἱ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅρκοι—*ὅστις σύννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς τούτων*· *σύννοιδα ἑμαυτῷ*=συναισθάνομαι (πρβλ. Α', γ', 10 «*σύννοιδα ἑμαυτῷ ἐψευσμένος*»)· *παραμελῶ τινος*=δὲν λαμβάνω ὅπ' ἔστιν τι, περιφρονῶ τι—*εὐδαιμονίσαιμι ἄν*· ἰδὲ Α', ζ', 3 «*ὕμᾶς εὐδαιμονίζω*»—*τὸν θεῶν πόλεμον*=τὸν θεῶν, τῶν ἀπὸ τῶν θεῶν πόλεμον, τὴν θεῶν τιμωρίαν—*ἀπὸ ποίου τάχους*=μὲ ποῖαν ταχύτητα—*ὅποι*=εἰς ποῖον μέρος—*εἰς ποῖον σκοτός ἀποδραῖή ἄν*—*εἰς ποῖον σκοτεινὸν τόπον ἀποδράς τις ἀποφύγοι ἄν αὐτόν*—*ὅπως ἄν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ*=πῶς εἰς ὀχυρὸν τόπον ἀποστάς ἀποφύγοι ἄν αὐτόν—*πάντη πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχά ἐστι*=πανταχοῦ τὰ πάντα ὑποχέρινα εἶναι εἰς τοὺς θεοὺς, ὑποτάσσονται εἰς τοὺς

θεοῦς — πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι=πάντων ἐξ ἴσου οἱ θεοὶ δεσπόζουσιν.

Οὕτω γινώσκω=ταύτην τὴν γνώμην ἔχω—παρ' οὓς ἡμεῖς κατεθέμεθα τὴν φιλίαν συνθέμενοι αὐτήν· κατατίθεμαί τι παρά τινα=ὡς παρακαταθήκην (πρὸς φύλαξιν) ἐμπιστεύομαί τι εἰς τινα· συντίθεμι φιλίαν=συνάπτω φιλίαν—τῶν ἀνθρωπίνων=ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τῶν ἀνθρώπων—εὐπορος=εὐδιάθετος, εὐκολοπέραστος—ἀπορία=ἐλλειψις—διὰ τοῦ σκοτούς=σκοτεινῆ, ἄγνωστος—δύσπορος=ὁ οὐκ εὐπορος—ὄχλος=πλήθος ἀνθρώπων—ἐρημία ἀνθρώπων—ἀπορία (ἐνταῦθα)=ἀμηχανία, δυσκολία.

Δῆ=τῷ ὄντι—μανέντες· ἄορ. τοῦ μαίνομαι=παραφρονῶ, τρελλαίνομαι—ἄλλο τι ποιήσομεν—ἐφεδρος=ἐκδικητής, ἀντίπαλος—ὄσων καὶ οἴων=πόσων καὶ πόλων—ποιεῖν σε κακόν τι πρβλ. § 5—τῶν τότε ἀνθρώπων τῶν συγχρόνων του—εὖ ποιεῖν ἰδὲ Β', γ', 22—σὲ δὲ νῦν ὄρῳ' σὲ δὲ νῦν ὄρῳ' τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφύζοντα, τὴν δὲ βασιλείῳ δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμῖα ἐχεῖτο, σοὶ ταύτην ξύμμαχον οὖσαν—τὴν σαυτοῦ χώραν σφύζοντα=ἔτι τὴν ἰδικὴν σου σατραπείαν διασώζεις, διατηρεῖς—ἣ πολεμῖα ἐχεῖτο Κῦρος=κατὰ τῆς ὁποίας ἐπολέμει ὁ Κ.—ὄστις οὐ βούλεται=ὥστε μὴ βούλεσθαι.

Ἄλλὰ μὴν=ἀλλ' ὅμως—ἐρῶ γὰρ=θὰ εἶπω βέβαια—οἶδα γὰρ=γινώριζω δηλαδὴ—λυπηρὸς εἰμί τινα=ἐνοχλητικὸς εἶμαι εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα—σὺν τῇ παρούσῃ ἐμοὶ στρατιωτικῇ δυνάμει—ταπεινοὺς παρασχεῖν ἂν ὑμῖν=ἔτι παράσχοιμι ἂν τ. ὁ., ἔτι δύναμαι νὰ καταστήσω εὐπειθεῖς εἰς ὑμᾶς, νὰ ὑποτάξω εἰς ὑμᾶς—τεθυμωμένους· παρακ. τοῦ θυμοῦμαι=ὀργίζομαι—μᾶλλον=εὐκολώτερον—κολάζομαί τινα=τιμωρῶ τινα—τῆς οὐσης νῦν σὺν ἐμοὶ=τῇ δυνάμει τῇ οὐσῇ νῦν σὺν ἐμοὶ—ἀλλὰ μὴν=πρὸς δὲ τούτοις, τέλος δὲ—ἐν τοῖς οἰκοῦσι πέριξ τῆς σῆς χώρας=μεταξὺ τῶν γειτόνων σου—ὡς μέγιστος=ὡς σπουδαιότατος, ἰσχυρότατος—ὡς δεσπότης ἀναστρέφομαι=ὡς κύριος συμπεριφέρομαι—ὑπηρέτης=βοηθός—ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἕνεκα—ἦν χάριν ἔχοιμεν ἂν σοι· ἔχω χάριν τινί=χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα—σωθέντες=εἰ σωθείημεν—ἐνθυ-

μουμένω· ἰδὲ Β', δ', 5—*θαυμαστόν*=παράδοξον—*ἡδίστα*=
εὐχαριστότατα· τὸ θετικόν;—*δεινὸς λέγειν*=ἱκανὸς εἰς τὸ λέ-
γειν, ἱκανὸς ῥήτωρ—*ἐπιβουλεύομεν* ἰδὲ Α', α', 3—*ἀπημείφθη*
ἀόρ. τοῦ *ἀπαμείβομαι*=ἀποκρίνομαι.

Ὅρκους καὶ δεξιὰς ἰδὲ γ', 28—*Τοιοῦτον οὐδέν*· δηλαδὴ;
—*τὴν Κύρου* χώραν εἶχεν ὁ Τισσαφέρνης λαβὼν αὐτὴν παρὰ
τοῦ βασιλέως ἕνεκα τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ πρὸς αὐτόν—*Αἴγυ-*
πτίους ἰδὲ Β', α', 14.

§ 16—23

Ἦδομαι· πρβλ. Α', η', 21 «*ἡδόμενος*»—*ταῦτα γινώσκων*
πρβλ. § 8 «*εὖτω γινώσκων*»—*βουλεύω κακόν τι*=μελετῶ,
σχεδιάζω κακόν τι κατὰ τινος—*ἅμα*=συγχρότως—*εἶναι ἄν*=
ὅτι εἴης ἄν, θὰ εἶσαι—*κακόνους*=ἐχθρὸς (ἀντίθ. εὔνοος)—*ὡς*
ἄν μάθης=ἵνα μάθης—*ἀντάκουσον*=ἄκουσον καὶ εὐ, ὅπως
ἐγὼ ἤκουσα τοὺς λόγους σου—*ἀπολέσαι ἀόρ.* τοῦ *ἀπόλλυμι*
τινα—*πότερα*=πότερον, ποῖον ἐκ τῶν ἐξῆς—*ὄπλισις*=ὄπλα—
ἐν ἧ=δι' ὧν—*οὐδεὶς κίνδυνος εἴη ἄν ἀντιπάσχειν ἡμᾶς*
ἀντιπάσχω=ἀντὶ κακοῦ τινος πραχθέντος ὑπ' ἐμοῦ λαμβάνω
καὶ ἐγὼ κακόν, βλάπτομαι καὶ ἐγὼ.

Χωρῖα ἐπιτήδεια = τόποι κατάλληλοι—*ἀπορεῖν ἄν* =
ὅτι ἀπορήσομεν, δὲν θὰ ἔχωμεν—*τοσαῦτα μὲν πεδία ὄρατε*
φίλια ὄντα ὁμῖν=καίπερ εὐρισκόμενα ἐν εἰρήνῃ πρὸς ὑμᾶς—
διαπορεύεσθε=ὀφείλετε νὰ διέλθητε—*ὄντα πορευτέα ὑμῖν*=
ὅτι δεῖ ὑμᾶς πορεύεσθαι· *πορεύομαι ὄρος*=ὑπερβαίνω ὄρος
—*ἂ προκαταλαβοῦσιν ἡμῖν ἔξεστι παρέχειν ὑμῖν ἄπορα*
ἔξεσιν ἡμῖν=ἐξουσία ἐστὶν εἰς ἡμᾶς, ἐυόμεθα ἡμεῖς· *ἄπορα*
τὰ ὄρη παρέχω τι=ἀνυπέρβατα τὰ ὄρη καθιστῶ εἰς τινα,
δὲν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὑπερβῇ τὰ ὄρη—*ἐφ' ὧν ἱσταμέ-*
νοις ἡμῖν ἔξεστι ταμιεύεσθαι=ἐπὶ τῶν ὁρίων ἱστάμενοι δυνά-
μεθα νὰ ἀποχωρίζωμεν (ἐξ ὁμῶν, ὅταν θὰ διαβαλίγητε τοὺς ποτα-
μοὺς) τοσοῦτους ὁμῶν, ὁπόσοις ἄν βουλώμεθα μάχεσθαι
— *εἰσι* . . . *οὗς*=ἐντοὺς, τινάς—*διαπορεύω τινα* = διευκο-
λῶνω εἰς τινα τὴν διάβασιν.

Εἰ ἠτιώμεθα· εὐκτ. τοῦ *ἠτιῶμαι ἐν τινι*=μειονεκτῶ εἰς
τι, εἶμαι ὑποδεέστερός τινος κατὰ τι—*τὸ γέ τοι πῦρ*=τὸ πῦρ

ὅμως βέβαια—*κρεῖττον*—ισχυρότερον — ὁ καρπός—οἱ καρποὶ
 τῆς γῆς—*ἀντιτάτω τινὶ λοιμὸν*—ἀντιπαρατάσσω κατὰ τινος ὡς
 ἐχθρὸν τὴν πείναν — *ᾧ ὑμεῖς οὐκ ἂν δύνασθε μάχεσθαι* —
ἀγαθός—ἀνδρετός.

Πῶς ἂν οὖν . . . ἐξελοίμεθα ἀόρ. τοῦ ἐξαιροῦμαι τι — ἐκ-
 λέγω, προτιμῶ τι—*πόροι*—μέσα—*ἔπειτα*—ὅμως— *πρὸς θεῶν*
 —ἐνώπιον τῶν θεῶν—*αἰσχροὺς*—ἐπονειδιστοί, ἄτιμοι— *ἄπορος*
καὶ ἀμήχανος — ὁ εὐρισκόμενος ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ·
ἀπόρων ἐστὶ—εἶναι ἴδιον ἀπόρων — *ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι*—ὕπὸ
 ἀναγκῶν πιέζομαι — *καὶ τούτων πονηρῶν*—καὶ μάλιστα ὅταν
 οὗτοι εἶναι πονηροί — *ἐπιορκία*—παράβασις ὄρκου — *ἀπιστία*
 —ἀθέτησις ὑποσχέσεως—*ἀλόγιστος*—ἀπερίσκεπτος—*ἡλίθιος*—
 μωρός, βλάξ.

Τί δὴ—*διατί λοιπόν*— *ἐξὸν ἡμῖν*—*εἰ καὶ ἐξῆν ἡμῖν ἐν ᾧ*
ἠδυνάμεθα—*ἔρχομαι ἐπὶ τι*—προβαίνω εἰς τι, ἐπιχειρῶ τι —
ἴσθι· προστ. τοῦ *οἶδα* — *ἔρω*· σφοδρὰ ἐπιθυμία — *τὸ γενέσθαι*
ἐμὲ πιστὸν τοῖς Ἑλλήσι—δηλαδὴ νὰ ἀποδείξω ἐγὼ τὴν εἰλι-
 χρνεϊάν μου πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ οὕτως ἐλκύσω τὴν ἐμπι-
 στοσύνην αὐτῶν—*καὶ κατοβῆναι ἐμὲ εἰς τὴν ἐμὴν ἀρχὴν ἰσχυ-*
ρὸν δι' εὐεργεσίας τούτω τῷ ξενικῷ, ᾧ Κύρος πιστεύω
διὰ μισθοδοσίας ἀνέβη εἰς Κούναξα — *ξενικῷ*· ἰδὲ Α'. β', 1
 «τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ» — *ἀνέβη*· ἰδὲ Α', α', 2 «ἀναβαίνει
 Κύρος» — *ὄσα*—εἰς πόσα — *τὰ μὲν τούτων*—ἄλλα μὲν ἐκ τού-
 των — *ὀρθὴν ἔχω*—ὀρθίαν φορῶ — *τὴν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ* τιάραν
 — *ὕμων παρόντων*—ἐὰν ὑμεῖς παρῆτε, ἐὰν βοηθῆτε ὑμεῖς —
εὐπετῶς—εὐκόλως.

Ταῦτα γινώσκων· ποῖα; — *Τιάρᾳ*· περσικὸν κάλυμμα τῆς
 κεφαλῆς κωνοειδές, τὸ ὅποτον πάντες μὲν αἱ ἄλλοι ἐφόρουσαν κε-
 κλιμένον, μόνος δ' ὁ βασιλεὺς ὀρθίαν—*τὴν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ τιά-*
ραν· ἡ ἔννοια εἶναι αὕτη, ὅτι δὲν θὰ λέγεται μὲν βασιλεὺς ὁ
 Τισσαφέρνης, θὰ ἔχη ὅμως τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ γίνῃ
 βασιλεὺς, ἀρκεῖ νὰ ἔχη τὴν βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων— *ἕτερος*,
 ἦται αὐτὸς οὗτος ὁ Τισσαφέρνης.

§ 24—27

Εἶπεν ὁ Κλέαρχος—*οὐκοῦν . . . ἀξιοὶ εἰσι*—λοιπόν δὲν ἀξι-

ζει δὲν πρέπει ; — τοιούτων ὑπαρχόντων ἡμῖν εἰς φιλίαν = ἀφ' οὗ ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (ἦτοι ἰσχυροὶ) λόγοι διὰ τὰ εἶμεθα φίλοι—*διαβάλλοντες*—διὰ τῶν διαβολῶν των—*τὰ ἔσχατα πάσχω*—ὕφισταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι—*ἐλθεῖν μοι*—νά ἔλθῃτε εἰς τὴν σκηνὴν μου—*ἐν τῷ ἐμφανεῖ*—φανερὰ, ἀπροκαλύπτως—*ὄθεν*—πόθεν, παρὰ τίνων—*ἐκ τούτων τῶν λόγων*—μετὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην—*φιλοφρονούμενος*—θέλων νὰ περιποιηθῇ—*μένειν παρ' ἑαυτῷ*—ἐκέλευσε—*παρεκάλεσε*—*σύνδειπνον ποιῶμαι τινα*—προσκαλῶ τινα εἰς τὸ δεῖπνόν μου.

§ 27 - 30

Τῇ ὑστεραία ἰδὲ Β', β', 17—*δῆλος ἦν οἰόμενος*—ἐφαίνετο ὅτι ἐπίστευεν—*πάνυ φιλικῶς διακεισθαι τῷ Τισσαφέρνει*—ὅτι εὐρίσχετο εἰς φιλικωτάτας σχέσεις μετὰ τοῦ Τ.—*ἀπήγγελλε τοῖς Ἕλλησι*—τούτους, οὓς ἐκέλευε Τισσαφέρνης—*ἐλέγχομαι διαβάλλων*—ἀποδεικνύομαι ὡς διαβόλεως—*κακόνους* ἰδὲ § 16—*συγγεγενημένον Τισσαφέρνει* ἰδὲ § 2—*στασιάζω τινι*—κάνω κόμμα ἐναντίον τινός, ἀντιπράττω κατὰ τινος—*λαμβάνω πρὸς ἑμαυτὸν*—λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου—*ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινα*—εἶμαι ἀφωσιωμένος πρὸς τινα—*παραλυπῶ*—παρενοχλῶ—*ἐκποδῶν εἰμι*—ἐκδιώκομαι—*ἀντέλεγον μὴ ἵεναι*—ἀντιλέγοντες ἔλεγον μὴ ἵεναι—*ἰσχυρῶς κατατείνω*—πολὸ ἐπιμένω—*ἔστε*—ἔως ἔτου—*διεπράξατο* ἰδὲ Β', γ', 25 «*διαπραγμάνοις*»—*συνηκολούθησαν* τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς ὡς εἰς ἀγορὰν ἰόντες—ὡς ἀγοράσαντες τροφάς.

Ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τίνων ; — *Ἵπώπιτε* . . . *Μένωνα* ὁ Κτησίας λέγει ὅτι ὁ Κλέαρχος καὶ ὁ Μένων «*αἱεὶ διάφοροι* (=ἐχθροὶ) ἀλλήλοισι ἐτύγχανον, διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν»—*Μένωνα* . . . *μετὰ Ἀριαίου* ὅτι ὁ Μένων ἔμενε παρὰ τῷ Ἀριαίῳ εἰδομένῳ ἐν Β', β', 1—*Τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι*, ἦτοι ἐπεθύμει ὁ Κλέαρχος νὰ ἐκλίπη ἀπὸ τὸ μέσον ὁ Μένων, διὰ τὰ μὴ ἀντιπράττη κατ' αὐτοῦ παρασύρων πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοῦ στρατιώτας—*Τῶν στρατιωτῶν τινες ἀντέλεγον*, ὥστε πάντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ συ ἐφώνησαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ Κλε-

άρχου ἴσως ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐπιβολῆς αὐτοῦ καὶ μόνον τινὲς ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἐτόλμησαν νὰ διαμφισβητήσωσι τὸ ὀρθὸν τῆς ἀποφάσεώς του— Ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ ἐπομένως ἄσπλοι.

§ 31 - 37

Ἐπὶ ταῖς θύραις—πρὸ τῆς σκηνῆς (πρβλ. Α', β', 11 «ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας»)—*παρακαλοῦμαι εἶσω*—προσκαλοῦμαι μέσα — *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου*—διὰ τοῦ αὐτοῦ παραγγέλματος — *οἱ ἔνδον* τῆς σκηνῆς ὄντες — *ᾤτινι ἐντυγχάνοιεν*· ἰδὲ Β', α', 10 «ἐνετύγχανον τάφροις» — *κτείνω*—ἀποκτείνω — *ἱππασία*—τὸ τρέξιμον τῶν ἱππέων — *ὅ,τι ἐποίουν* οἱ ἱππεῖς — *ἀμφιγνοῶ*—ἀπορῶ, δὲν ἐννοῶ — *πρὶν ἦκε φεύγων*—ἕως ὅτου ἦλθε τρέχων, δροματος — *τετρωμένος*· ἰδὲ Β', β', 14 «διότι ἐτέτρωτο» — *ἐκ τούτου δὴ*—κατόπιν λοιπὸν — *ἔθειν*· ἰδὲ Α', η', 18 «ἤρξατο θεῖν» — *αὐτίκα ἤξειν*· ἰδὲ Β', α', 9 «αὐτίκα ἤξω» — *πιστότατοι Κύρῳ*· ἰδὲ Α', ζ', 5 «πιστὸς Κύρῳ» — *γινώσκω*—ἀναγνωρίζω — *τεθωρακισμένοι*· ἰδὲ Β', β', 14 «ἐθωρακίζετο» εἰς τριακοσίους· ἰδὲ Α', α', 10 «εἰς δισχιλίους» — *ἐγγύς εἰμι*—πλησίον εἶμαι — *εἴ τις εἶη*—εἴ τις ἦν, ἂν ὑπελείπετό τις — *τὰ παρὰ βασιλέως*· ἰδὲ Β', γ', 4 — *ἔξῃλθον* ἐκ τοῦ στρατοπέδου — *φυλαττόμενοι*· ἰδὲ § 3 «ὄρω σε φυλαττόμενον» — *ἐπιαιτιζόμενος*· ἰδὲ Β', δ', 5 «ἔθεν ἐπιαιτι. οὔμεθα».

§ 38 - 42

Ἐπειδὴ χρονικόν—*ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον*—ἵσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοιαύτην, ὥστε ὁμιλῶν νὰ ἀκούωμαι — *ἐπιορκῶν*· ἰδὲ Β' δ', 7 «ἐπιορκῆσαι» — *λύω τὰς σπονδὰς*—παραβαίνω τὰς συνθήκας — *ἔχω τὴν δίκην*—ἔχω ὑποστῆ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν (πρβλ. Α', γ', 20 «τὴν δίκην ἐπιθεῖναι») — *ὁμόσαντες*—*εἰ καὶ ὠμόσατε*· ἰδὲ Β', β', 8 «ὠμόσαν» — *τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς*—*νομεῖν*· μέλλων τοῦ νομιζῶ — θεωρῶ — *προδόντες*—*ἐπεὶ προῦδοτε*, ἀφ' οὗ ἐπροδώκατε — *ἄθεος*—ἀσεβῆς — *ἀπολωλέκατε*· παρακ. τοῦ ἀπόλλυμι — *τοῖς οὖσι ξὺν τούτοις*—*ἐπὶ τούτῳ*—κατόπιν τούτου — *δεῦρο*—ἐδῶ — *τὰ βέλ-*

τιστα τὰ συμφορώτατα—πρὸς ταῦτα... οὐδὲν ἀποκρινάμενοι ἀπῆλθον.

Ἔσκησαν τίνες; — Τοῦ ἐκείνου δούλου· Ἰδὲ Α', ζ', β — Ἔλεγε Κλεάνωρ, διότι ἦτο ὁ πρεσβύτατος — Καὶ οἱ ἄλλοι τίνες; Ἰδὲ § 35 — Ἐν τοῖς πολεμίοις, ἦτοι τῷ Τισσαφέρνει καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα — Ἐυεργέται· διατί;

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

§ 1—3

°*Όσα ἐγένετο . . . ἐν ταῖς σπονδαῖς*—ἔσα συνέβησαν καθ' ὄν χρόνον ἰσχυον αἱ συνθήκαι — *ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ*—ἐν τοῖς προηγουμένοις βιβλίοις — *συνειλημμένοι ἦσαν*' ὑπερσ. τοῦ συλλαμβάνομαι—*συνεπισπόμενοι*' ἄορ. τοῦ συνεφέπομαι συνακολουθῶ—*ἀπωλώλεσαν*' ὑπερσ. τοῦ ἀπόλλυμαι—*ἀπορία*—ἀμηχανία — *ἐννοοῦμαι*—ἔχω ἐν νῷ, συλλογίζομαι (πρβλ. Β', δ, 5 «ἐννοῶ») — *ἐπὶ ταῖς θύραις* ἰδὲ Β', δ', 4 — *κύκλω πάντη* — *δλόγυρα παντοῦ*—*αὐτοῖς . . . πολέμια* — *ἀγορὰν . . . παρέξιεν*. ἰδὲ Β', γ', 24 «ἀγορὰν παρέξομεν» — *οὐδεὶς ἔτι*—*κάνεις πλέον* — *οὐ μίτον ἢ μύρια στάδια*—ἔχι ὀλιγώτερον (ἄρα περισσότερον) τῶν δέκα χιλιάδων σταδίων — *ἡγεμῶν τῆς ὁδοῦ*—*ὀδηγός* (πρβλ. Α', γ', 16)—*διείργω*—*διαχωρίζω* — *ἡ οἴκαδε ὁδός*—*ἡ εἰς τὴν πατρίδα ἄγουσα ὁδός* — *καταλειμμένοι ἦσαν*' ὑπερσ. τοῦ καταλείπομαι—*εὐδηλον*—*ὀλοφάνερον* — *νικῶντες*—*εἰ νικῶεν* — *κατακάνοιεν ἂν*' ἄορ. τοῦ κατακάνω' ἰδὲ Α', ι', 7 «κατέκαυε οὐδένα» — *ἠτιωμένων αὐτῶν*—*εἰ αὐτοὶ ἠτιῶντο* — *λειφθείη ἂν*' ἄορ. τοῦ λείπομαι—*ὑπολείπομαι*, σώζομαι—*ἀθύμως ἔχω*—*ἀθυμῶ*, ἀπελπίζω — *εἰς τὴν ἐσπέραν*—*κατὰ τὴν ἐσπέραν* — *γεύομαι σίτου*—*τρώγω*—*ἀνακαίω*—*ἀνάπτω* — *ἐπὶ τὰ ὄπλα*—*εἰς τὸ στρατόπεδον* (πρβλ. Β', β', 20)—*εἰύγχανεν ὦν* — *καθεύδω*—*κοιμῶμαι*—*ὄψεσθαι ἔτι*—*ἔτι θὰ ἴδωσι πλέον τὸ ῥῆμα* ; — *οὕτω διάνειμαι*—*εἰς τριαύτην ψυχικὴν διάβασιν εὐρίσκομαι*.

Οἱ στρατηγοί' οἱ πέντε ἐκ τῶν ὀκτῶ (Β', ε', 31 καὶ 37) — *Ἐπὶ ταῖς θύραις βασιλέως*, ἦται πλησίον τῆς Βαβυλῶνος — *Στάδια*' περὶ τούτων ἰδὲ Α', η', 17—*Διείργον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πατρίδος*—*Οὐδὲ ἰππέα οὐδένα ἔχοντες*, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς εἶχε πολλοὺς ἰππεῖς καὶ πλείστου ἀξίους (Β', δ', 6).

§ 4 - 10

Μετεπέμψατο ἰδὲ Α', α', 2 «Κῦρον μεταπέμπεται» — οἴκοθεν=ἐκ τῆς πατρίδος—ξένος· ἰδὲ Α', α', 10 — ὄν (Κῦρον) αὐτὸς (ὁ Πρόξενος) ἔφη νομίζειν κρείττω (=ὀφελιμώτερον) ἔαυτῷ τῆς πατρίδος — ἀνακαινοῦμαι τινι=συσκέπτομαι μετὰ τινος—ὕποπτεῦω=φθίζωμαι—μὴ τὸ γενέσθαι τὸν Ξενοφῶντα φίλον Κύρῳ εἶη ὑπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως=μήπως τὸ νὰ γίνῃ ὁ Ξ. φίλος τοῦ Κ. δῶτ' ἄφορμὴν κατηγορίας αὐτοῦ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του—ὄχι ἐδόκει=διότι ἐθεωρεῖτο — ἀνακοινῶ τινι=ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος—ἐπήρето· ἄορ. τοῦ ἐπερωτῶ — κάλλιστα καὶ ἄριστα· ἰδὲ Β', α', 17 «κάλλιστον καὶ ἄριστον» — ἐρχομαι ὀδὸν=πορεύομαι, ταξιδεύω — ἐπινοεῖ· ἰδὲ Β', ε', 4 «ἐπινοοῦμεν» — καλῶς πράττω—ἐπιτυχάνω τὸν σκοπὸν μου—ἀνεῖλεν· ἄορ. τοῦ ἀναιρῶ=δηλῶ διὰ χρησιμοῦ, χρησιμοδοτῶ — θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν=θεοῦς, οἷς ἔδει θύειν αὐτόν — πάλιν ἐρχομαι=ἐπανέρχομαι — μαντεία=χρησμός — αἰτιῶμαι τινα =κατηγορῶ τινα—λῶρον=καλύτερον, συμφορώτερον· τὸ θετικόν; — κρίνας ἰτέον αὐτῷ εἶναι=κρίνας ὅτι ἔδει αὐτὸν ἰέναι, κρίνας ὅτι αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ταξιθεύσῃ — ἐκυνθάνετο παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος — ὅπως πορευθεῖη ἄν=πῶς πορεύεται — ἤρου· ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ—θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός=θυσάμενος τοῖς θεοῖς, οὓς ἀνεῖλεν ὁ θεός—καταλαμβάνω τινά=εὐρίσκω, συλλαμβάνω τινά—μέλλων ὀρμῶν=σκοπεύω νὰ πορεύωμαι — ἢ ἄνω ὀδὸς=ἢ πρὸς τὰ ἄνω (τὰ μεσόγεια) πορεία, ἢ ἀνάβασις — εἶπε δὲ Κύρος—ἐπειδὴν τάχιστα=εὐθὺς ὡς—λήξῃ· ἄορ. τοῦ λήγω =λαμβάνω τέλος, τελειώνω—ἀποπέμπω τινά=ἀποστέλλω τινά εἰς τὴν πατρίδα του — στόλος=ἐκστρατεία — ὀρμῆ=πορεία (πρβλ. ἄνωτ. ὀρμῶν)—φοβούμενοι καὶ ἄκοντες=εἰ καὶ ἐφοβούντο καὶ οὐκ ἐβούλοντο—δι' ἀσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κῦρου=ἀσχυνόμενοι καὶ ἀλλήλους καὶ Κῦρον.

Ξένος ὢν ἀρχαῖος φαίνεται ὅτι ὁ Πρόξενος ἔγινε φίλος τοῦ Ξενοφῶντος, ὅτε παῖς ὢν ἦλθεν εἰς Ἀθήνας πρὸς τελειοτέραν μόρφωσιν — ὁ Κῦρος συνεπολέμησε Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (407—404 π.Χ.)—Θεοῖς οἷς ἔδει θύειν· ἐν βιβλίῳ Δ', α', 22 ἀναφέ-

ρεται ὁ θεός, ὃν ἐδήλωσεν ὁ Ἀπόλλων, δηλαδή ὁ Ζεὺς—*Ἥσιχοντο ἀλλήλους*, ἵνα μὴ φανῶσι δειλοί, *ἡσχύνοντο τὸν Κῦρον*, ἵνα μὴ φανῶσιν ἀχάριστοι καὶ δειλοὶ ἄμα.

§ 11 - 14

Ἀπορία ἦν τοῖς Ἕλλησιν—*μικρὸν*=ὀλίγον—*λαχῶν** ἄρ. τοῦ *λαγχάτω ὕπνου*=λαμβάνω ὕπνον, *κοιμῶμαι*—*ὄναρ*=ὄνειρον—*σκηπτὸς*=κεραυνὸς—*ἐκ τούτου*=ἐνεκα τούτου—*περίφοβος*=ἐντρομος ἐκ φόβου—*τῆ μὲν . . . τῆ δὲ*=ἄφ' ἑνὸς μὲν . . . ἄφ' ἑτέρου εἰς—*ἔδοξεν ἰδεῖν*—ἐν τῷ ὄνειρῳ=ὠνειρεύθη—(ἐφοβεῖτο) *μὴ οὐ δύναίτο . . . ἀλλ' εἴργοιτο*=μήπως δὲν θὰ δύναται, ἀλλὰ θὰ ἐμποδίζεται—*πανταχόθι*=πανταχόθεν, ἀπὸ ἕλα τὰ μέρη—*ὅπτιόν τι μὲν δὴ ἐστι*=ποῖαν μὲν λοιπὸν σημασίαν ἔχει, τί σημαίνει—*τὸ ἰδεῖν τινα ὄναρ τοιοῦτον ἔξεστί τινα σκοπεῖν*—*γάρ*=δηλαδή—*ἐπειδὴ** χρονικὸν—*ἐννοία ἐμπίπτει τινὶ*=σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα, σκέπτεται τις—*κατάκειμαι*=εἶμαι πλαγιασμένος, ἦτοι ἀδρανής, ἀργός—*προβαίνει*=προχωρεῖ—*ἐκός* ἐστι=πιθανὸν εἶναι—*γίγνομαι ἐπὶ τινι*=ὑποτάσσεμαι εἰς τινα (πρβλ. Α', α', 4 «ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ») — *τὶ ἐμποδῶν ἐστι μὴ οὐχὶ ἀποθανεῖν ἡμᾶς*=τί θὰ ἐμποδίσῃ ν' ἀποθάνωμεν ἡμεῖς—*ἐπιδόντας*=ἐπειδὴν ἐπιδώμεν, ἄφ' οὗ πρότερον ζήσωμεν καὶ ἴδωμεν—*τὰ χαλεπώτατα*=τὰ τρομερώτατα—*ὄβριζομένους*=ὀνειδιζόμενοι, ἐξευτελιζόμενοι — *ὅπως ἀμννούμεθα*=πῶς ἀμννούμεθα· μέλλων τοῦ ἀμύνομαι=ὑπερασπίζω ἑμαυτὸν—*ὡσπερ ἐξόν*=ὡς εἰ ἐξῆν* ἰδὲ Β', ε', 22 «ἐξόν ὑμᾶς ἀπολέσαι»—*ἡσυχίαν ἄγω*=ἡσυχάζω, ἀπρακτῶ—*τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν*=ποῖον στρατηγὸν καὶ ἐκ ποίας πόλεως ὄντα—*προσδοκῶ* (ὑποτ.)=νὰ περιμένω—*ποῖαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἑμαυτῷ*=πόσων ἐτῶν νὰ γίνω — *τῆμερον* = σήμερον — *προδίδωμι ἑμαυτὸν τοῖς πολεμίοις*=παραδίδωμαι εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Εἶδεν ὄναρ* ἐπίστευον οἱ ἄρχατοὶ ὅτι τὰ ἐκ Διὸς πεμπόμενα ὄνειρα προεδήλουν τὴν βούλησιν αὐτοῦ — Τὸ ὄναρ ὁ Ξενοφῶν ἔκρινεν μὲν ἀγαθόν, εἰσὶ εἶδε φῶς μέγα, ὅπερ ἐδήλου σωτηρίαν, ἔκρινεν ὅμως καὶ κακόν, πρῶτον μὲν, διότι ἔστειλεν αὐτὸ ὁ Ζεὺς, ὅστις ὡς βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ προστάτης τῶν ἐπὶ τῆς γῆς βασιλέων καὶ ἄρα καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν πιθανὸν νὰ ἦτο

έναντιος εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἔπειτα δέ, διότι τὸ πῦρ περιεκύκλωσε τὴν οἰκίαν, τὸ ὅποτον ἐδήλου ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσως ἤθελον περικυκλωθῆ ὑπὸ πολλῶν δυσχερειῶν ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως—*Ποίαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ*· ὅτε ταῦτα συνέβαινον, ὁ Ξενοφῶν ἦτο τριάκοντα περίπου ἐτῶν· ἰδὲ εἰσαγωγὴν.

§ 15—25

Ἀνίσταμαι—ἀνεγειρομαι—*κατανεῖσθαι* ἔτι· ἰδὲ § 13—*ἐν οἷσις πράγμασι*—ἐν ποίᾳ (δυσκόλῳ) θέσει—*δῆλόν* ἔστιν ὅτι—*ἐξέφηναν*· ἄορ. τοῦ *ἐκφαίνω*—*κηρύττω* φανερὰ—*πρὶν*—παρὰ ὅτε—*οὐδὲν*—οὐδὲ ὅλως—*ἀντεπιμελοῦμαι*—φροντίζω ἐπίσης (πρβλ. ἀντιποιεῖσθαι)—*ὅπως ἀγωνιούμεθα*· πρβλ. § 14 «ὅπως ἀμυνοῦμεθα»—*ὡς κάλλιστα*· πρβλ. Α', γ', 11 «ὡς ἀσφαλέστατα»·

Καὶ μὴν· ἰδὲ Α', ζ', 5—*εἰ ὑφησόμεθα*· μέλλων τοῦ *ὑφίεμαι*—ταπεινοῦμαι, ὑποχωρῶ—*πείσεσθαι*· μέλλων τοῦ *πάσχω*—*ὅς*—ἄφ' οὗ οὗτος—*δομῆτριος*—ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθεὶς—*καὶ τεθνηκότος ἤδη*—καίπερ νεκροῦ ἤδη ὄντος—*ἀποτεμών*· ἄορ. τοῦ *ἀποτέμνω*· πρβλ. Α', ι', 1—*ἀνασταυρῶ*—*χρεμῶ* ἐπάνω εἰς σταυρὸν—*ἡμᾶς δὲ*—ἡμεῖς δὲ—*οἷς οὐδεὶς πάρεστιν*—τοὺς ὁποίους οὐδεὶς προστατεύει—*ὡς . . . ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες*· ἰδὲ Α', α', 3 «ὡς ἀποκτενῶν»—*τί οἴομεθα παθεῖν*· ἂν—*τί οἴομεθα πείσεσθαι*—*ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι*—πᾶν μέσον μεταχειρίζομαι, κάμνω ὅ,τι ἡμπορῶ—*αἰκίζομαι*· *τινα τὰ ἔσχατα*—βασανίζω· *τινα* σκληρότατα—*παρέχω φόβον*· *τινὶ*—ἐμβάλλω φόβον εἰς· *τινα*—*ἀλλὰ τοὶ πάντα ποιητέον*—ἔστιν ἡμῖν—λοιπὸν βέβαια πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν—*ὅπως μὴ*—προσπαθεῖν· *τες* πῶς νὰ μὴ.

Ἔστε—ἕως ὅτου—*οὐποτε*—οὐδέποτε—*παύομαι*—παύω—*οἰκτίρω*· *τινὰ*—ἐλεεινολογῶ· *τινα*, λυποῦμαι· *τινα*—*διαθεώμενος αὐτῶν ὄσσην* . . . *χώραν ἔχοιεν*—διαθεώμενος ὄσσην· *χώραν* αὐτοὶ ἔχουσι· *διαθεώμαι*—παρατηρῶ μετ' ἀκριβείας—*ὡς*—πόσον—*ὄσον χρυσὸν δέ, ὄσσην ἐσθῆτα δέ*—*ἐσθῆς* (περιληπτ.)—*ἐσθῆτες*, ἐνδύματα—*τὰ τῶν στρατιωτῶν*—τὴν θέσιν, τὴν κατάστασιν τῶν στρατιωτῶν μας—*ὁπότε ἐνθυμοίμην*—ὁσάκις ἐσχεπτόμην (πρβλ. Α', β', 7 «ὁπότε βούλοίτο»)· *ὅτι οὐδενὸς τούτων τῶν ἀγαθῶν μετεῖη ἡμῖν*—ὅτι δηλαδὴ οὐδενὸς τούτων τῶν ἀγαθῶν

μετείχομεν ἡμεῖς—*εἰ μὴ πρῆλαμεθα* αὐτό· ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι= ἀγοράζω—*ἥδειν ὀλίγους ἔτι ἔχοντας* τοῦτο (=ταῦτα τὰ χρήματα), *ὅτου ὠνησόμεθα*=μὲ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσωμεν ἄλλως πως ἢ ὠνούμενους=μὲ ἄλλον τινὰ τρόπον ἢ ἀγοράζοντες—*ἥδειν κατέχοντας ἡμᾶς ὄρκους*=ἐγνώριζον ὅτι ἐδέσμευον ἡμᾶς ὄρκοι—*ἐνίστε . . . ἐφοβούμην*.

Ἔλυσαν τὰς σπονδὰς· ἰδὲ Β', ε', 38 «τὰς σπονδὰς λύων» — *δοκεῖ μοι λελύσθαι*=φρονῶ ὅτι ἔχει λυθῆ, ἔχει λήξει — *ὑβρης*=αὐθαιρεσία, ἀλαζονεία — *ἄθλα*=ὡς ἄθλα· ἰδὲ Α', β', 10—τούτοις ἡμῶν *δπότεροι ἂν ὦσιν*=διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἵτινες — *ἀμείνων*=ἀνδρειότερος· τὸ θετικόν; — *ἀγωνοθέται*· πρβλ. Α', β', 10 «ἀγῶνα ἔθηκε» — ὡς τὸ *εἰκὸς ἔστι* — *ἐπιορκήσασιν αὐτούς*· ἰδὲ Β', δ', 7 «θεοὺς ἐπιορκῆσαι»—*ὄρωντες*=εἰ καὶ ἐρωῶμεν—*στερρῶς*=σταθερῶς, αὐστηρῶς — *τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους*· ἰδὲ Β', ε', 7—*δοκεῖ μοι ἐξεῖναι ἡμῖν ἰέναι*=νομίζω ὅτι ἐξεστὶν ἡμῖν ἰέναι — *σὺν φρονήματι πολὺ μείζονι φρόνημα*=θάρρος.

Ἰκανώτερα τούτων=ἰκανώτερα τῶν σωμάτων τούτων — *θάλπος*=ζέστη — *φέρω*=ὑποφέρω — *τρωτὸς* (τιτρώσκω)=ὁ δυνάμενος νὰ πληγῶθῃ — *θνητὸς*=ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῃ — *μᾶλλον*· ἰδὲ Β', ε', 13 «μᾶλλον ἂν κολάσαισθε» — τὸ *πρόσθεν* =πρότερον.

Ἄλλὰ γὰρ ἴσως=ἀλλὰ ἐπειδὴ ἴσως—*πρὸς τῶν θεῶν*· ἰδὲ Β', α', 17—*ἐφ' ἡμᾶς*=πρὸς ἡμᾶς — *ἄλλους*=ἐξ ἄλλων σωμάτων ἄνδρας — *παρακαλοῦντας*· μέλλων τοῦ *παρακαλῶ*=παρακινῶ — *ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι*=ἄς ἀρχίσωμεν νὰ παρακινήσωμεν—*ἀρετῆ*=ἀνδρεία — *φαίνομαι*=ἀναδεικνύομαι — *ἀξιόστράτηγος*=ἄξιος στρατηγός—*ἐξορμᾶν* τοὺς ἄλλους — *βούλομαι*=εἶμαι πρόθυμος—*τάττω*=διατάσσω — *ἡγεῖσθαι ὑμῶν* = νὰ διοικῶ ὑμᾶς — *οὐδέν' ἐπίρρημα* — *τὴν ἡλικίαν μου*, ἦτις εἶναι μικρὰ ὡς πρὸς στρατηγόν — *ἡγοῦμαι ἀκμάζειν*=νομίζω ὅτι εἶμαι ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ὅτι ἔχω ἀκμαίας δυνάμεις — *ἐρύκω*=ἀπομακρύνω — *τὰ κακὰ*=οἱ κίνδυνοι.

Συγκαλεῖ τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου· διατί πρῶτον τούτους; =*Οἷς κηδεμῶν οὐδεῖς*, ὅπως τῷ Κύρῳ κηδεμῶν παρῆν ἢ Παρύσατις—*Ἔστε αἱ σπονδαὶ ἦσαν*, περὶ ὧν ἐν Β', γ',

24—29—*Ἐλυσαν τὰς σπονδάς· πῶς ;—Ὑβρις ἢ ἐπιδειχθεῖσα πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἐν ταῖς σπονδαῖς—Ψύχη καὶ θάληη κατὰ πληθυντικόν, διότι νοοῦνται οἱ ποικίλοι βαθμοὶ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ζέσεως—Τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον, διότι καὶ εἰς τὰ πολεμικὰ δὲν ἦσαν ἡσυχήμενοι ἐπαρκῶς καὶ ὀπλισμὸν δὲν εἶχον καλόν—Ὡσπερ τὰ πρόσθεν· ἰδὲ Δ', ι', 6.*

§ 26—33

Βοιωτιάξω τῇ φωνῇ=ὀμιλῶ τὴν διάλεκτον τῶν Βοιωτῶν — διφλυαροίη ὅστις λέγει=ὅτι φλυαρεῖ ὁ λέγων—ἄλλως πως· ἰδὲ § 20 — τυχεῖν ἂν σωτηρίας=ὅτι τύχοι ἂν σωτηρίας, ὅτι σωθεῖη ἂν—πεισας βασιλέα δοῦναι σωτηρίαν—ἤεχετο· παρατ. τοῦ ἄρχομαι — μεταξὺ ὑπολαβῶν=διακόφας αὐτὸν λέγοντα (πρβλ. Β', α', 15—ὦ θαυμασιώτατε=ὦ παραδοξότατε—γινώσκεις=καταλαμβάνεις—μέμνημαι=ἐνθυμοῦμαι — ἐν ταυτῶ γε μέντοι ἦσθα τούτοις=καὶ ὅμως εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀκριβῶς μὲ τούτους ἦσο—μέγα φρονῶ ἐπί τινι=ἐπαίρομαι, ὑπερηφανεύομαι διὰ τι—πέμπων κήρυκας — παρασηκῶ τινι=στρατοπεδεύω πλησίον τινός—ἔστε σπονδῶν ἔτυχε· πρβλ. Β', ε', 30 «ἔστε διεπράξατο» — κελεύω=προτρέπω, συμβουλεύω — εἰς λόγους τιλ ἔρχομαι=μεταβαίνω πρὸς τινά εἰς συνέντευξιν—παίσομαι=δέρομαι—κεντοῦμαι=λογχίζομαι — τλήμων=ταλαίπορος, δυστυχῆς—καὶ μάλα ἐρῶντες τούτου=εἰ καὶ μάλα ἐρῶσι τούτου (τοῦ ἀποθανεῖν, τοῦ θανάτου)· ἐρῶ τινός=σφοδρῶς ἐπιθυμῶ τι—κελεύεις δὲ ἡμᾶς ἴοντας πάλιν παρὰ βασιλέα πειρασθαι πείθειν αὐτόν, ὅπως ἀποσώσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα—προσείμαι τινά εἰς ταυτίδιν=ἐξέχεμι τινά εἰς τὸ ἴδιον μέρος, συναναστρέφομαι τινά—ἀφελομένους τε αὐτὸν τὴν λοχαγίαν=καὶ ἀφ' οὗ ἀφαιρέσωμεν αὐτοῦ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ, ἀφοῦ καθαιρέσωμεν αὐτόν—ἀναθέντας· ἄορ. τοῦ ἀνατίθημι τινί σκεύη (πρβλ. Β', β', 4 «ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια») — ὡς τοιοῦτω=ὡς σκευοφόρῳ ζῆφῳ—καταισχύνω=ἐντροπιάζω, ἀτιμάζω — ὅτι=διότι—οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει τούτῳ=οὔτε μὲ τὴν Βοιωτίαν ἔχει τι κοινὸν οὔτος, ἔχει σχέσιν τινὰ αὗτος — οὔτως εἶχε τὸ πρᾶγμα—ἀπήλασαν· ἄορ. τοῦ ἀπελαύνω=ἐκδιώκω — τάξις=

σῶμα στρατοῦ— σῶος=ζωντανός — ὀπόθεν δὲ οἴχοιτο=ἀπὸ
 ὁποῖον δὲ σῶμα εἶχεν ἐξαφανισθῆ ὁ στρατηγός.

Ὅρων οὐ γινώσκεις τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὕρισχόμεθα
 μετὰ τὴν παρασπονδίαν τῶν βαρβάρων καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν
 στρατηγῶν— Ἐν ταύτῳ ἦσθα τοῦτοις· ἔννοει τὰ ἐν Β', α', 8
 ἱστορούμενα— Περσεύσαμεν αὐτῷ, ὡς διηγεῖται ἐν Β', β',
 15—16— Ὡσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ὄτα τετραυπημένον· ὁ
 Ἀπολλωνίδης φαίνεται ὅτι ἦτο δοῦλος Λυδός καὶ ὡς τοιοῦτος
 εἶχε τετραυπημένα τὰ ὄτα· ἐλθὼν δὲ εἰς Βοιωτίαν ἐξέμαθεν ἐκεῖ
 τὴν Βοιωτικὴν διάλεκτον καὶ ἰσῶς ὑπὸ τοῦ Προξένου ἀπελευθε-
 ρος γενόμενος (διὸ καὶ καλεῖται Ἑλληγ) προσελήφθη ὑπ' αὐτοῦ
 εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Κύρου — Ὑποστράτηγος φαίνεται ὅτι
 ἐκαλεῖτο ὁ ἀξιωματικός, ὅστις ἀντικαθίστα τὸν στρατηγὸν ἀπόντα
 ἢ ἐκλείποντα.

§ 33 - 34

Εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων=ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου
 (πρβλ. Β', β', 20 «εἰς τὰ ὄπλα») — ἐγένοντο ἀμφὶ . . . τοὺς ἐκα-
 τόν· ἰδὲ Α', β', 9 «ἐγένοντο . . . ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους» — μέσαι
 νύκτες· ἰδὲ Α', ζ', 1 «περὶ μέσας νύκτας» — τὰ παράπονα=τὴν
 παροῦσαν κατάστασιν ἡμῶν — καὶ αὐτοῖς=καὶ ἡμῖν αὐτοῖς.

§ 35 - 44

Ἐκ τούτων=ἐντεῦθεν λαβὼν ἀφορμὴν — ἐπιστάμεθα· ἰδὲ
 Α', γ', 12 «ὀρώμεν καὶ ἐπιστάμεθα» — οὐς . . . ἡμῶν — συνειλή-
 φασιν· παρακ. τοῦ συλλαμβάνω — ἐπιβουλεύουσι τοῖς ἄλ-
 λοις· ἰδὲ Α', α', 3 «ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ» — ὡς=ἵνα — ἡμῖν
 ποιητέα πάντα· ἰδὲ § 18 — ὡς μὴ γενώμεθά ποτε ἐπὶ τοῖς
 βαρβάροις· ἰδὲ § 18.

Καιρὸς=εὐκαιρία — βλέπω πρὸς τινα=ἔχω ἐστραμμένα
 τὰ βλέμματα πρὸς τινα — ἀθυμοῦντας· ἰδὲ § 3 «ἀθύμως ἔχοντες»
 — καιὸς=δειλός, μικρόψυχος — οὗτοί τε=καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ
 — φανεροὶ ἦτε=φαίνεσθε — ἔψονται· ἰδὲ Β', β', 12 — μιμεῖ-
 σθαι ἡμᾶς.

Ἴσως δέ τοι=ἴσως δὲ βέβαια — διαφέρω τί τις=ὑπερέχω

Ἐμμ. Γ. Παντελάκη Χρηστομάθεια Β' Ἐκδ. Θ'.

9

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κατὰ τί τινος—*χρήμασι καὶ τιμαῖς*—κατὰ τὰ χρήματα καὶ τὰς τιμάς—*πλεονεκτῶ τινος*—πλέον ἔχω τινός—*δεῖ ἀξιοῦν ὑμᾶς αὐτοῦς*—πρέπει νὰ κρίνετε ἀξίον σεῖς οἱ ἴδιοι—*τοῦ πλήθους*—τῶν στρατιωτῶν—*προβουλεύω τινός*—προνοῶ ὑπὲρ τινος—*προπονοῶ τινος*—χοπιᾶζω ὑπὲρ τινος—*ἦν που δέη* προβουλεύειν καὶ προπονεῖν τούτων ἡμᾶς· *δέη* ὑποτ. τοῦ *δεῖ*.

Μέγα ὠφελῆσαι ἂν ὑμᾶς—ὅτι πολὺ ὠφελήσατε ἂν ὁμεῖς—*ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων* στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν—ὡς *συνελόντι εἰπεῖν*—ἵνα συντόμως εἶπω—*εὐταξία*—πειθαρχία.

Καταστήσῃθε· ἀόρ. τοῦ *καθίσταμαί τινα*—ἐκλέγω τινά—*παραθαρρύνω*—ἐνθαρρύνω—*πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι ἂν*—ὅτι πολὺ ἐπίκαιρον πρᾶγμα θὰ κάμετε, πολὺ θὰ ὠφελήσετε (πρβλ. ἀνωτ. «μέγιστον ἔχετε καιρόν») — *αἰσθάνομαι*—παρατηρῶ—*ἐπὶ τὰ ὄπλα*· ἰδὲ § 3—*ἐπὶ τὰς φυλακὰς*—εἰς τὰς φρουράς—*οὕτω γ' ἐχόντων* τῶν στρατιωτῶν—ἀφ' οὗ εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην διάθεσιν, ἦτοι εἰς ἀθυμίαν—*ὅ,τι ἂν τις χρῆσαιτο αὐτοῖς*—εἰς τί δύναται τις νὰ χρησιμοποίησῃ αὐτοῦς (πρβλ. Α', γ', 18 «τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι») — *εἴτε νυκτός* *δέοι* χρῆσθαι αὐτοῖς· *νυκτός*—ἐν καιρῷ νυκτός—*τρέπω τὴν γνώμην τινός*—μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός—*ἐννοοῦμαι τι*· ἰδὲ § 2—*πείσονται*· μέλλων τοῦ *πάσχω*—*ταῖς ψυχαῖς*—μὲ τὰς ψυχὰς—*ἔρρωμενέστεροι*· συγκρ. τοῦ *ἔρρωμένος*—*ἰσχυρός*—*οἱ ἀντίοι*—οἱ ἀντίπαλοι—*οὐ δέχονται*· ἰδὲ Α', ι', 11 «οὐκ ἐδέχοντο».

Ἐντιθύμημαι· παρακ. τοῦ *ἐνθυμοῦμαι τι*—*μαστεύω*—ἐπιζητῶ, ποθῶ—*ἐκ παντός τρόπου*—μὲ πάντα τρόπον (θεμιτὸν ἢ ἀθέμιτον)—*ἐγνώκασιν*· παρακ. τοῦ *γινώσκω*—ἔχω πεποίησιν, φρονῶ (πρβλ. Β', γ', 19 «ταῦτα γινούς») — *καλῶς*—ἐνδόξως—*διάγω*—ζῶ—*αὐτοῦς τε*—καὶ ἡμᾶς αὐτοῦς—*ἀγαθός*—ἀνδρεῖος—*παρακαλῶ*—προτρέπω.

Μέγιστον ἔχετε καιρόν, ἦτοι ἀρίστη εὐκαιρία παρουσιάζεται· τὴν τῶρα εἰς ὑμᾶς νὰ φανῆτε ὠφέλιμοι καὶ σωτήριοι εἰς τὸ στρατεύμα—*Ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων*· τίνες ἦσαν οἱ ἀπολωλότες;

§ 45—47

Ἄλλὰ—*τῆ ἀληθείᾳ*, σὲ βεβαιῶ (πρβλ. Α', ζ', 6 «ἄλλ' ἔστι Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μὲν» καὶ Β', α', 4 «ἀλλ' ὄφελε μὲν Κύρος ζῆν») — ἤμουον εἶναι· πρὸλ. Β', ε', 13 — ἐφ' οἷς λέγεις=ἐπὶ τούτοις, ἃ λέγεις — οὐ πλείστους· ἰδὲ Α', α', 6 «ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους» — κοινὸν παντὶ τῷ στρατεύματι — μέλλω=βραδύνω — ἤδη· ἰδὲ Β', β', 1 «ἤκειν ἤδη κελεύει» — αἰρεῖσθε ἄρχοντας οἱ δεόμενοι ἀρχόντων· αἰροῦμαι — ἐκλέγω — δέομαι=στεροῦμαι — ἤκετε· ἰδὲ Β', α', 9 «αὐτίκα ἤξω» — ἐλόμενοι=ἐπειδὴν ἔληθε· ἀόρ. τοῦ αἰροῦμαι — παρέστω· προστ. τοῦ πάρειμι=εἶμαι παρῶν — ὡς μὴ μέλλοιτο τὰ δέοντα=ἵνα μὴ ἀναβάλλωνται, ἵνα μὴ βραδύτερον τοῦ πρέποντος ἐκτελῶνται τὰ ἀναγκαῖα — περαίνεται τι=λαμβάνει πέρας, τελειώνει τι — ἐκ τούτου=κατόπιν τῆς προτάσεως ταύτης τοῦ Χειρισόφου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

§ 1 - 2

Ἡερηγτο' ὕπερσ. τοῦ παθητικοῦ αἰροῦμαι=ἐκλέγομαι — ἡμέρα ὑποφαίνει=ἀρχίζει νὰ ξημερώνει — καταστήσαντας=ἐπειδὴν καταστήσωσι — χαλεπός=δύσκολος — ὁπότε=ἐπειδὴ οἱ ἀμφὶ Ἀριατον=οἱ περὶ Ἀριατον Β', δ', 22 — ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν=ἐκ τῆς παρουσίας δυσκόλου καταστάσεως νὰ (ἀπαλλαγῶμεν καὶ εὖτω) φανῶμεν γενναῖοι ἄνδρες — μὴ ὑφίστασθαι· ἰδὲ Γ', α', 17 «εἰ ὑψησόμεθα» — καλῶς νικῶντες=δι' ἐνδόξου νίκης — εἰδὲ μὴ δυνάμεθα καλῶς νικῶντες σφῆζεσθαι — ὑποχείριος γίγνομαι τινι=ὑποτάσσομαι εἰς τινα — παθεῖν ἂν ἡμᾶς=ὅτι ἡμεῖς πάθοιμεν ἂν — οἷα ποιήσειαν τοὺς ἐχθρούς=ὅποια εἶθε νὰ κάμουν εἰς τοὺς ἐχθρούς μας.

Ἐπει δὲ ἦρηγτο' τίνες ; — Οἱ ἄρχοντες· οἱ τε παλαιοὶ καὶ οἱ νέοι στρατηγοί — Προφυλακάς· περὶ τούτων ἰδὲ Β', γ', 1.

§ 4 - 6

Ἐπὶ τούτῳ=μετὰ τοῦτον — λέγων καὶ . . . . δμόσας . . . καὶ δοὺς=εἰ καὶ ἔλεγεν καὶ ὤμοσεν καὶ ἔδωκεν — ὡς εἶη=ὅτι ἦν — περὶ πλείστου ποιῶμαι τι=καταβάλλω πᾶσαν προ-

σπάθειαν—ἐπὶ τούτοις=πρὸς βεβλίωσιν τούτων—*ὁμόσας*· ἰδὲ B', β', 8 — *δεξιὰς δούς*· ἰδὲ B', γ', 28 «δεξιὰς ἔδωσαν» — *ἠδέσθη*· ἄορ. τοῦ *αἰδοῦμαι*=σέβουμαι — *ὁμοτράπεζος γίγνομαι τινι*=τρώγω ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης μετὰ τινος — *αὐτοῖς τούτοις*=δι' αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων καὶ τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων)—*ἔδωκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά*· ἰδὲ B', β', 10 «ἐπεὶ τὰ πιστὰ ἐγένετο» — *δείσας*· ἰδὲ A', α', 9 «ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες»—*μάλιστα*=ἐξόχως, ἐξαιρητικῶς—*ἀποστάς*· ἄορ. τοῦ *ἀφίσταμαι*—*καταφεύγω*—*ἀποτίσαιντο*· ἄορ. τοῦ *ἀποτίνομαι τινα*=τιμωρῶ τινα—*κράτιστα*=γενναιότατα.

Δία ξένιον· ἐκαλεῖτο ὁ Ζεὺς ξένιος ὡς προστάτης καὶ φύλαξ τῶν ξένων, ὡς τοιοῦτος δὲ ἐπέβαλλε τὴν φιλοξενίαν καὶ ἐτιμῶρει τοὺς ἀδιαφοροῦντας πρὸς τοὺς ξένους ἢ ἀδικοῦντας αὐτούς—*Ὁμοτράπεζος γενόμενος*· ἰδὲ B', ε', 26 «σύνδειπνον ἐποίησατο»—*Ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναί*· ἰδὲ B', α', 4 — *Ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά*· ἰδὲ B', β', 8—9.

§ 7—32

Ἐσταλμένος· παρακ. τοῦ *στέλλομαι*=στολιζομαι· *στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον κάλλιστα*=φορῶ ὠραιστάτην πολεμικὴν στολήν—*κόσμος τῷ νικᾶν πρέπει*=στολισμὸς εἰς τὸν νικητὴν ἀρμόζει—*δεῖ τελευτιᾶν τινα*=εἶναι πεπρωμένον νὰ ἀποθάνῃ τις—*ὀρθῶς ἔχει*=εἶναι ὀρθόν—*ἀξιώσαντα ἑαυτὸν τῶν καλλίστων*=ἄφ' οὗ θεωρήσῃ ἑκυτὸν ἄξιον τοῦ καλλίστου κόσμου—*ἐν τούτοις*=ἐν τοῖς καλλίστοις, φορῶν τὸν κάλλιστον κόσμον — *τῆς τελευτῆς τυγχάνω*=τελευτῶ—*ἤρχετο*· παρακ. τοῦ *ἄρχομαι*=ἀρχίζω — *διὰ φίλλας ἔρχομαι τινι*=φιλικὰς σχέσεις συνάπτω πρὸς τινα—*διὰ πίστεως*=ἐξ ἐμπιστοσύνης, πεποιθότες εἰς τὰς σπονδὰς — *ἐγχειρίζω ἑμαυτὸν τινι*=παραδίδομαι εἰς τινα — *ἐπιθεῖναι αὐτοῖς δίκην τούτων, ἃ πεποιθήκασι*· ἰδὲ A', γ', 10 «μὴ δίκην ἐπιθῆμι ὧν . . . » τὸ λοιπὸν· ἰδὲ B', β', 5 «τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν»—*διὰ παντὸς πολέμου ἔρχομαι τινι*=διὰ παντὸς μέσου πολέμου κατὰ τινος.

Πτάρονμαι=πταρνίζομαι — *μιᾷ δρυμῇ*=μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως—*ολωνδός*=σημεῖον — *εὐχομαι τῷ θεῷ*=τάζω εἰς

τὸν θεόν— θύω σωτήρια ἱερά=προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτήριαν μου—*συνεπεύχομαι*=ἰσχυροί προσέτι — *διω δοκεῖ*=ἔστις ἐγκρίνει, παραδέχεται—*ἀνατείνω*=ἀνυψώνω.

Τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει=τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα καλῶς ἐκτελοῦνται—*ἐμπεδῶ*=φυλάττω, τηρῶ—*τοὺς τῶν θεῶν ἄρκους*: πρὸ βλ. Β', ε', 7—*οὕτω δ' ἔχόντων* τούτων—*εἰκός* ἔστι=ἔδωκεν εἶναι—*ταχὺ*=ταχέως—*δεινὰ*=κινδύνοι—*εὐπετῶς*: ἴδὲ Β', ε', 24.

Ἀναμνήσω: μέλλον τοῦ ἀναμνησκῶ τινά τι=ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι — *προσῆκει τινὶ*=ἄρμόζει εἰς τινα — *ἐκ πάυ* δεινῶν=ἐκ μεγάλων κινδύνων — *γὰρ*=δηλαδή — *παμπληθεὶ στόλῳ*=μὲ πολυάριθμον στρατόν — *ὡς ἀφανιούντων*: μέλλον τοῦ ἀφανίζω=ἐξαφανίζω, ἐξολοθρεύω — *ὑποσιῆναι*: ἄορ. τοῦ ὑφίσταμαι τινι=ἀνθίσταμαι, ἀντιπαρατάσσομαι κατὰ τινος—*κατακάνοιεν*: ἴδὲ Α', ε', 7 «κατέκανε οὐδένα» — *χιμοῖρα*=αἰξ, κατσίκαι—*ἱκανὰς*=ἄρχετὰς — *καὶ ἑνιαυτὸν*=καθ' ἕκαστον ἔτος — *ἀποθύω*=προσφέρω θυσίαν, τὴν ὅποιαν ἔταξα—*ἀγειρῶ*=συναθροίζω — *ὧν νικῶν*—*τεκμήριον*=σημεῖον, μνημεῖον. — *γίγνωμαι*=γεννῶμαι — *τρέφομαι*=ἀνατρέφομαι — *δεσπότη*=ὡς δεσπότην, ὡς κύριον — ἀλλὰ τοὺς θεοὺς μόνους.

Οὐ μὲν δὴ ἐρῶ τοῦτό γε=ἀλλ' ἔμωσ δὲν θέλω βέβαια νὰ εἶπω τοῦτο—*ἀλλὰ*=τοῦναντίον μάλιστα — *οὐ πολλὰ ἡμέραι εἰσὶ*—*ἔγκονος*=ἀπόγονος—*πολλαπλασίους*=πολὺ πλείονας.

Περὶ τῆς βασιλείας Κύρου μαχόμενοι — *πολὺ . . . ἀμείνονας*: ἴδὲ Γ', α', 23—*δήπου*=βεβαίως.

Ἀλλὰ μὴν=πρὸς ἐξ τούτοις — *ἄπειροι ὄντες αὐτῶν*=εἰ καὶ δὲν εἶχετε λάβει πείραν αὐτῶν, ἀν καὶ δὲν ἐγνωρίζετε πῶς μάχονται αὐτοί—*ἀμετρος*=ἀμέτρητος — *πάτριον φρόνημα*=γενναϊκὴ ψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων—*εἰς αὐτοὺς*=κατ' αὐτῶν—*πείραν ἔχω τινός*=ἔχω δοκιμάσει τινά — *οὐ θέλουσι*=δὲν τολμῶσι — *δέχομαι τινα*=ὑπομένω τὴν ἐπίθεσιν τινος — *τί ἔτι προσῆκει ὑμῖν*=τί πλέον, ἦτοι οὐδὲ ὅπως πλέον ἄρμόζει εἰς σᾶς.

Μηδὲ δόξητε=μηδὲ νομίσητε — *μέντοι*=δέ — *μεῖον ἔχειν τοῦτο*=ὅτι μειονεκτεῖτε, εἰσθε ὑποδεέστεροι (τῶν ἀντιπάλων)

κατὰ τοῦτο — **τάττομαι σὺν τινι** = εἶμαι σύμμαχος τινος — **ἀφεστήκασι** παρακ. τοῦ ἀφίσταμαι — **καίονες** ἰδὲ Α', Υ', 18 «κακίους εἶναι» — **ἔφυγον ἐκείνους** = φοβηθέντες ἐκείνους ἔφυγον — **γοῦν** = τοῦλάχιστον, ἀπόδειξις εἶναι ὅτι — **φυγῆς ἀρχῶ** = κἀνῶ ἀρχὴν φυγῆς — **κρεῖττον** = προτιμότερον, ὠφελιμότερον — **τάξις** = στρατός.

Πῶποτε = ποτὲ ἕως τώρα — **δηχθεῖς** ἀόρ. τοῦ δάκνομαι = δαγκάνομαι — **οὐκοῦν** = λοιπόν — **ἄχημα** (ἐνταῦθα) = στήριγμα, τὸ ἔδαφος τῆς γῆς — **βεβηκότες** παρακ. τοῦ βαίνω = πατώ, βαδίζω — **παίσομεν** μέλλον τοῦ παίω = κτυπῶ — **ἦν τις προσσίγη** ἡμῖν = ἐάν τις ἐφορμᾷ καθ' ἡμῶν — **μᾶλλον τευξόμεθα** ἰδὲ Β', ε', 13 «μᾶλλον ἂν κολάσαισθε» — **τευξόμεθα** μέλλον τοῦ τυγχάνω τινός = ἐπιτυγχάνω, καταρθῶνω τι — **προέχω τινι** = ὑπερέχω εἰς τι.

Δῆ = πράγματι — **θαρρῶ τι** = δὲν φοβοῦμαι τι (πρβλ. Α', Υ', 8 «ἔλεγε θαρρεῖν») — **οὐκέτι** = οὐχὶ πλέον — **ἀγορὰν παρέξει** ἰδὲ Γ', α', 2 «ἀγορὰν παρέξει» — **τοῦτο ἀχθεσθε** ἰδὲ Α', α', 8 «οὐδὲν ἤχθετο» — **ἢ τούτους τοὺς ἄνδρας** — **λαβόντες** = συλλαβόντες — **εἴσονται** μέλλον τοῦ οἶδα — **ἀμαρτάνω περὶ τινά** = βλάπτω, ἀπατῶ τινά — **ψυχῆ** = ζώῃ — **ὠνεῖσθαι** = ἀγοράζειν — **ἦς** = ἦν — **μικρὰ μέτρα** = μικρὰ ποσότης — **πολλοῦ ἀργυρίου** = ἐντὶ πολλῶν χρημάτων — **μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας ἡμᾶς** = ἐν ᾧ οὐδὲ τοῦτο τὸ ἀργύριον πλέον ἔχομεν — **αὐτοὺς** = ἡμᾶς αὐτούς — **λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια** — **ἦν περ κρατῶμεν** ἰδὲ Α', ζ', 8 «ἐὰν κρατήσωσι»,

Ἀπορον πρᾶγμα εἶναι = ὅτι εἶναι τι ἀδιάδατον, ὅτι εἶναι ἀδιάδατοι — **διαβάντες αὐτούς** — **εἰ ἄρα** = μὴ τυχόν — **πρόσω** = μακράν — **προσιούσι τισι** = ὅταν προσέρχωνται, πλησιάζωσι τινες.

Διήσουσι μέλλον τοῦ διήμι = ἐπιτρέπω τὴν διάδασιν — **οὐδ' ὡς οὐδ'** ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (πρβλ. Α', η', 21 «οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν») — **ἡμῖν ἀθυμητέον** ἐστὶ = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν — **οὐκ ἂν φαίημεν** = οὐ φήσομεν (φτημί) — **βελτιῶν** = ἀνδρειότερος — **ἐρυμνά** ἰδὲ Α', β', 8 «βασίλεια ἐρυμνά» — **τὴν χάραν ταύτην καρποῦνται** = διαρπάζουσι τοὺς καρποὺς τῆς χώρας ταύτης (τῶν Περσῶν) — **χρῆναι μῆπω φανεροὺς εἶναι** = ὅτι

χρῆ μῆπω φαίνεσθαι, ὅτι πρέπει νὰ μὴ φαινώμεθα ἀκόμη—
 ὀρμῶμαι οἴκαδε=ἐκκινῶ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα—κα-
 τασκευάζομαι=τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι—ὡς οἰκῆσον-
 τας αὐτοῦ=ὡς ἐὰν ἐσχοπέυομεν νὰ κατοικήσωμεν ἐδῶ—δη-
 ρος=ἄνθρωπος χρησιμεύων ὡς ἐνέχυρον—τοῦ ἀδόλως ἐκπέμ-
 ψειν=ὑπὲρ τῆς ἀδόλου (ἀσφαλοῦς) ἀποχωρήσεως των—δο-
 ποιῶ τινι=κατασκευάζω ἄμαξιτὸν ὁδὸν διὰ τινά—τέθριππον=
 ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων—τρισάσμενος=λίαν
 ἄσμενος, μετὰ πλειστηγῆς χαρᾶς—μένειν αὐτοῦ.

Ἄλλὰ γὰρ=ἀλλ' ὅμως—δέδοικα=φοβοῦμαι—ἐν ἀφθό-
 νοις βιοτεύω=ζῶ ἔχων ἄφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα—
 μὴ ἐπιλαθώμεθα' ἄορ. τοῦ ἐπιλανθάνομαι τινος=λησμονῶ τι
 —ἢ οἴκαδε ὁδοῦ=ἢ πρὸς τὴν πατρίδα ἐπιστροφῆ—ἐκὼν πέ-
 νομαι=ἐκουσίως εἶμαι πένητος, θέλω καὶ εἶμαι πτωχός—ἐξόν'
 ἰδὲ Β', ε', 21 «ἐξόν ὑμᾶς ἀπολέσαι»—σκληρῶς πολιτεύω=
 μετὰ στερήσεων ζῶ ἐν τινι πόλει—κομίζομαι=κομίζω ἑμαυτόν,
 ἔρχομαι.

Ἄλλὰ γὰρ=ἀλλὰ βεβαίως—δηλόν ἐστιν ὅτι—οἱ κρατοῦντες
 =οἱ νικῶντες—ὅπως ἂν πορευοίμεθα=πῶς πορευόμεθα—ὡς
 ἀσφαλέστατα' ἰδὲ Γ', α', 16 «ὡς κάλλιστα»—μάχεσθαι ἡμᾶς
 —ὡς κράτιστα=γενναϊότατα.

Τὰ ζεύγη στρατηγεῖ ἡμῶν=Τὰ ὑποζύγια ζῶα κανονίζουσι
 τὴν πορείαν ἡμῶν—ὄπη=βου—ὄχλος=ἐνόχλησις, δυσκολία
 —ἀγειν=φέρειν—οὐδέν' ἐπίρρημα—ἀπαλλάττω=ἐξαφανίζω—
 κρατουμένων ἡμῶν=ἐὰν νικώμεθα ἡμεῖς—ἀλλότρια γίγνεται
 =εἰς ξένας χεῖρας περιέρχονται.

Δοιπὸν μοί ἐστι=ὑπολείπεται μοι—ἐξενεγεῖν' ἄορ. τοῦ
 ἐκφέρω=κηρύττω—πρὶν=παρὰ ἀφ' οὗ—ἀρχόντων=στρα-
 τηγῶν—πειθομένων αὐτοῖς—περιγενέσθαι αὐτῶν τῷ πο-
 λέμῳ=νὰ φανῶμεν ὑπέρτεροι αὐτῶν ἐν τῷ πολέμῳ—λαμβάνω-
 τινά=συλλαμβάνω τινά—ἀταξία=ἔλλειψις πειθαρχίας—ἀπο-
 λέσθαι ἂν ἡμᾶς=ὅτι ἀπολείμεθα ἂν ἡμεῖς—οἱ ἀρχόμενοι=
 οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται—πειθόμενοι μάλλον=εὐπειθέ-
 στεροι—δεῖ ψηφίσασθαι ἄορ. τοῦ ψηφίζομαι=ἀποφασίζω—
 τὸν αἰεὶ ἐντυχάνοντα ὑμῶν τῷ ἀπειθοῦντι' αἰεὶ=ἐκάστοτε'
 ἐντυχάνω τινί' ἰδὲ Α', η', 1 «οἷς ἐνετύγχανε»—κολάζω=

τιμωρῶ — ἐψευσμένοι ἔσονται· τετελ. μέλλων τοῦ ψεύδομαι = διαψεύδομαι, ἀπατώμαι—ἄφρονται· μέλλων τοῦ ὀρῶ—**Κλεάρχους**—στρατηγούς ἑμοίους μὲ τὸν Κλ. — **κακῶ**=δειλῶ.

“Ὅρα ἐστὶ καὶ περαίνειν ἐμὲ τὸν λόγον περαίνω τι = εἰς πέρας φέρω τι, τελειώνω τι (πρὸς βλ. Γ', α', 47 «ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο») — **αὐτίκα**=μετ' ὀλίγον — **παρέσονται**· μέλλων τοῦ **πάρειμι** = ἐμφανίζομαι — **ὄτω δοκεῖ**=ἔστις φρονεῖ — **καλῶς ἔχειν**· ἰδὲ Α', η', 13 «ὅπως καλῶς ἔχοι» — **ἔργω περαίνεται τι**=ἐκτελεῖται, ἐφαρμόζεται τι — **εἰ δοκεῖ τινι εἶναι τι ἄλλο βέλτιον—ἢ ταύτη**=ἢ τοῦτο — **ιδιώτης**· ἰδὲ Α', γ', 11 «ιδιώτου ὄφελος οὐδὲν» — **διδάσκω**· ἰδὲ Β' ε', 6 «διδάσκειν σε βούλομαι» — **δέομαι**=ἔχω ἀνάγκην.

Ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον· ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Κρήτες καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μάλιστα συνήθιζον νὰ στολιζώνται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης, διότι τὸν πόλεμον ἔθεώρουν ὡς ἑορτὴν καὶ πανηγύριον—**Οἷα πεπόνθασιν**· ἰδὲ ταῦτα ἐν Β', ε', 32—**Πτάρνυται τις**· ὁ παρμὸς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἔθεωρεῖτο ὡς διοσημία καὶ δι' αὐτό, ὅτε ἐπτάρνυτό τις, οἱ παριστάμενοι ἔλεγον «**Ζεῦ σῶσον**», ἐνταῦθα δὲ καὶ προσεκύνησαν εὐχαριστοῦντες τὸν Δία ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τοῦ αἰσίου οἰωνοῦ—**Ἐλθόντων Περσῶν** ὑπὸ τὸν Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην τῷ 490 π. Χ.—**Παμπληθεὶ σιόλω**· 100000 πεζῶν, 10000 ἵππέων καὶ 610 πλοίων ἐκτὸς τῶν ἵππαγωγῶν—**Ἐνίκησαν αὐτοὺς ἐν Μαραθῶνι**—**Ἐέρξης ὕστερον**· τῷ 480 π. Χ.—**Ἐνίκων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐν Σαλαμῖνι, ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἐν Μυκάλῃ**—**Τρόπαιον**=σημεῖον τροπῆς τῶν πολεμίων, νίκης σημεῖον· συνέκειτο δὲ τοῦτο ἐξ ὄπλων τῶν πολεμίων, τὰ ὅποια ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στήλου ἢ ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον—**Οὐ πολλὰὶ ἡμέραι**· ἀπὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου (ὅτε ἐγένετο ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη) μέχρι τῆς 22 Ὀκτωβρίου—**Πολλαπλασίους ἐνικάτε**· πόσουσ ἰδὲ Α', ζ', 11—**Ἐφυγον ἐκείνους**, ὡς ἐλέχθη ἐν Α', ι', 1—**Ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱσπεῖς**· ἰδὲ Β', δ', 6 καὶ Γ', α', 2—**Τοὺς ποταμούς**· Εὐφράτην καὶ Τίγρητα—**Μυσοὺς . . . Πισίδας . . . Λυκάονας**· περὶ τούτων ἰδὲ Α', α', 11 καὶ β', 15 καὶ Β', ε', 13 **Λωτοφάγοι** ἐννοοῦνται οἱ ἑταῖροι τοῦ Ὀδυσσεύς, οἵτινες ἐφαγον λωτῶν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Λωτοφάγων ἐπὶ τῆς Λιδοκῆς παρα-

λιας καὶ δὲν ἤθελον ἔπειτα νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύς· ὁ δὲ Λωτὸς εἶναι ἀκκνηθῶδες τι δένδρον (εἶδος ζιζυφιάς), οὕτινος ὁ καρπός, λωτὸς καὶ αὐτὸς καλούμενος, ἔχει γεῦσιν γλυκεῖαν ὡς σύκου.

§ 33

Εἰ δεῖ—ἐὰν ὑπάρχη ἀνάγκη — *οἷς λέγει*—ἃ λέγει — *καὶ αὐτίκα*—καὶ κατόπι — *ἐξέσται ἡμῖν σκοπεῖν*—θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξετάσωμεν—*δοκεῖ μοι εἶναι ἄριστον ψηφίσασθαι ὡς τάχιστα ἃ νῦν εἴρηκε.*

§ 34—39

Ἀκούσατε ταῦτα, ὧν προσδοκεῖ μοι—ἃ προσέει δοκεῖ μοι, ὅσα πρὸς τοῦτοις προτείνω — *πορεύεσθαι ἐκεῖσε, ὅπου* — *οἱ παριόντες*—οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται — *δάκνω*—δαγκάνω—*τοὺς διώκοντας αὐτοὺς (τοὺς κύνας)* — *εἰ ἐπακολουθοῖεν ἡμῖν ἀπιούσιν*—ἐὰν ἤθελον καταδιώκει ἡμᾶς ἀπερχομένους — *ποιοῦμαι πλαίσιον τῶν ὄπλων*—παρατάσσω τοὺς ὄπλιτας ἐν τετραγώνῳ — *εἰ ἀποδειχθείη*—ἐὰν ἤθελεν ὀρισθῆ — *κοσμῶ τὰ πρόσθεν*—διοικῶ τὸ μέτωπον — *οὐκ ἂν δέοι*—δὲν θὰ ἦτο ἀνάγκη — *χορῶμεθα ἂν τοῖς τεταγμένοις*—ἠθέλομεν ἔχει τεταγμένους τοὺς στρατιώτας ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει.

Ἄλλως ἐχέτω—κατ' ἄλλον τρόπον ἢς γίνῃ — *ἠγοῖτο*—ἢς προηγῆται — *ἐπιμελοίσθην*—ἢς διευθύνωσι—*τὸ νῦν εἶναι*—ἐπὶ τοῦ παρόντος—*πειρῶματινος*—δοκιμάζω τι—*κράτιστον*—ὡφελιμώτατον.

Τὰ δεδογμένα = τὰ ἀποφασισμένα — *μέμνημαι* = ἐνθυμοῦμαι, σκέπτομαι — *ἀγαθός* = γενναῖος — *ἔστιν* = ἔξεστιν, εἶναι δυνατόν—*ἄλλως*—κατ' ἄλλον τρόπον — *κατακαίνειν* = ἀποκτείνειν.

Πλαίσιον καλεῖται ἡ παράταξις, καθ' ἣν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς φάλαγγος κατέχουσιν οἱ ὄπλιται περικλείοντες

ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον, ἦτοι τοὺς μὴ μαχίμους, δηλαδὴ καπήλους, ὑπηρέτας τῶν ἀποσκευῶν, μάντις καὶ ἱερεῖς καὶ ἰατροὺς καὶ ἀσθενεῖς κ.λ.π. — Καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἶχον τὴν ἡγεμονίαν ἐν Ἑλλάδι — Ταύτης τῆς τάξεως, ἦτοι τοῦ πλαισίου.

ΠΙΝΑΞ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἀβροκόμας. Στρατηγὸς τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ σατράπης τῆς Φοινίκης, πιθανῶς δὲ καὶ κάρανος τῶν στρατευμάτων τῆς μετὰ τὸν Μεσογαίου καὶ Εὐφράτου περιοχῆς.

Ἄβυδος. Ἀποικία τῶν Μιλησίων ἐν τῇ Τρωάδι ἐν τῷ στενῷ τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἀγασίας. Λοχαγὸς τῶν ὀπλιτῶν ἐκ Στυμφάλου τῆς Ἀρκαδίας.

Ἀγίας. Ἀρχὴς στρατηγὸς τῶν Ἀρκάδων μισθοφόρων, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐφρονεύθη ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ βασιλέως.

Αἴγυπτος. Ἡ ἐν τῇ Β. Α. Ἀφρικῇ χώρα αὕτη, οὕσα ἀπὸ τοῦ 525 π. Χ. ἐπαρχία Περσική, ἀπεστάτησε τῷ 414 π. Χ., ὅτε Ἕλληνες μισθοφόροι προσηνέχθησαν νὰ βοηθήσωσι τὸν βασιλέα εἰς καθυπόταξιν αὐτῆς.

Αἰνιᾶνες. Ἑλληνικὸς λαὸς οἰκῶν παρὰ τὴν Οἴτην.

Ἀμφίπολις. Ἀθηναίων ἀποικία παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ Α. Μακεδονίᾳ κτισθεῖσα τῷ 436 π. Χ.

Ἀπόλλων. Ὁ θεὸς τῆς μαντικῆς, μουσικῆς καὶ τοξικῆς.

Ἀπολλωνίδης. Κατὰ τὴν γλῶσσαν Βοιωτὸς, ὅστις ἐκ δειλίας συνεβούλευσε νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βασιλέως.

Ἀραβία. Παρὰ Ξενοφῶντι καλεῖται οὕτως οὐ μόνον ἡ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον χερσόνησος, ἀλλὰ καὶ τὸ νότιον μέρος τῆς ὑπὸ Ἀράβων νομάδων οἰκουμένης καὶ βραδύτερον κληθείσης Μεσοποταμίας.

Ἀρβάνης. Εἰς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ βασιλέως ἡγούμενος 300 χιλ. στρατοῦ.

Ἀριαῖος. Ἀρχηγὸς τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ τοῦ Κύρου, τρέπεται εἰς φυγὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, ἀποποιεῖται τὸν ὑπὸ τῶν Μυρίων προσενεχθέντα αὐτῷ θρόνον τῆς Περσίας, συσκέπτεται μετ' αὐτῶν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς, τυχὼν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως συγγνώμης προδίδει τοὺς Ἕλληνας.

Ἀρίστιππος. Ἐκ τῆς Θησαυλικῆς Λαρίσης, Ἀλευάδης, συναθροίζει δαπάναις τοῦ Κύρου στρατὸν πρὸς κατατολέμητιν τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων του ἐν Λαρίσῃ, βραδύτερον δ' ἀποστέλλει τοῦτον πρὸς τὸν Κύρον παρασκευαζόμενον νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ βασιλέως.

Ἀρταγέρσης. Ἀρχηγὸς τῆς ἐξ ἐξακισχιλίων ἱππέων σωματοφυλακῆς τοῦ Ἀρταξέρξου φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου.

Ἀρταξέρξης ὁ Β΄, ὁ καλούμενος Μνήμων, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Δαρείου Β' καὶ τῆς Παρυσάτιδος (405—359 π. Χ.).

Ἀρτάοξος. Τὸ πρῶτον πιστὸς φίλος τοῦ Κύρου, ἔπειτα μετέστη πρὸς τὸν ἄπιστον Ἀριαῖον,

Ἀρταπάτης. Ὁ πιστότατος σκηπτοῦχος τοῦ Κύρου, ὅστις κατὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην ἠτύοκτόνησεν ἐπὶ τοῦ πτώματος αὐτοῦ.

Ἄρτεμις. Θεὰ τῆς θήρας (ἀγροτέρα), πρὸς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἐθυσίαζον κατ' ἔτος 500 αἴγας διὰ τὴν βοήθειαν, ἣν παρέσχεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην.

Βαβυλωνία. Τὸ Ν. μέρος τοῦ μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος κειμένου βαθυπέδου.

Γλοῦς. Υἱὸς τοῦ Ταμῶ, κατὰ πρῶτον ὀπαδὸς τοῦ Κύρου, εἶτα προσχωρήσας πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ἐτιμήθη σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ.

Γωβρῆας. Εἰς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δαμάρατος. Λακεδαιμόνιος βασιλεύς, ὅστις ἐκπεσὼν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν Κλεομένους τοῦ Α', κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', παρ' οὗ ἔλαβε δῶρον πόλεις τινὰς ἐν τῇ Μικρασιατικῇ χώρᾳ Τευθρανία.

Δαρδανεύς. Κάτοικος τῆς Δαρδάνου, πόλεως ἐν τῇ Τρωάδι παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς Ν. τῆς Ἀβύδου,

Δαρεῖος. Ὁ ἐπωνομαζόμενος Νόθος, πρότερον Ὀρχος καλούμενος, υἱὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Α' καὶ σύζυγος τῆς Παρυσάτιδος,

πατήρ Ἄρτοξέρξου τοῦ Μνήμονος καὶ Κύρου τοῦ νεωτέρου (424—405 π. X.).

Δελφοί. Φωκικὴ πόλις ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπορείων τοῦ Παρνασσοῦ μετὰ τοῦ περιφήμου ναοῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Δόλοπες. Λαὸς ἐν Ἠπειρῷ παρὰ τὴν Πίνδον.

Ἐνυάλιος. Ἐπώνυμον τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, πρὸς ὃν μετὰ τὸν παιᾶνα ἐπερχόμενοι κατὰ τῶν πολεμίων ἀπέπεμπον δεήσεις φωνάζοντες ἀλαλὰ ἢ ἐλελεῦ. (*Ἐνυαλίῳ ἀλαλάζειν ἢ ἐλελίξειν*).

Ἐπισθένης. Ἀμφιπολίτης, συνετὸς ἀρχηγὸς τῶν πελταστῶν τοῦ Κύρου.

Εὐφράτης. Μέγας ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας πηγάζων ἐν Ἀρμενίᾳ ἐκ δύο παραποτάμων, τοῦ δυτικοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ Εὐφράτου, ἐκβάλλων δ' εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ζαπάτας. Ἀνατολικὸς παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.

Ζεύς. Ὁ πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐμφανίζεται ἐν τῇ Ἀναβάσει ὡς βασιλεὺς, ὡς σωτὴρ καὶ ὡς ξένιος.

Ἡρακλῆς. Ὡς φύλαξ τῶν ἐδῶν καὶ τῶν ὁδοιπόρων ἔφερε τὸ ἐπώνυμον ἡγεμῶν καὶ πρὸς αὐτὸν προσεφέροντο τὰ ἡγεμόσυνα.

Θεόπομπος. Ἀθηναῖος νεανίας, θαρραλέως καὶ μεγαλοφρόνως ἀποκρούσας τὰς περὶ ὑποταγῆς προτάσεις τοῦ βασιλέως.

Ἰερώνυμος. Ὁ πρεσβύτατος τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου, ἐξ Ἠλείας καταγόμενος.

Καλλιμάχος. Ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Παρρασίας, λοχαγὸς τῶν ὀπλιτῶν.

Καστωλλὸς ἢ. Πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς παρὰ τὰς Σάρδεις, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ὁποίας ἐγίνοντο αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν Περσικῶν στρατευμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν καρανίαν τῆς Λυδίας (τ. ἔ. τῆς Λυδίας, μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας).

Καῦστρου πεδίου. Πόλις τῆς Μ. Φρυγίας, τὸ σημερινὸν Ἄφιόν Καραχισάρ.

Κελαιναί. Πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας παρὰ τὸν Μαλιάνδρον καὶ Μαρσῦαν μετ' ἐπαύλειως καὶ κήπου τοῦ Κύρου, πλησίον τοῦ σημερινοῦ Δινέρ.

Κεράμων ἀγορά. Πόλις τῆς Μ. Φρυγίας, τὸ σημερινὸν Οὐσάκ.

Κιλικία. Χώρα ἐν τῇ Ν. Α. Ἀσίᾳ μὲ πρωτεύουσαν τοὺς Ταρσοὺς.

Κλεάνωρ. Ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ τῆς Ἀρκαδίας, στρατηγὸς τῶν Μυρίων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἁγίου ἀρχηγὸς τῶν Ἀρχάδων ὀπλιτῶν.

Κλέαρχος. Λακεδαιμόνιος ἀρμοστής τοῦ Βυζαντίου, καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἐπὶ ἀπειθείᾳ, διότι ἀνακληθεὶς δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα, στρατολογεὶ δαπάναις τοῦ Κύρου μισθοφόρους, δι' ὧν καταπολεμεῖ τοὺς Θράκας. Ὅτε ὁ Κύρος παρεσκεύαζε τὴν ἐκστρατείαν, ὁ Κλέαρχος παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους του ἔρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ λαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν αὐτοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἀναγνωρίζεται σιωπηλῶς ὑπὸ τῶν Μυρίων ἀρχιστράτηγος αὐτῶν καὶ παρὰ τὸν Ζαπάταν πίπτει θύμα τῆς προδοσίας τοῦ Τισσαφέρνου.

Κολοσσαί. Πολυάνθρωπος πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὸν Δύκον, παραπόταμον τοῦ Μαιάνδρου, ἧς ἐρείπια σφύζονται παρὰ τὰς σημερινὰς Χώνας.

Κτησίας. Περὶφημος ἱατρός καὶ ἱστορικός ἐκ τῆς ἐν τῇ Καρίᾳ Κνίδου, ὅστις ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτη (415—398 π. Χ.) ἐξήσεν ἐν τῇ Περσικῇ ἀδῆῃ καὶ συνώδευσε τὸν βασιλέα Ἄρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην. Ἐκ τῆς Περσικῆς ἱστορίας αὐτοῦ (τὰ Περσικά) καὶ τῆς Ἰνδικῆς (τὰ Ἰνδικά) ἐλάχιστα ἀποσπάσματα σφύζονται.

Κῦρος. Ὁ νεώτερος υἱὸς Δαρείου τοῦ Β' καὶ τῆς Παρυσάτιδος, σατράπης Λυδίας, Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, ὅστις πολέμησας πρὸς τὸν ἀδελφόν του Ἄρταξέρξην μετὰ βορδαρικοῦ καὶ μισθοφορικοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐφονεύθη παρὰ τὰ Κούναξα.

Λυδία. Ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰωνίας μὲ πρωτεύουσαν τὰς Σάρδεις.

Λύκαια. Ἐορτὴ τοῦ Λυκαίου Διὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ.

Λυκάονες. Οἱ κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς Β. Δ. τῆς Κιλικίας, οἴτινες, ὡς οἱ Μυσοὶ καὶ οἱ Πισίδαι, ποτὲ δὲν ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας.

Λύκιος. Ἀθηναῖος ἀρχηγὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Χειρισόφου καταρτισθέντος ἑπιπέλοῦ καὶ ἕτερος Συρακόσιος.

Δωτοφάγοι. Ὁ ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας (ι, 94 κ. ἐξ.) γνωστός μυθικός λαὸς ἐν Διδύῃ τρεφόμενος ὑπὸ φοινικοειδῶν καρπῶν τοῦ δένδρου λωτοῦ.

Μαϊάνδρος. Ποταμὸς τῆς Καρίας ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἐκβάλλων εἰς τὸν Λάτιμον κόλπον ἀπέναντι τῆς Μιλήτου.

Μένων. Φαρσάλιος ἐκ Θεσσαλίας ὁδηγήσας τὸν ἐκ τῆς βορείου Ἑλλάδος συναθροισθέντα στρατόν του πρὸς τὸν Κύρον εἰς Κολοσσάς καὶ μεγάλης τιμῆς ἀξιωθείς παρ' αὐτῷ. Κατὰ τὴν παρά τὰ Κούναξα μάχην ὠδήγει τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Ἑλλήνων, μετὰ ταύτην ὅμως ἔλαβε στάσιν μᾶλλον ἀμφίβολον προσκολληθείς πρὸς τὸν Ἀριαῖον καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸν Τισσαφέρην. Παρὰ τὸν Ζαπάταν συνελήφθη μετὰ τοῦ Κλεάρχου καὶ τριῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ βραδύτερον ἐφονεύθη καὶ οὗτος κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως.

Μιθραδάτης. Πέρσης, ὅστις κατ' ἀρχὰς ὄν πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ Κύρου, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προδίδει τοὺς Ἕλληνας καὶ προσκολλᾶται πρὸς τὸν Τισσαφέρην.

Μίλητος. Νῦν μὲν χωρίον καλούμενον Παλάτια, πάλαι δὲ σπουδαιοτάτη ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῇ Ἴωνίᾳ ἐπὶ τῆς Δ. παραλίας τῆς Μ. Ἀσίας, πρὸς νότον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαϊάνδρου. Μόνη ἢ πόλις αὕτη ἐκ τῶν Ἴωνικῶν δὲν ἀπέστη ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρους πρὸς τὸν Κύρον, διότι ἐκεῖνος ἐγκαίρως ἐξώρισεν ἢ ἐφόνευσε τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ φιλικῶς διακειμένου πρὸς τὸν Κύρον κόμματος τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Κύρος ἐπολιόρκησεν αὐτήν, ἠναγκάσθη δ' ὅμως νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν ἀναλαβὼν τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του στρατεῖαν.

Μιλτοκύθης. Θραξ ἀρχηγὸς μισθοφορικοῦ στρατεύματος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου αὐτομολήσας πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τὴν παρά τὰ Κούναξα μάχην.

Μυσοί. Πολεμικοὶ καὶ ληστρικοὶ κάτοικοι τῆς Β. Δ. τῆς Μ. Ἀσίας ἐπαρχίας Μυσίας, οἵτινες διαρκῶς ἐξηγείροντο κατὰ τῆς Περσικῆς κυριαρχίας.

Νικάρχος. Ἀρκάς, ὅστις βαρέως τετρωμένος διαφεύγει ἀπὸ τῆς παρά τὸν Ζαπάταν σφαγῆς 200 Ἑλλήνων στρατιωτῶν καὶ εἶναι διάφορος τοῦ Ἀρκάδος Νικάρχου τοῦ αὐτομολήσαντος πρὸς τοὺς Πέρσας.

Ξανθικλής. Ἄχαιος ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν ἀντὶ τοῦ δολοφονηθέντος Σωκράτους.

Ξένιας. Ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Παρρασίας, ἀρχηγὸς Ἑλλήνων ὀπλιτῶν ἐν τῷ στρατεύματι τοῦ Κύρου, ἐγκαταλείπει τοῦτον καθ' ὁδὸν προσβληθείσης τῆς φιλοτιμίας του.

Ὀλύνθιοι. Κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου, σπουδαιοτάτης πόλεως τῆς Ν. Μακεδονίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ.

Ὀρόντας. Γαμβρὸς τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου τοῦ Β', σάτραπης δὲ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀρμενίας.

Ὀρχομένιος. Κάτοικος τοῦ Ὀρχομενοῦ, πόλεως Ἀρκαδικῆς Β. Δ. τῆς Μαντινείας.

Παρράσιος. Κάτοικος τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως Παρρασίας κειμένης πρὸς Ν. τοῦ Λυκαίου ὄρους.

Παρύσαις. Σύζυγος Δαρείου τοῦ Β' καὶ μήτηρ Ἀρταξέρξου τοῦ Β' καὶ Κύρου τοῦ νεωτέρου, δολοπλόκος καὶ ὠμὴ βασίλισσα, ἥτις τὸν προσφιλῆ τῆς υἱὸν Κύρον ἐξήγειρεν εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τῆς Ἀρταξέρξου.

Πασσίων. Στρατηγὸς Μεγαρεὺς ἐν τῷ μισθοφορικῷ στρατῷ τοῦ Κύρου, ὃν καθ' ὁδὸν κατέλιπε μετὰ τοῦ Ξενίου.

Πατηγγίας. Ἐπιφανὴς Πέρσης φίλος τοῦ Κύρου.

Παφλαγονία. Χώρα τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Πέλται. Πόλις τῆς Μ. Φρυγίας 6—10 χιλιόμετρα πρὸς νότον τοῦ σημερινοῦ Τσιβρίλ.

Πίργης. Κὰρ διερμηνεὺς τοῦ Κύρου.

Πισίδαι. Κάτοικοι τῆς χώρας Πισιδίας ἐν τῇ νοτιῷ Μ. Ἀσίᾳ πρὸς δυσμὰς τῆς Λυκαονίας. Οἱ Πισίδαι, ὡς οἱ Μυσοὶ καὶ οἱ Λυκάονες, οὐδέποτε ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας, ὡς λησται δὲ ἦσαν πάντοτε ἐπικίνδυναι εἰς τοὺς περιοίκους.

Προκλής. Διοικητὴς τῆς Τευθρανίας ἀπόγονος τοῦ Λαμαράτου.

Πρόξενος. Βοιωτὸς φίλος τοῦ Κύρου, ὅστις προέτρεψεν αὐτὸν νὰ μετὰσχῃ τῆς κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου στρατείας ὡς στρατηγὸς μισθοφορικοῦ σώματος. Τῇ συμβουλῇ τούτου συνηκολούθησε καὶ ὁ Ξενοφὼν εἰς τὴν στρατείαν ὡς ἄπλοος ἐθελοντής. Συλλεγομένη μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνου ἐψηφίσθη ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

παρὰ τὸν Ζαπάταν καὶ ἀποκεφαλίσθεις ἀντικαθίσταται κατόπιν ὑπὸ τοῦ φίλου τοῦ Ξενοφῶντος.

Σάρδεις. Πρωτεύουσα τῆς Λυδίας οὐχὶ μακρὰν τοῦ Πακτωλοῦ, ἔδρα Πέρσου σατράπου.

Σοφαίνετος. Ἐκ τῆς Στυμφάλου τῆς Ἀρκαδίας, ὁ πρεσβύτατος τῶν στρατηγῶν τῶν Μυρίων.

Στυμφάλιος. Ὁ κάτοικος τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς Β. Ἀρκαδίας.

Σωκράτης. 1) Ὁ περίφημος Ἀθηναῖος φιλόσοφος, διδάσκαλος τοῦ Ξενοφῶντος. 2) Ἀχαιοῦ, στρατηγὸς ἐν τοῖς μισθοφόροις τοῦ Κύρου, συλληφθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ ἀποκεφαλίσθεις.

Σῶσις. Συρακόσιος στρατηγὸς ἐν τοῖς μισθοφόροις τοῦ Κ.

Ταμῶς. Ἐκ τῆς Μέμφιδος τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος ἐν Λυδία καὶ ἀρχηγὸς τοῦ στόλου τοῦ Κύρου, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπανήλθεν εἰς Αἴγυπτον.

Τευθρανία. Χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ, ἣν ὁ Δαρεῖος ὁ Α' εἶχε δωρήσει τῷ Σπαρτιάτῃ φυγάδι Δαμαράτῳ.

Τίγρης (=βέλος, ὀνομασθεὶς οὕτως ἐκ τοῦ ταχέος βροῦ αὐτοῦ) πηγάζει ἐκ πολλῶν πηγῶν ἐν Ἀρμενίᾳ, μεθ' ὃ ῥέει Ν. Α. καὶ νῦν μὲν παρὰ τὴν Βόσραν ἐνοῦται μετὰ τοῦ Εὐφράτου, τὸ πάλαι δὲ ἐξέβαλλεν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κεχωρισμένος τούτου.

Τιμασίων. Ἐκ τῆς ἐν τῇ Τρωάδι Δαρδάνου ἐκλέγεται στρατηγὸς ἀντὶ τοῦ Κλεάρχου μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους σύλληψιν αὐτοῦ.

Τισσαφέρνης. Τὸ πρῶτον διοικητὴς τῆς Λυδίας, Ἰωνίας καὶ Καρίας καὶ κατόπιν (προστεθεισῶν τῶν δύο πρώτων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου) μόνης τῆς Καρίας καὶ ἔκτιστε ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Κύρου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἐνωρὶς πληροφορηθεὶς τὰς περὶ ἐπαναστάσεως παρασκευὰς τοῦ Κύρου ἀνακοινοῖ τούτο εἰς τὸν Ἀρταξέρξην καὶ προτρέπει αὐτὸν ν' ἀντιπαρασκευάζεται. Μετὰ ταῦτα ἀναλαμβάνει τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνὸς τῶν τεσσάρων στρατιωτικῶν σωμάτων τοῦ βασιλέως, προσποιεῖται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, κάμνει πρὸς αὐτοὺς σπονδὰς ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ τοῦ Ὀρόντου συνοδεύει αὐτοὺς κατὰ τὴν διὰ τῆς Βαβυλωνίας

Ἑμμ, Γ. Παντελάνη Χρηστούθεια Β' Ἐκδ. Θ'.

10

ἐπιστροφήν, κατόπιν δ' ὅμως παρὰ τὸν Ζακάταν συλλαμβάνει δολίως τοὺς στρατηγούς καὶ καταδιώκει εἶτα τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ταύτας λαμβάνει ὡς ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου, ἀλλὰ βραδύτερον τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Παρυσάτιδος συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ φονεύεται.

Τολμίδης. Ὁ διαπρεπέστατος κῆρυξ ἐν τῷ στρατῷ τῶν Μυρίων.

Φαίτος. Ἕλληνας ἐκ Ζακύνθου, ἐπαγγελλόμενος τὸν διδάσκαλον τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς καὶ τῆς ὀπλομαχίας, χρησιμποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ κατὰ τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων διαπραγματεύσεις.

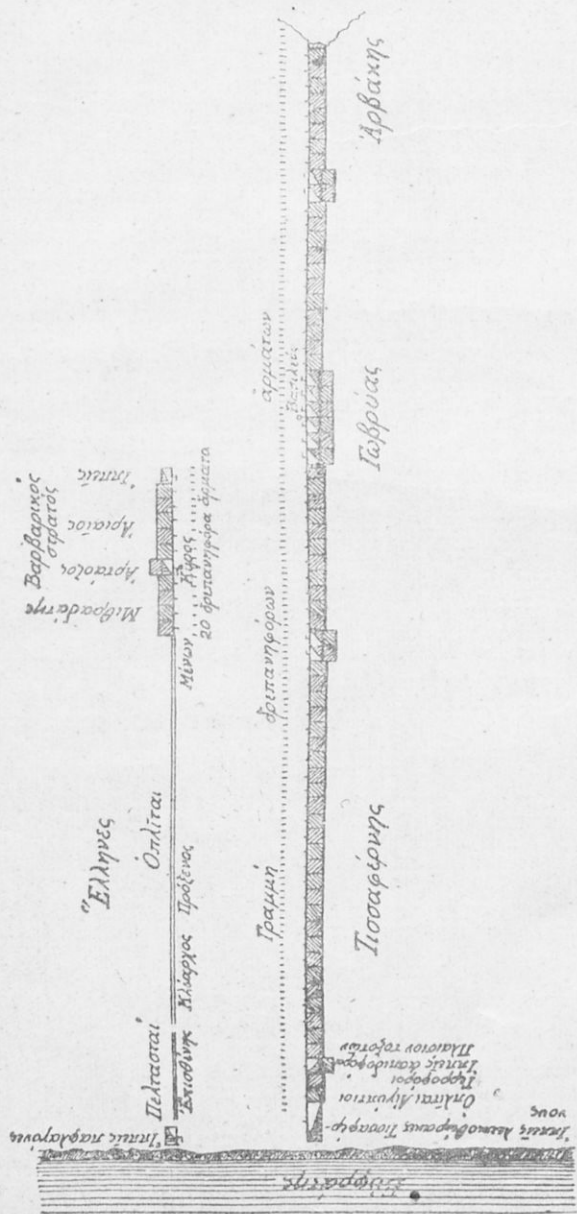
Φιλήσιος. Ἀχαιὸς στρατηγὸς ἀντικαταστήσας τὸν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους συλληφθέντα Μένωνα.

Φρυγία. Ἡ μεγάλη καλουμένη, ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς δυσμὰς τῆς Καππαδοκίας.

Χειρίσοφος. Σπαρτιάτης στρατηγὸς ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλεάρχου ἀναγνωρίζεται σιωπηλῶς ὡς ἀρχιστράτηγος καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, μετὰ δὲ τὴν εἰς Ἀρμίνην ἄφιξιν ῥητῶς ἀναγορεύεται ἀρχιστράτηγος τῆς ὅλης στρατιᾶς, ἐν ᾧ κατ' οὐσίαν ὑπολείπεται ἐν πᾶσι τοῦ Ξενοφώντος.

Χερσόνησος. Ἐν τῇ Ἀναβάσει νοεῖται πάντοτε ἢ παρὰ τὸν Ἑλλησποντον Θρακικὴ Χερσόνησος ἀπέναντι τῆς Τρωάδος, ἢ νῦν ὀνομαζομένη χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως.

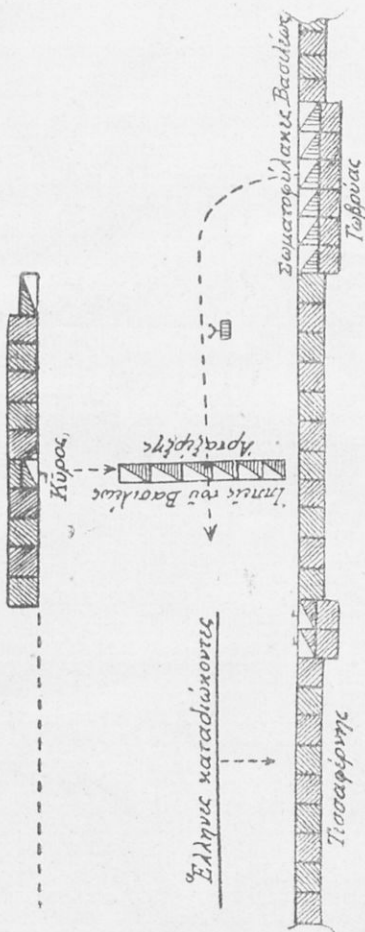

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Α'

Παράταξις τῶν ἀντιπάλων στρατῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐφόδου τῶν Ἑλλήνων

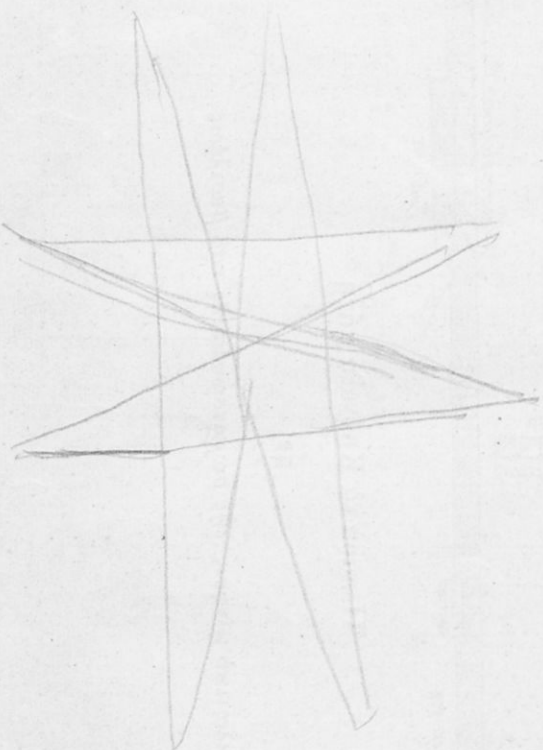

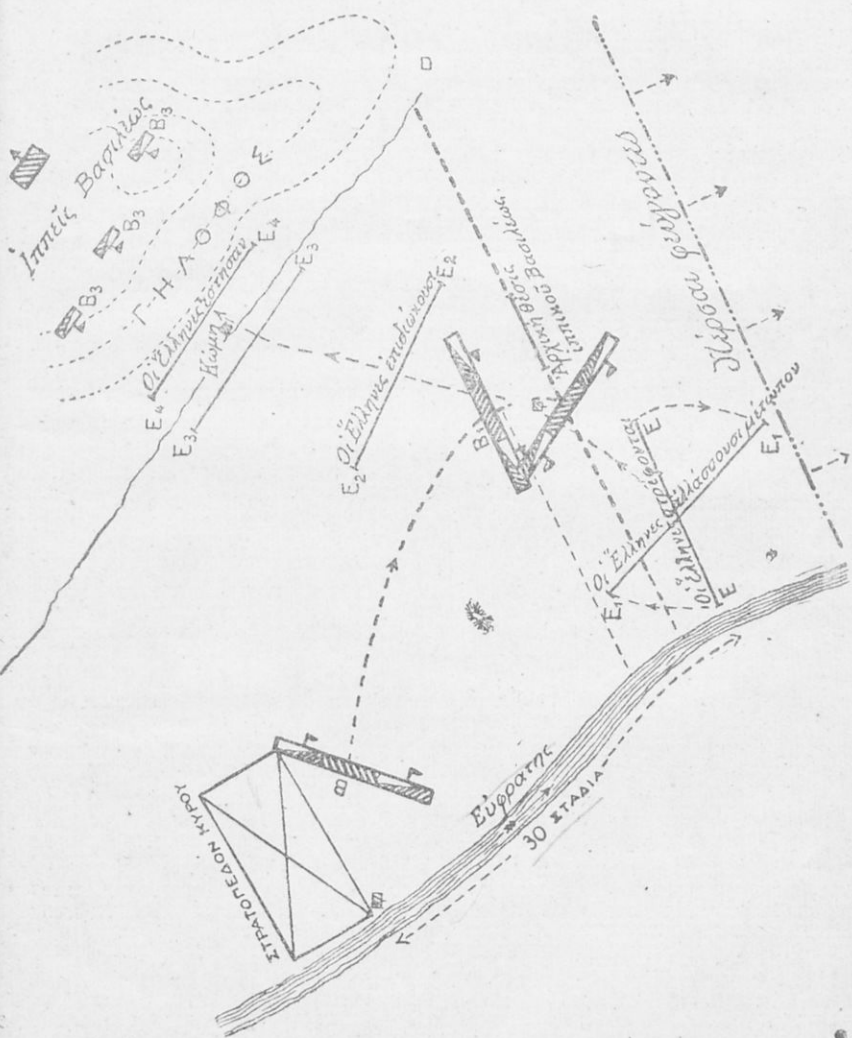

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Β'

Κυκλωτική κίνησις τῆς σωματοφυλακῆς τοῦ βασιλέως

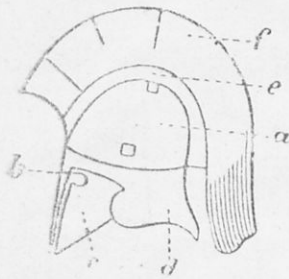

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη
Γ'
 Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

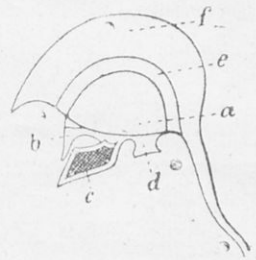

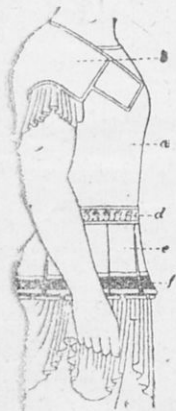
Σχ. 1 Κράνος Κορινθιακόν
(μετά μονίμου προσυλάγματος
τῶν παρεϊῶν).

Σχ. 2 Κράνος
Κορινθιακόν

Σχ. 3 Κράνος Ἀττικόν
(μετά κινητοῦ προσυ-
λάγματος τῶν παρεϊῶν).

Σχ. 4 Θώραξ
χαλκοῦ

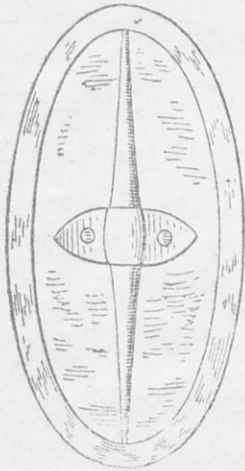

Σχ. 5 Θώραξ φολιδωτός

Σχ. 6
Κνημῖς

0) δε Τρομαχίους ἀπορριπτοὺς
δὲν εἶνε διηρηθὲς ἀμέγας
θαλάσσης δὲ δὲν ἐπισημαίνεται
ὅταν δὲ εὐχάσται ἐπὶ τὸν ἀπορριπτοῦ
κὺν εἶνε ἐπὶ συντακτικῶν
θαλάσσης δὲ δὲν ἐπισημαίνεται
ἀπορριπτοῦ ἀπὸ τὸν ἀπορριπτοῦ
ἀπορριπτοῦ ἀπὸ τὸν ἀπορριπτοῦ

Σχ. 7 Ἄσπις ῥοειδής

Σχ. 8 Ἄσπις κυκλική

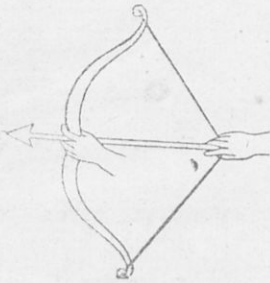

Σχ. 9 Ὀπλίτης

Σχ. 10 Ἀκοντιστής

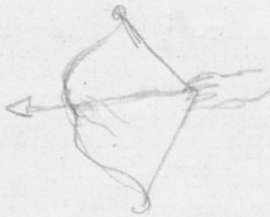
ἔν τῳ κτλ καὶ βασυεὶς ἔστι δὲ τῶν
ἢν ἀποσώων ἄλλῃ ἀπο ὡς ἔδωκε
καὶ οἱ μὲν ἔμμεν ἀραφέντες ἀπεροῦκο
ἴμοι εἰς καὶ τῃ ἀποσώων καὶ ἐξ ἄλλῃ
ὁ δὲ βασυεὶς καὶ τῃ μὲν οὐκ ἔχει
ἢ δὲ ἀραφέντες ἔφα καὶ εὐνοῖου κέρως
καὶ τῃ καὶ ἀπὸ τῆς ἀναρῶν καὶ ἔν
κοὺς ἔν τῃ καὶ οὐκ ἀποσώων
καὶ τῆς ἀραφέντες καὶ καὶ οὐκ ἔν τῃ
ἔν τῃ (6)

Σχ. 11 Τόξον

Σχ. 12 Φαρέτρα

Σχ. 13 Σφενδοθήης

Σχ. 14 Πελασστής

Τηλ 10000

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω
Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω
α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω
Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

